

Univerzita Jana Amose Komenského Praha

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Štěpán Chládek

Univerzita Jana Amose Komenského Praha

magisterské kombinované studium 2008 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Štěpán Chládek

AC Sparta Praha vs SK Slavia Praha: Rivalita nebo nenávisť?

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: PhDr. ThDr. Radek Mezulánik, Ph.D.

Comenius university Prague

Master's Combined Studies 2008 – 2012

GRADUATION THESIS

Bc. Štěpán Chládek

AC Sparta Praha vs SK Slavia Praha: Hate or Rivairy?

Praha 2012

The Graduation Thesis Supervisor: PhDr. ThDr. Radek Mezulánik, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 29. 2. 2012

.....

Bc. Štěpán Chládek

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce PhDr. ThDr. Radkovi Mezulánikovi, Ph.D. za poskytnuté konzultace a rady při zpracování diplomové práce. Zároveň bych rád poděkoval všem respondentům, díky kterým jsem mohl vytvořit kvalitní výzkum své práce.

Bc. Štěpán Chládek

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vzájemných vztahů fotbalových klubů AC Sparty Praha a SK Slavia Praha. Je rozdělena do dvou částí. Teoretická část obsahuje základní informace o obou pražských klubech, zároveň rozšířeně pojednává o divácké obci, jež navštěvuje tyto fotbalové zápasy. Velký důraz klade na chuligány, kteří tvoří nejnebezpečnější složku této divácké obce. Praktická část zjišťuje formou dotazníku vzájemné vnímání a postoje zkoumaných skupin. Zkoumané skupiny tvoří: hráči, fanoušci, chuligáni a ultras.

Klíčové pojmy:

AC Sparta Praha, domluvené střety, derby, družba, fotbalový divák, fotbalový fanoušek, fotbalový chuligán, fotbalový „kotel“, frustrace, fan-zin, choreo, SK Slavia Praha, pořadatel, protichuligánská legislativa, protichuligánská politika, smír, ultras.

Annotation

This thesis deals with the relationships of football club AC Sparta Prague and Slavia Prague. It is divided into two parts. The theoretical part contains basic information about the two clubs in Prague, an extension deals with audiences that attend these football games. Great emphasis is placed on the hooligans, who make up the most dangerous component of audiences. The practical part of the questionnaire determined by mutual perceptions and attitudes of these groups. Study group are: players, fans, hooligans and ultras.

Key words:

AC Sparta Prague, agreed clashes, Derby, friendship, football viewer, football fan, hooligan, Boiler Football, frustration, fan-zine, choreo, SK Slavia Prague, organizer, anti-hooligans legislation, anti-hooligans Policy, reconciliation, ultras.

OBSAH

TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD	9
1. HISTORIE PRAŽSKÝCH „S“	11
1.1 AC Sparta Praha	11
1.2 SK Slavia Praha	22
1.3 Vzájemná bilance obou pražských „S“	32
2. DIVÁCKÁ OBEC FOTBALOVÝCH UTKÁNÍ	34
2.1 Fotbaloví diváci.....	34
2.2 Fotbaloví fanoušci.....	34
2.3 Ultras.....	36
3. DIVÁCKÉ NÁSILÍ	43
4. FOTBALOVÍ CHULIGÁNI	47
4.1 Příčiny fotbalových hooligans.....	52
4.2 Vývoj fotbalových hooligans v ČR.....	54
4.3 Chuligánské násilí.....	56
4.4 Spart’anští hooligans.....	57
4.5 Slávističtí hooligans.....	60
5. NÁRODNÍ PROTICHULIGÁNSKÁ POLITIKA	64
6. KLUBOVÁ PROTICHULIGÁNSKÁ POLITIKA	68

EMPIRICKÁ ČÁST

ÚVOD	75
7. HYPOTÉZY	76
8. STUDIE	78
8.1 Typ studie – deskriptivní	78
8.2 Cílová skupina	78
8.3 Charakteristika souboru	79
8.4 Metodika	79
9. VÝSLEDKOVÁ ČÁST	80
ZÁVĚR	88
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	91
SEZNAM PŘÍLOH	93

TEORETICKÁ ČÁST

ÚVOD

Bitva o Prahu, jak se často nazývá derby pražských „S“ je při svém konání nejdiskutovanější sportovní akcí nejen v hlavním městě, ale téměř po celé republice. Na jeden den se Česká republika pomyslně rozděluje na slávisty a spartány. Derby provázejí velká bezpečnostní opatření, do nichž se pravidelně zapojují stovky policistů. Proto se nedivme, že diváci jsou hlavním rizikovým faktorem, který je třeba bedlivě sledovat a případně eliminovat. Proniknout do myslí všech diváckých skupin, které se účastní onoho derby, je nemožné, přesto se v práci snažím alespoň částečně rozkrýt podstatu diváckých motivů. Ať už těch pozitivních (kulisa při zápase), tak těch negativních (násilí při utkání, či po něm).

Téma, jež rozebírá vzájemné vztahy předních pražských fotbalových klubů, jsem si vybral zcela záměrně z několika důvodů. Tím prvním je velký zájem o kopanou jako o sport, ke kterému náležitě patří také jeho publikum. Druhým důvodem je snaha popsat emoce působící během utkání na zkoumané skupiny diváků. Zajímavé jsou zejména příčiny negativních emocí a jejich projevy, včetně násilí nevyvolaného negativními emocemi. Třetím důvodem je fakt, že podobné téma jsem již zpracovával v bakalářské práci v roce 2008¹, tudíž jsem mohl zúročit zkušenosti nabyté z minulosti. Posledním důvodem je neexistence podobné práce, která by popisovala výše zmíněné téma.

Cílem práce je jednoznačné určení toho, zdali jsou v současnosti vzájemné vztahy obou pražských „S“ vnímány zkoumanými skupinami jako rivalita nebo nenávisť. Potvrdit či vyvrátit hypotézy týkající se stavu diváckého násilí v České republice v závislosti na změně odpovědnosti za bezpečnost na stadionech. Zatímco v bakalářské práci jsem vycházel ze zákonného předpokladu, že bezpečnost na stadionech zaručuje Policie ČR, od roku 2009, dle Dohody mezi ČMFS a Policií ČR, zodpovídá za bezpečnost na stadionech pořadatel.

¹ CHLÁDEK, Štěpán. *Bakalářská práce : Fenomén fotbalového chuligánství v ČR*. Praha : UJAK. 2008.

Jako teoretická východiska práce bude sloužit analýza a hodnocení současných projevů zkoumaných skupin. Velký důraz bude kladen na nejnebezpečnější složku divácké obce, kterou jsou chuligáni. V práci jsem využil především studia dostupné literatury pojednávající o historii letenského a vršovického fotbalového týmu, problematice fotbalového chuligánství a diváckého násilí. Nutno říci, že zejména literatury zabývající se chuligánskou scénou v ČR je velký nedostatek. Z dalších dostupných pramenů posloužily internetové stránky fotbalových týmů, oficiální stránky sdružující chuligány, konkrétní stránky ultras skupin a několik audiovizuálních zdrojů souvisejících s pražskými kluby.

V práci dále popisuji vlastní výzkum vycházející z dotazníkového šetření. Hlavní důraz je kladen na spojitost klubové příslušnosti, politického přesvědčení a druhu divácké skupiny v kontextu s jejich názory.

Práce by mohla sloužit laikovi k uvedení do problematiky složitých vztahů diváckých obcí pražských „S“ a problematiky diváckého násilí, ale zároveň by z ní mohli čerpat informace majitelé/provozovatelé klubů, pořadatelé i diváci, kteří nezaregistrovali změnu legislativy v zodpovědnosti za bezpečnost na fotbalových stadionech.

1. HISTORIE PRAŽSKÝCH „S“

Pokud chce čtenář této práce pochopit podstatu vzájemného vztahu obou „znepřátelených“ pražských klubů a jejich diváckých obcí, je potřeba toto chápat v širších souvislostech. Mezi tyto souvislosti patří i historické hledisko obou pražských fotbalových týmů. Proto se v následujících třech podkapitolách zabývám podstatnými historickými aspekty obou pražských „S“: za jakých okolností vznikly kluby, jaká jsou specifika klubových příslušníků, ekonomický vývoj klubů, slavní hráči a jejich úloha v týmu, vzájemné fotbalové soupeření a jeho výsledky atd.

1.1 AC Sparta Praha

Zmínky o počátku klubu AC Praha můžeme najít již v roce 1891, kdy byl založen na Maninách skupinou nadšenců provozujících převážně lehkou atletiku. Mezi hlavní sporty zde patřila i cyklistika a v zimě bruslení na zamrzlé Vltavě. Po dvou letech činnosti ale došlo k rozporům a skupina zakládajících se rozpadla. V této atmosféře Karel, Ota a Josef Malečkové založili nový klub, a to s názvem AC Královské Vinohrady. Praha byla tehdy rozdělena a Královské Vinohrady tvořili samostatné město - velmi bohaté. Když se pro něj „Malečkové“ rozhodli, doufali mimo jiné i ve velkou podporu své činnosti. Den zrození Sparty – fotbalového kroužku, jenž působil do té doby u Hanavského pavilonu na Letenské pláni - je tedy 16. listopadu 1893², kdy došlo k ustanovení klubu.

Podpora Královských Vinohrad ale nebyla taková, jak si členové AC představovali. Nebyl jim nabídnut ani pozemek, aby si mohli vybudovat stálé hřiště. Na valné hromadě, která se konala dne 9. srpna 1894, se jednalo ve známé kavárně Demínka zvláště o tom, že je třeba najít nové působiště a na programu bylo i prosazování nového názvu klubu. Právě tehdy zazněla památná věta Vladimíra Horejce: „*Nechť se náš klub napříště zve AC Sparta.*“³

² HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 8. ISBN: 80-7033-186-0.

³ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : AC Sparta Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str. 6. ISBN: 80-251-0084-7.

Nicméně ani odhlasovaný nový název nezměnil fakt, že spartané stále neměli vyřešenu otázku svého působiště. Zázemí tehdy našli na Invalidovně, na vojenském cvičišti. Vhledem k tomu, že většina pražských fotbalistů hrála v té době na Císařské louce. Také první zápasy Sparty se odehrály právě zde. Na tomto místě ostatně došlo i k prvnímu klání obou pražských „S“ a to na turnaji, s dnes již úsměvným názvem „Národní zápasy mužstev, kopaný míč cvičících“, dne 29. března 1896⁴. První klání na hřišti bylo vítězné pro Spartu, ale v historii se dočteme pouze o výsledku 0:0, neboť tehdejší rozhodčí jediný gól zápasu odvolal při společném pozápasovém posezení. Podle výkladu zvykových pravidel bylo vyžadováno schválení dosažených branek kapitány obou mužstev. Slávista protestoval. Od této doby můžeme datovat začátek nepřátelství obou klubů. Jako příklad nám může sloužit i další zápas - odvěta, která se konala až po dlouhých jedenácti letech. Soupeři se rozešli smírně při remíze 2:2.

Pokud se budeme zabývat otázkou oblečení, tedy prvních dresů hráčů, tak původní oblečení mužstva bylo, až na bílé „S“ uprostřed svetru, celé černé. Další změny týkající se garderoby spartanů, nebyly nikterak markantní. K obměnám docházelo pouze díky darům, kterých bylo v této době velmi málo. Jako druhý dres mužstva můžeme uvést, poněkud obnošené, pruhované černočervené košile z majetku smíchovského ČFK. Tyto po několika letech vystřídaly pruhy červené a bílé, jež původně patřily do inventáře zaniklého Unionu Praha. K největšímu zlomu v oblečení spartanů došlo v roce 1906⁵, kdy byla z Londýna, členem výboru, obchodníkem Petříkem, dovezena sada rudých dresů.

Postupem času a hlavně díky malým, ale trvalým ziskům, se podařilo hráčům získat i vlastní pozemek pro hřiště. Za první opravdu spartánské hřiště můžeme považovat prostor v Holešovicích, v dnešní ulici U Uranie, naproti Městskému pivovaru, který zde stojí dodnes. Ještě předtím bylo několik málo zápasů odehráno v prostoru cyklistické dráhy v Bubnech. V Holešovicích se ale Sparta dlouhé působnosti netěšila. Zázemí zde našla pouze na jeden rok. Poté se

⁴ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : AC Sparta Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str. 7. ISBN: 80-251-0084-7.

⁵ HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 19. ISBN: 80-7033-186-0.

Spartané přestěhovali na Letnou, tentokrát ale do míst, kde později vyrostlo Národní technické muzeum. Až od roku 1917 Sparta sídlí v prostorách dnešního stadionu.

Dominantou mezi fotbalovými kluby na počátku dvacátého století byla neporazitelná Slavie, jež porážela na domácí scéně všechny fotbalové konkurenty. Nad pražskými týmy s nadhledem vítězily i rezervní týmy Slávistů, což je v současné době věc nemyslitelná. Sparta nebyla výjimkou, i ona v tehdejší době inkasovala od svého rivala ostudné debakly. Reakce Spartánů na fotbalovou nadvládu červenobílých, na sebe nenechala dlouho čekat. Letenští postupně sháněli fotbalové posily, které se měli svou kvalitou vyrovnat bezkonkurenčním slávistům. Koncem roku 1910 se po hřišti proháněli takoví věhlasní fotbalisté jako Jan Vaník, Antonín Huška, Antonín Fivébr a Václav Pilát.

První vítězství Sparty nad Slavií, a to se skóre 3:1 datujeme na 1. říjen 1911⁶. Od toho dne můžeme hovořit o počátku dvojládi pražských „S“. Nadvláda Slavie byla překonána. První mistrovský titul získala Sparta roku 1912⁷, na řádném mistrovství Českého fotbalového svazu, kdy vyhrála skupinu, v semifinále porazila Moravskou Slavii Brno a ve finále Kolín.

Během První světové války fotbal přežíval s velkými obtížemi. Z vedoucích týmů „československých“ soutěží zbyly jen torza, která každý zápas nastupovala v jiných sestavách. Zcela výjimečně jednotlivá mužstva posilovala své kádry. I tak se Spartě podařilo v tomto těžkém období objevit budoucího „špílmachra“. Byl jím Antonín Janda. Ten dokázal zajistit řadu hráčských posil, mezi jinými i svého bratra Františka. V případě potřeby byl Janda schopný zapůjčit také potřebnou fotbalovou výstroj. V roce 1915 Václav Rudl, tehdejší kapitán a později první trenér Sparty, založil vzhledem k nedostatku hráčů A mužstva, dorostenecký oddíl. Jenž se stal prvním svého druhu v zemi.

⁶ HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 23. ISBN: 80-7033-186-0.

⁷ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : AC Sparta Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str. 8. ISBN: 80-251-0084-7.

V období války Spartu opustil hvězdný Vaník. Ten nejprve narukoval na frontu, a po návratu přestoupil do konkurenční Slavie. K přestupu došlo převážně z důvodu válečného zranění (průstřelu ruky), kvůli němuž nemohl hráč nadále vykonávat své původní zaměstnání malíře pokojů. Slávisté Vaníkovi nabídli pracovní místo bankovního zřízence. Po rudém dresu tedy začal Vaník oblékat konkurenční dres Slavie.

První evropské vítězství „armádní“ Sparty datujeme roku 1919, kdy se v Paříži konali sportovní hry vítězných Spojených armád. A to i přesto, že převážná část zúčastněných zemí postavila své nejlepší sportovce. Jako oficiální křest naší reprezentace můžeme považovat rok 1920⁸, kdy se konaly olympijské hry v Antverpách. Medaile se naše reprezentace v premiéře nedočkala, protože odstoupila z finálového utkání, na protest proti verdiktům „zaujatého“ sudího Lewise. Tímto činem si reprezentace vysloužila diskvalifikaci.

Prvorepublikoví nadšenci fotbalu na našem území považovali za nejvyšší fotbalovou soutěž Středočeskou župu, která byla velmi početná, vlivná a mimořádně sportovně zdatná. Vítěz Středočeské župy byl vždy všeobecně uznáván jako domácí šampion. Takovýmto domácím šampionem byla v letech 1919 – 1923⁹ Sparta. Soutěž v těchto letech probíhala pouze jednokolově. V rozmezí let 1919 – 1922 se uskutečňovaly také turnaje župních mistrů, jejichž celkový vítěz se mohl chlubit celorepublikovým prvenstvím. První závěr turnaje župních mistrů byl čtyřčlenný, a Sparta v něm nenašla přemohitele. Druhý turnaj župních mistrů se již hrál vyřazovacím způsobem. V tomto byla Sparta nasazena až do finále proti týmu Hradce Králové. Výjimečnost tohoto rozvážného rozhodnutí je potvrzena jednoznačným vítězstvím 7:0.

Fotbaloví experti první poloviny dvacátého století zařadili mezi tři nejlepší kontinentální fotbalové kluby Spartu, CF Barcelonu a německý 1. FC Nürnberg.

⁸ HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 44-45. ISBN: 80-7033-186-0.

⁹ Fotbalová historie [online]. rev. 13.3.2009. [cit. 1.3.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.fotbal-historie.7x.cz/ac-sparta-praha>>.

V roce 1921 Sparta dokázala oba své rivaly v prestižních soubojích o neoficiální evropské prvenství porazit dokonce na jejich domácí půdě.

V roce 1924 dochází prostřednictvím fotbalové asociace k vytvoření podmínek profesionalizace fotbalových týmů. Dvanáct, ze sedmnácti klubů, které se přihlásily, pochází z Prahy. Sparta se pochopitelně hlásí mezi prvními. V první vlně podepisuje smlouvy se třinácti fotbalisty. V roce 1925 se všechny doposud hrané soutěže rozdělily na dvě nezávislé. Profesionální fotbal se rozdělil na první a druhou ligu. Ostatní nadšenci dále soutěžili v jednotlivých župách. Vítěz každé župy pak následně bojoval ve vyřazovacích turnajích o titul amatérského mistra republiky. Cílem fotbalové asociace bylo, aby již první „ligový“ ročník byl dvoukolový, ale nakonec bylo rozhodnuto o předčasném ukončení soutěže po první polovině. Bylo dohodnuto, že ještě v témže roce se přejde ke hře dle anglického vzoru (systém podzim – jaro). V období 1925 – 1939 se spartané stali šestkrát mistry první ligy.

Prototypem pozdějších evropských soutěží byl Středoevropský pohár¹⁰. Země jako Československo, Rakousko, Maďarsko, Itálie patřily v hodnocení fotbalových výkonů mezi elitu. Jediná země, která dosahovala kvalit této elitní skupiny, bylo Španělsko. Již v této době se hrálo systémem „venku – doma“. Pokud nastal případ, kdy výsledkem byla remíza a nepomohlo ani prodloužení, hrál se rozhodující zápas na neutrální půdě. Počátek těchto pravidel můžeme datovat do roku 1927. Vítězně z prémiového ročníku vyšla Sparta. Další zisk trofeje si spartané připisují až v roce 1935. Tehdy se soutěže účastnilo již 16 týmů a Sparta musela systémem k.o. překonat postupně First Viennu, Fiorentinu, Juventus a ve finále maďarský Ferencváros.

V roce 1934, a to ve dne 10. dubna, došlo k obrovské fotbalové tragédii, kdy hlavní dřevěnou tribunu a část ochozů letenského stadionu zachvátil požár. Tato událost byla tragická nejen pro Spartu, ale i pro celou reprezentaci. Byla poznamenána i Praha, neboť nedisponovala jiným stadionem s více než

¹⁰ Fotbalová historie [online]. rev. 13.3.2009. [cit. 1.3.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.fotbal-historie.7x.cz/ac-sparta-praha>>.

třicetitisícovou kapacitou. Během požáru byl zničen nejen bezpočet cenných trofejí, ale bohužel i bohatý spartánský archiv.

Do výše zmíněného roku 1934 Sparta vždy vybojovala ligový titul, s výjimkou sezóny 1927 - 1928 kdy se z prvenství radovali hráči Viktorie Žižkov před Slavií. Sparta skončila třetí. V lize dosud nepoznanou čtvrtou pozici spartánské okusili podobně jako jiné týmy až v sezóně 1940 – 1941. V této sezóně udržela Slavie své vítězné tažení z předešlého ročníku. Poprvé v historii se v této sezóně dostaly mezi odvěké rivaly, jakými Sparta a Slavie jsou, dva týmy mimopražské, SK Plzeň a Pardubice.

Další tragédií pro Spartu, tentokrát fotbalovou, byla porážka od účastníka II. třídy, žižkovského Plincneru, která se udála v semifinále domácího poháru. Ostudná porážka s konečným skóre 2:4 se zrodila před zraky zkoprněných letenských fanoušků. Totální krize Sparty vyvrcholila v podzimní části ligy, kdy rudí získali pouhopouhé tři body z jedenácti zápasů. Nepříjemné výsledky spartánské podtrhly dvě výrazné prohry s odvěkým rivalem Slavií (0:7, 1:8). I přes špatné herní projevy setrvala Sparta v nejvyšší fotbalové soutěži. Následující ročník spartánské skončili druzí a v sezóně 1943 – 1944 opět triumfovali, přičemž sesadili z pomyslného trůnu pražskou Slavii. Navázat na titul mistra, se Spartě podařilo ihned při obnovené premiéře československé soutěže. Poválečný ročník se hrál ve dvou desetičlenných skupinách z důvodů zařazení nejlepších slovenských týmů. Sparta ve své skupině zvítězila a ve finále dvakrát porazila Slavii (4:2 a 5:0).

Po nástupu komunismu v roce 1948 se udála v Československu řada změn, nevyjímaje sportovní odvětví. I zde došlo k celé škále organizačních úprav, které ve většině případů byly zbytečné a nesmyslné. Prvním krokem bylo sloučení všech sportovních svazů do Čs. obce sokolské. Tímto se i Sparta přejmenovala na několik let v Sokol Sparta Bubeneč. Od roku 1949¹¹ se název změnil na Sokol Bratrství Sparta Praha. Dva roky poté došlo k dalšímu přejmenování a zařazení „Sparty“ do závodní sokolské jednoty strojírenského závodu ČKD Sokolovo. Aby

¹¹ AC Sparta Praha [online]. rev. 1.3.2012. [cit. 1.3.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.sparta-fc.wz.cz/nazvy.html>>.

změn názvů nebylo málo, po dalších dvou letech se Sparta, jako již „šedesátiletá dáma“, na dlouhých dvanáct let přejmenovala na Spartak Sokolovo. Z rozhodnutí komunistického režimu se systém soutěží po roce 1949 změnil na nový model jaro – podzim.

S totalitním režimem přišel dohled i nad fotbalem. Spousta scestných pokynů a směrnic se projevila i ve hře rudých. Výsledkem bylo, že Sparta třikrát neuspěla v boji o titul s týmem Slovanu Bratislava a vždy skončila druhá.

Postupem času si Sparta musela zvykat i na třetí místo (v letech 1955 a 1956). Podzim – jaro, jakožto osvědčený systém se do československého fotbalu vrátil v letech 1957 – 1958. V této sezóně, ač Sparta o titul dvě třetiny soutěže usilovala, bohužel neuspěla. Došlo totiž k další pohromě, a to přímo v mužstvu. Hledík, Kadraba, Crha a Houška nečekaně opustili tým, který byl pochopitelně tímto odchodem značně oslaben a skončil na druhém místě. Se zeslabením týmu může souviset i fakt, že se Sparta propadá do spodních příček výsledkových listin. V roce 1959 musejí dokonce rudí zápolit o udržení v nejvyšší soutěži. K udržení Spartě stačí zvítězit v obou závěrečných utkáních, což se úspěšně podaří a Sparta zůstává i nadále součástí první ligy. I v následující sezóně jsou výsledky zápasů Sparty bídné, díky pouhopouhému jednomu bodu nesestoupí do druhé ligy. V sezóně 1959 – 1960 přichází stabilizace výkonů rudých. Ti skončí po předchozích neúspěších na přijatelné páté příčce. Během roku 1960 letenská přivítali posily Andreje Kvašňáka a Josefa Vojtu. Zejména Kvašňák v rudém dresu vyrostl v mezinárodní hvězdu. Sezóna 1963 - 1964 je pro Spartu velice úspěšná. V konečném zúčtování ligové tabulky mužstvo končí na šestém místě, ale poprvé ve své historii vyhrává Československý pohár. V téže sezóně se dostavuje úspěch také na mezinárodním poli. Letenským se daří získat trofej vítěze Středoevropského poháru (obnoveného v padesátých letech). Velký úspěch je ovšem zastíněný novými evropskými soutěžemi - Pohárem mistrů a Pohárem vítězů pohárů. Návrat k vítězné éře Sparty nadešel v roce 1965. Po dlouhých jedenácti letech se Letná dočkala titulu a na Strahov její líbivá hra přitáhla v derby s pražskou Slavií dodnes platný divácký rekord nejvyšší soutěže (52 000

fanoušků). Následující sezónu spartánské titul obhájili. Do roku 1966¹² si žádný československý klub nezahrál semifinále Poháru mistrů. Toto pravidlo téměř zlomila Sparta, když v osmifinále porazila Górník Zabrze a v dalším kole nečekaně zvítězila na domácí půdě nad Partizanem Bělehrad 4:1. Postup do další fáze poháru ovšem zhatil totální herní výpadek lenských, kteří obdrželi debakl na půdě Bělehradu (5:0).

Do soutěže sezóny 1968 vstupuje Sparta z desátého místa, které dokáže vylepšit jen o tři příčky. Další sezóny nejsou rovněž nijak zvlášť úspěšné, Sparta v nich končí dvakrát na bronzové a jednou čtvrté příčce vinou absence skvělých hráčů z let minulých. V roce 1968 opouští Spartu Pospíchal a Vojta. 1969 odchází velice úspěšný trenér Ježek a vynikající gólman Pavel Kouba. Také Kvašňák jarní polovinu ligy v dresu Sparty nedohraje. Rudí jsou na pokraji sil. V sedmdesátých letech můžeme hovořit o nezadržitelném výkonnostním poklesu, který kulminuje v hrozbu pádu do druhé ligy. Přesto, že se Sparta snaží svou podprůměrnou hru zlepšit například výměnou trenérů, obměnami hráčů, situace stagnuje. Navzdory neúspěšné ligové sezóně 1972 - 1973 hraje Sparta na evropské scéně opravdu kvalitní fotbal. S přehledem poráží v Poháru vítězů národních pohárů Standard Lutych i Ferencváros. Schalke 04 je ve čtvrtfinále taktéž rudými poraženo. Ve finále spartány zastaví až AC Milán.

Sparta jako jediná nevynechala do roku 1975 v domácí extratřídě ani jeden ročník nejvyšší soutěže. Oproti tomu Slavie v té době třikrát okusila pachutí sestupu, pro spartány něco nepředstavitelného. Ale i oni se ve výše zmiňovaném roce propadli do druhé ligy. V navazujícím roce se opět vrátili mezi prvoligové týmy, nicméně se nejednalo o žádný vítězoslavný návrat. Ani v letech 1977 a 1978 se nekonalý žádné převratné změny ve hře rudých a ti se museli v lize spokojit se třináctým a čtrnáctým místem.

Změna ve hře přišla s příchodem legendárního záložníka Jana Bergera, a to před sezónou 1980 – 1981. Tento vynikající hráč se nemalou měrou podílel na konečném čtvrtém umístění rudých v uvedené sezóně, které bylo alespoň malou

¹² HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 320. ISBN: 80-7033-186-0.

náplastí na neúspěchy z předchozích deseti let. Pro Spartu nastává období, kdy balancuje uprostřed výsledkových listin. Obrat nastává až po sezóně 1983 – 1984, Sparta úplně ožije a její hra je konečně velmi sebevědomá a přesná. Úspěch hry se vzápětí dostaví a letenští se umísťují, v ligové tabulce po jedenáctém kole soutěže, jako druzí. Přičemž mají stejný počet bodů jako první Dukla Praha. Triumf nastane na jaře, kdy svého pražského rivala letenští přehrají a opět vyhrají ligu. Úspěchy pokračují i triumfem v poháru. Následující sezónu své vítězství v lize opakuje. Škoda druhého místa v sezóně 1985 – 1986, rudí mohli nejen získat ligový hattrick, ale s přičtením získaných titulů v letech 1986 – 1991 vytvořit nový rekord v počtu získaných titulů za sebou (8). Letenským se tak podařilo vyrovnat „jen“ vlastní úspěchy, kterých dosáhli hráči kolem „Kádi“, Pospíšila, Kolenatého a Fivěbra v období „železné“ Sparty. V Poháru mistrů nepřichází tak snadná vítězství jako na domácí scéně. Sparta na mezinárodním poli končí ve čtvrtfinále. V roce 1985 je jejím přemožitelem Juventus Turín, který se svou hrou dostane do nešťastného finále v Bruselu. Rok poté neúspěchy Sparty v Evropě pokračují, je vyřazena již v prvním kole při zápasech s Barcelonou. Mezi přemožitele Sparty v následujících ročnících Poháru mistrů patřila mužstva Anderlecht, Steaua Bukurešť, Sredecce a Spartak Moskva.

První evropský úspěch rudých přišel v nultém ročníku nově vzniklé soutěže Ligy mistrů (původní Pohár mistrů), v sezóně 1991 – 1992¹³, kdy Sparta poráží takové velikány fotbalu, jakými jsou Glasgow Rangers a Olympique Marseille. Spartané končí v semifinálové skupině na druhém místě. Na rozdíl od dnešních zvyklostí postupoval do finále jen vítěz, Sparta byla neoficiálně třetím až čtvrtým nejlepším týmem Evropy.

V roce 1993 s rozpadem Československa došlo pochopitelně k organizačním změnám ve vznikajících fotbalových strukturách obou nových zemí. Tehdejší ročník federální nejvyšší soutěže byl dohrán. Vítězná Sparta si „posledního federálního“ titulu více cení o to, neboť posledním soupeřem rudých

¹³ AC Sparta Praha [online]. [cit.1.3.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.acspartapraha.wbs.cz/Historie.html>>.

byl „znenárodněný“ Slovan Bratislava, na jehož půdě Sparta oslavila ligový primát. V kronice československé ligy je Sparta suverénním vítězem.

Aura vítězství Spartu neopustila ani v samostatné české lize. Suverénní tým z Letné s vynikajícími hráči jako byl Martin Frýdek a Horst Siegel kraloval českému fotbalu. Premiérový titul vybojovali jak jinak než spartaně. V roce 1994 došlo za ne příliš jasných podmínek k prodeji většinového podílu akcií klubu kontroverznímu podnikateli Petru Machovi. Tento byl v této době v úzkém kontaktu s řadou politiků tehdejší doby. Tyto vlivy se projeví na hře rudých, jež se propadli v polovině sezóny na páté místo. Ovšem v předposledním kole jarní části již Sparta s náskokem tří bodů před Slavií kráčela za titulem. Téhož roku se letenští dočkali i nově zrekonstruovaného stadionu, jehož podoba je nezměněna doposud.

Taktéž ročník 1995 - 1996 nebyl ve znamení spartanských úspěchů. Špatná ekonomická situace klubu, odchody řady hráčů, to vše se nemalou měrou podílelo na neobhajobě titulu. Petr Mach nakonec zadluženou Spartu svěřil do slovenských rukou rodině Rezešů, vlastníků Východoslovenských železáren Košice. Změna majitele žádný úspěch, který byl očekáván, nepřinesla. Na místo toho odešli kvalitní hráči jako například Petr Kouba, Václav Budka, Roman Vonášek, Jan Koller a Pavel Nedvěd. Na místo těchto opor nepřicházeli do klubu žádní noví klíčoví hráči, rovněž trenér se měnil takřka co čtyři kola. Za prvotní neúspěch můžeme označit příchod Jozefa Chovance, coby manažera klubu. Jeho manažerská premiéra nedopadla zrovna radostně, spartané se propadli až na poslední místo ligové tabulky. Probuzení nastalo koncem podzimní části, kdy rudí vystoupali, po řadě vítězství, na čtvrté místo. Od osmnáctého kola Sparta usedla na nejvyšší příčku, ze které ji do konce sezóny nikdo nedokázal sesadit. Ani následující čtyři další sezóny nenašli letenští přemožitele a opět se stali rekordmany v počtu ligových titulů za sebou, ostatně jako již dvakrát v historii. O šestý titul v řadě připravil Spartu Slovan Liberec a to v sezóně 2001 - 2002 (výsledný rozdíl obou mužstev činil pouhý jeden bod).

Klubové vedení se změnilo opět v roce 1999, kdy do představenstva Sparty nastoupil pod záštitou vydavatelství Passauer Neue Presse a Vltava-Labe-

Press nový německý majitel Alex Diekman. Také díky návratu Karla Poborského do domácího mužstva byla sezóna 2002 - 2003 pro Spartu úspěšná a vyhrála titul. Stinnou stránkou této sezóny se stal odchod talentovaného brankáře Petra Čecha. Možná i díky tomu je Sparta v následující sezóně druhá, poražena ostravským Baníkem.

V roce 2004 opět dochází ke změně ve vedení klubu. Německý majitel se pod ekonomickým tlakem zbavuje 95ti procent akcií klubu. Kupcem se stává slovenská finanční skupině J&T Credit Investments, a. s. (vedení klubu se po dohodě ujímá český menšinový vlastník a úspěšný manažer JUDr. Daniel Křetínský).

V sezóně 2004 – 2005 se Sparta stala mistrem Gambrinus ligy. V dalším ročníku již rudí skončili ligu na pátém místě, přičemž na mistra z Liberce ztráceli celých třináct bodů. Sezóna 2006 – 2007 byla ve znamení prvního rudého „double“¹⁴ v samostatné ČR. Spart’ané získali v této sezóně, jak pohár pro mistra ligy, tak Pohár ČMFS. Pro zajímavost, mistryněmi v ženské nejvyšší fotbalové soutěži se také stal tým z Letné.

V letech 2007 - 2009 se rudí museli vždy sklonit před svými věčnými rivaly z Edenu a pohlížet na ně z druhé pozice. Mistrovské vzkříšení letenských přišlo v ligovém ročníku 2009 - 2010. Spart’anům se podařilo vyhrát ligu bez jediné prohry, avšak s nejvyšším počtem remíz, proto rozdíl mezi prvním a druhým Jabloncem činil pouhý bod. Od této sezóny se začalo bojovat také o Superpohár, v němž se utkává mistr ligy s vítězem Poháru ČMFS. V premiérovém ročníku této soutěže rudí zvítězili. V sezóně 2010 – 2011 Sparta obsadila druhé místo za suverénem a překvapením ligy, týmem Viktorie Plzeň (rozdíl mezi oběma mužstvy činil opět jeden bod).

¹⁴ FELT, Karel. *Double! 1.* vyd. Praha : Ottovo nakladatelství. 2007. ISBN: 978-80-7360-660-2.

1.2 SK Slavia Praha

Historie vzniku tohoto klubu se datuje na 2. listopadu 1892¹⁵. V tento den byla zahájena činnost klubu s tehdejšími názvem Akademický cyklistický odbor (vystupující pod zkratkou ACOS). Stejně jako Sparta, má i Slavia počátky v odvětví cyklistickém, ze kterého se postupně oddělí jádro, jež tvoří především slávističtí nadšenci hry, zvané kopaná. Za oficiální založení klubu považují slávističtí historici, podobně jako konkurent AC Sparta Praha, rok 1893. Podle dochovaných svědectví původně hráli slávisté na cvičišti Klubu velocipedistů Blesk, později se přesunuli do prostor cyklistické dráhy na žižkovskou Ohradu.

Jako konkrétní datum založení SK Slavia se uvádí 31. květen 1895, neboť z nařízení c. k. úřadů, kterým Slavia „nevoněla“, byla původní, dva roky stará, Slavia rozpuštěna a její majetek zabaven. Nadšenci Slavie se ale nevzdali a svému sportu se nadále věnovali.

První utkání a zároveň i křest nejstaršího českého sportovního dresu proběhl na Císařské louce 25. března 1896, na turnaji s názvem „Národní zápasy mužstev kopaný míč cvičících“. Všichni hráči včetně brankaře měli na tomto zápase dres stejný, červenobílý svisle půlené košile s rukávy v opačných barvách a s červenou pěticípou hvězdou v bílém poli na levé straně hrudi. Tyto dresy si Slavia zachovala dodnes a velmi si jich ctí.

První historický zápas Slavia neodehrála s mužstvem Sparty, ale s týmem AC Praha. V tomto utkání slávisté získali velké sebevědomí, neboť zvítězili vysoko 6:0¹⁶. Po tomto vítězství, za pouhé čtyři dny, se hrála Slavia premiérový zápas s týmem Sparty. Spartané tento historický zápas vyhráli s výsledkem 1:0, ale jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, rozhodčí vstřelenou branku po zápase odvolal (více v kapitole 1.1. Sparta Praha, str. 11). Třetí zápas v dějinách Slavie byl hran s fotbalisty z klubu ČFK Kickers, což byli

¹⁵ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : SK Slavia Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. Str. 6. ISBN: 80-251-0150-9.

¹⁶ HOUŠKA, Vítězslav. *Věčná Slavia*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 8. ISBN: 80-7033-187-9.

studenti Akademického gymnázia. Výsledek tohoto utkání skončil pro slávisty těsnou prohrou 1:2.

Opětovně sehrála Slavia fotbalový zápas s týmem AC Praha, dne 14. května 1896. I tentokrát odešel soupeř poražen, tentokrát 3:0. Utkání se poprvé odehrálo na Letenské pláni, která se stala slávistickým domovem na více než půl století. Na podzim téhož roku se mělo opět konat utkání obou pražských „S“, na turnaji o mistrovství Čech. K odehrání zápasu však nedošlo, neboť slávističtí mladíci byli ze hřiště vykázáni svými profesory z gymnázií, kteří reagovali na fámou, že mladíci „*holdují hře, která vede k zhrubnutí mládeže a odvrací ji od studia*“¹⁷. Mezi slávistickými příznivci se traduje, že za vzniklými fámami stáli spartáané, nikdy se nic takového neprokázalo, avšak vzájemné vztahy pražských rivalů výrazně ochladly.

Slávisty můžeme v tomto období označit jako krále českého fotbalu. První sestavený tým slávistů neměl mezi tehdejšími soupeři konkurenci, a to ani zdánlivou. Většinu soutěží na tehdejším území, včetně mistrovství Čech, bylo v režii slávistických hráčů. Musíme konstatovat i fakt, kterým je, že v týmu mohl být každý nadšenec, jenž se přihlásil. Soutěž v té době nebyla nějak limitována.

Historicky první, mezinárodní slávistické utkání bylo odehráno 8. ledna 1899, kdy se hráči utkali s týmem Berlína. Skóre tohoto zápasu bylo 0:0. Jako druhé utkání můžeme označit „mač“, konaný 28. března téhož roku, s hráči anglického Oxford University. Slávisté v něm podleli 0:3¹⁸. Pro zajímavost můžeme uvést, že totožný tým nastoupil proti Slavii po otevření jejího nového stadionu ve vršovickém Edenu v roce 2008. Přes prohru s anglickým týmem byli stále červenobílí hodnoceni jako nejlepší fotbalový tým rakousko-uherské monarchie. Už tehdy Slavia sázela na zahraniční podíl v týmu, ten tvořil skotský internacionál John William Madden.

¹⁷ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : SK Slavia Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str. 6. ISBN: 80-251-0150-9.

¹⁸SK Slavia Praha [online]. [cit.7.3.2012]. Dostupné na WWW: < <http://www.slavia.cz/Historicka-esej>

Nepřemožitelnost slávistů byla neuvěřitelná. Vyhrávala jak proti amatérským týmům, tak i profesionálním, včetně rivalské Sparty. Za zmínku stojí obzvláště porážky v listopadu 1907, kdy spartané utrpěli ostudný debakl 9:1 a v květnu 1910 s výsledkem 5:1. I následující rok byla Sparta poražena rozdílem třídy, tentokrát 9:2¹⁹.

Z rozhodnutí mezinárodní fotbalové organizace FIFA, roku 1908, smí zastupovat každý členský stát jediná organizace. Z mezinárodní scény byly vyloučeny Čechy, jakožto součást Rakousko-Uherska. Vyřazení byli též angličtí amatéři. Jediná Francie se zastala vyřazených týmů, na důkaz svého nesouhlasu s diskriminací postižených, vystoupila z federace. Čechy, Anglie a Francie založily organizaci UIAFA, jenž v květnu 1911²⁰ uspořádala mistrovství Evropy ve francouzském Roubaix. Ze zúčastněných tří týmů vzešla vítězně Slavia.

V září 1911 slávisté opět vítězí nad spartány, v poměru 3:1, ovšem poločas se hraje pouze 15 minut. Stejným výsledkem skončí i další, tentokrát řádné utkání, konané 1. října 1911. Z výhry se však radují letenští. V prvním řádném a povinném svazovém mistrovství, určující mistra země, uskutečněné roku 1912, Slavia konečným bojům o titul jen přihlíží. V české skupině končí druhá až za rudými, přičemž do finálových bojů postupoval jen první. Roky suverénního panování Slavie nahradila vláda triumvirátu. Slavii a Spartu pro nejbližší léta doplnil další pražský tým, Viktoria Žižkov. Následující rok si slávisté vše vynahradili, českou skupinu vyhráli o bod před dvojicí Sparta a Viktoria Žižkov. Ve finále svazového mistrovství sešívání porazí svou moravskou jmenovkyni, Slavii Brno 2:0. V následujících dvou ročnících Poháru dobročinnosti²¹ (1913 a 1914) se slávisté dokázali vždy probít až do finále, kde

¹⁹ HOUŠKA, Vítězslav. *Věčná Slavia*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 51. ISBN: 80-7033-187-9.

²⁰ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : SK Slavia Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str.8. ISBN: 80-251-0150-9.

²¹ Pohár dobročinnosti (Charity Cup) je první pohárovou soutěží ve fotbale organizovaném na našem území. Pohár se hrál v letech 1906 – 1916. Významná část z výnosů ze zápasů byla určena pro Český pomocný zemský spolek pro nemocné plicními chorobami v Království českém.

následně prohráli s Viktorií Žižkov (0:2 a 0:1). Sešíváním se tak nepodařilo rozšířit své tituly z Poháru dobročinnosti získané v letech 1910 – 1912²².

Fotbalová sezóna roku 1914 se nerozehraje, na vině je První světová válka, do níž je většina fotbalistů povolána. V roce 1915 se uskutečnilo alespoň mistrovství Prahy. V něm slávisté vítězí před rivalem z Letné.

Vzniká i Středočeská župa, jejíž mistrovství se podaří uspořádat v posledním roce války. Z celkového vítězství se radují sešívání, kterým se podaří neztratit jediný bod. 10. listopadu 1918 se uskuteční historicky první derby konané v samostatném státě. Slávisté z něho odejdou poraženi 1:4. V následujících letech středočeské župě kraluje „železná“ Sparta. Jako šampionát celé republiky je sportovní veřejností vnímáno středočeské mistrovství. Hlavní město dokazuje, že nejlepší fotbal se hraje zde. V letech 1919 - 1923 vždy triumfují spartáni. Slavia se na přelomu desátých a dvacátých let ocitla v krizi, po jejímž překonání začala opět stoupat vzhůru. Rudí se tedy mohli těšit na vyrovnaná utkání, která mohla končit vítězstvím kohokoli. V desátých a dvacátých letech dvacátého století byl nezářivější hráčskou hvězdou střední útočník Jan Vaník. Ten nejprve hrával za Spartu a po návratu z fronty nastupoval za Slavii (více na str. 14). Významnou oporou sestavy sešíváných byl také vynikající brankář Jaroslav Cháňa.

Po mnoha letech, kdy je stále zřetelnější, že neprofesionalita předních klubů a jejich klíčových hráčů se mívá účinkem, je roku 1924 také u nás připouštěn profesionalismus. Současně s jeho příchodem se naplňuje tužba o vytvoření ligové soutěže. Klub Slavia stejně jako rival z Letné samozřejmě nemůžou v první lize chybět. Hrací systém ligy byl stanoven dvojzápasy „každého s každým“ v rámci celého kalendářního roku. První ročník je však ukončen po odehrání jarní části, aby bylo možno od druhého ročníku převzít celosvětově uznávaný anglický model podzim – jaro. První ligové derby Slavia se Spartou 6. června prohraje 0:2²³. Vzhledem k tomu, že je to její jediná ztráta a má lepší poměr branek než letenští,

²² SK Slavia Praha [online]. [cit.7.3.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.sks1892.estranky.cz/clanky/historie-slavie.html>>.

²³ HOUŠKA, Vítězslav. *Věčná Slavia*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. str. 66. ISBN: 80-7033-187-9.

zapíše se Slavia jako první do listiny ligových vítězů. Další prvenství červenobílí získají v ročníku 1928 - 1929. Sezóna 1931 - 1932 je vítězná pro Spartu. Ovšem další tři následující soutěžní ročníky jsou korunováni mistry ligy vždy slávisté. Rudým tak nezbyvá než na červenobílé pohlížet z druhé přičky. Shrňeme-li historické počínání slávistů za První republiky, můžeme konstatovat, že byli nejúspěšnějším týmem se ziskem osmi titulů mistra ligy ze čtrnácti odehraných sezón. Nejúspěšnějšími slávisty této doby byli např. Plánička, Puč, Svoboda, Vodička a další. Na mezinárodním poli patřil červenobílým další primát, to když se jako jediní zástupci našeho fotbalu zúčastnili všech třinácti předválečných ročníků Středoevropského poháru. Z účasti ve Středoevropském poháru však Slavia do roku 1938 nedokázala vytěžit nic. Naopak spartané byli efektivnější a ze svých účastí dokázaly dvě proměnit ve vítězné (1927 a 1935).

Historický okamžik pro všechny slávistické fanoušky nadešel ve třetím kole ligové sezóny 1937 – 1938, kdy za sešíváné poprvé nastoupil Josef Bican. Sešívání v této sezóně skončí druzí za Spartou, ale Bican se ve své premiérové sezóně stává králem střelců. Svůj primát udrží následujících osm sezón. V témže roce se Slavii podaří získat dlouho očekávaný Středoevropský pohár.

V období protektorátu Čechy a Morava a druhé světové války byl český fotbal zcela izolován, zejména na mezinárodní úrovni. Z pěti ročníků protektorátní ligy dokáže Slavia vytěžit čtyři prvenství, a to v letech 1940 - 1943.

V květnovém povstání 1945 lehl popelem tehdejší slávistický stadion na Letné, požár úmyslně založila skupina SS. V tehdejšímu požářišti skončila většina slávistického archivu a řada ocenění. K prvnímu poválečnému utkání slávisté nastoupí ve vypůjčené výstroji. Po tři následující roky sdílejí rudí i červenobílí spartánský stadion. Jako první soutěž je obnoven Pohár osvobození (pokračování Českého poháru z válečných let). V semifinále této soutěže se, před 40 000 diváky na Strahově, potkají letenská „S“. Červenobílí ve vyrovnaném utkání zvítězí 4:3, triumf sešívání završí ve finále proti Rakovníku.

Po opětovném návratu ke společné Československé lize se týmy rozdělí do dvou desetičlenných skupin. Slavia svou skupinu vyhraje a ve finále se utká v pražském derby se Spartou. Spartané předvedou dva bezchybné výkony a finále

ovládnu výhrami 4:2 a 5:0. Slávistům nepomohly ani cenné mezinárodní úspěchy s vítězem Anglického poháru Derby County 3:1 a Hibernians ze skotského Edinburghu 3:2, které se udály ještě před boji o titul. V následující sezóně 1946 - 1947 slávisté opět získají titul. Sezóna 1947 – 1948 se již nedohraje. V polovině soutěže se přejde na sovětský model podzim – jaro. Pohromou se pro červenobílé staly zimní odchody hlavních týmových pilířů, jakými byly Hemele, Trnka, Ipsner a Bican s Buchtou.

V roce 1948 byl veškerý sport převeden pod „sjednocenou tělovýchovu“ a klub začal působit pod novým názvem Sokol Slavia Praha VII²⁴. Počátkem roku dochází opět k přejmenování klubu vlivem sloučení Slavie se závodní jednotou Elektrických podniků (jejichž klub SKEP se nyní jmenuje Dynamo). S názvem Dynamo Slavia Praha se dlouho fanoušci červenobílých nemohou smířit, ale výhody v podobě posil plynoucí z klubového spojení vítají. Následující sezóny 1949, 1950 a 1951 jsou z pohledu sešívaných průměrné až podprůměrné, zatímco první dvě sezóny slávisté obsadili střed tabulky, v roce 1951 již končí na jedenáctém místě. V následující sezóně kulminuje špatná výkonnost slávistů v historicky první sestup do II. ligy, ale již v pokračující sezóně jsou červenobílí opět mezi elitními kluby I. ligy.

Další krutou ránu, kterou museli příznivci Slavie přijmout rok před sestupem do II. ligy, byla výpověď ze stávajícího slavného hřiště na Letné. Armádní generál Alexej Čepička, zeť Klementa Gottwalda, coby ministr národní obrany rozhodl, že rozlehlé pozemky, na nichž stával po padesát let slávistický stadion, musí ustoupit prostranství určenému na okázalé vojenské přehlídky. Také spartánský stadion měl být přesunut, nakonec zůstal, ovšem bez části jižního ochozu hlediště. Z rozhodnutí pražské radnice se měli červenobílí stěhovat do vršovického Edenu, do míst vyhrazeným konání pouťových atrakcí. Ačkoli to vypadá, že po tříleté výstavbě stadionu slávisté naleznou svůj nový domov, celou první polovinu padesátých let stráví opět v nájmu spartánů. Po otevření stadionu se zjistí, že hrací plocha potřebuje mnohem podstatnější terénní úpravy.

²⁴ RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : SK Slavia Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. str. 22. ISBN: 80-251-0150-9.

Jakoby komunistickému vedení, rozhodujícímu na sportovní úrovni, nestačilo, že pražská „S“ přišla o svá veleslavná jména, slávisté o svůj původní stadion. Během roku 1953 totalitní mocnáři slávistům zakázali nošení tradičních červenobílých dresů. A tak se stalo, že celé tři roky museli slávisté nosit různé kombinace barev. Např. červenomodré s červenou hvězdou v modrém poli, modro-bílé, bílo-modré či žluto-bílé atd. V roce 1956 slávisté nastoupí i proti zlovůli mocnářů na mezinárodním turnaji konaném na Spartě ve svých původních červenobílých dresech. Tímto krokem sklídí celý slávistický tým bouřlivé ovace nezávislé na klubové příslušnosti, a tak se stane, že komunistický režim původní červenobílé odějí slávistů toleruje.

Sezóna 1958 - 1959 je ještě ve znamení slávistického úspěchu, třetí místo za prominentními týmy ministerstev vnitra a národní obrany, je na dlouhou dobu jedním z mála světlých okamžiků své doby. Následující sezónu se slávisté podobně jako spart'anstí rivalové udrží v nejvyšší lize, když je dělí jediný bod od sestupu. Osudnou se sešíváním stane sezóna 1960 – 1961, kdy se tým Slavie propadne do II. ligy. Rychlý návrat do nejvyšší soutěže v následujícím roce věští výkonnostní vzestup červenobílých. Bohužel ten se nekoná a Slavia v ročníku 1962 – 1963 opět obsadí sestupové příčky, které sešívání potřetí nutí hrát jen II. ligu. Z historického hlediska se Slavia nachází ve svém nejhorším období, což potvrzuje umístění slávistů v sezóně 1963 – 1964, kdy v jedné ze tří skupin II. ligy končí tým z Vršovic až na osmém místě. Hrozivé neúspěchy fotbalové Slavie vedly k tomu, že se kolem klubu semkla skupina fanoušků z umělecké branže, která se snažila vyburcovat ostatní malověrné fanoušky. Tato skupina umělců se také starala o příchody nadějných hráčů a sháněla potřebné finanční prostředky. Snažení pravověrných fanoušků docílilo svého, když v soutěžním ročníku 1964 – 1965 červenobílí postoupili opět mezi nejlepší fotbalové týmy Československa, už opět pod svým slavným jménem SK Slavia Praha.

V ligovém ročníku 1965 – 1966 se Slavia umístí na třetí příčce za Duklou a Spartou, přičemž všechna zmíněná mužstva měla stejný počet bodů. Rozhodujícím prvkem, určujícím pořadí, tak bylo skóre. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let slávisté upadnou do průměru ligy, o čemž svědčí jejich bídné umístění, zatímco v sezóně 1966 – 1967 obsadí červenobílí přijatelné páté místo,

v následujícím ročníku je to již místo osmé. V roce 1969 Slavia skončí jedenáctá a díky jednomu bodu nepocítí čtvrtý sestup do II. ligy. V tomto roce měla soutěž naposledy čtrnáct účastníků, od dalšího ročníku se nejvyšší soutěž rozrostla na dnešních šestnáct týmů. Jako by Slavia zvýšené konkurenci herně nestačila. Pravidelně se umísťovala na jedenácté, dvanácté či čtrnácté příčce nejvyšší fotbalové soutěže.

Vzestup červenobílých na sebe nechal čekat dlouhých šest sezón, teprve v roce 1974 Slavia opět poznala jaké to je vystoupat na stupně vítězů, když skončila třetí. Navíc toho roku Slavia vyhraje významnou domácí soutěž, Český pohár, který jí zajistí účast v Poháru vítězů pohárů²⁵. Zde bohužel vypadne již v I. kole. V období let 1975 - 1977 sešíváním patří třetí místo, zaručující vstupenky do bojů v Poháru UEFA²⁶. Ani v jednom případě však červenobílý neuspějí a ze soutěže se poroučí již v prvním kole soutěže.

V rozmezí let 1977 – 1984 se slávisté v domácí lize usadí vždy v horní polovině tabulky, nejčastěji kolem šestého, sedmého místa. Vyjma sezóny 1983 – 1984 kdy sešívání obsadí příčku dvanáctou. V následujícím ročníku 1984 – 1985 slávisté skončí třetí a zajistí si pro nadcházející sezónu účast v Poháru UEFA. Červenobílým není tato soutěž souzena, když opět vypadnou v I. kole.

Nadějně rozehranou soutěž v sezóně 1985 - 1986 Slavia nedokončí vítězně a propadne se v závěru ligy až na šestou příčku. Pokračující následné sezóny jsou ze strany červenobílých zase jen průměrné. Teprve v roce 1989 se sešíváním podaří porazit svého rivala z Letné jasně 3:0. Toto dílčí vítězství však nemá v konečném účtování velkou váhu. Rudí vyhrají ligu a slávisté se musejí spokojit se čtvrtou příčkou. Ve stejném roce se obě pražská „S“ potkají ve finále domácího poháru. Letenští na jablonecké trávě oplátí slávistům ligovou prohru, když vyhrají 1:0.

²⁵ Pohár vítězů pohárů (PVP) – založený v roce 1960, účastnily se vítězové národních pohárů; byl zrušen v roce 1999; v roce 1968 – 1969 v poháru zvítězil tým Slovanu Bratislava, který porazil FC Barcelonu 3:2

²⁶ Od roku 1955 Pohár veletržních měst, od 60. let se do poháru mohla přihlašovat mužstva nekvalifikovaná do PMEZ a PVP. 1966 – 1967 přejmenován na Veletržní pohár. V roce 1971 přejmenován na Pohár UEFA. Od roku 2009 přejmenován na Evropská liga UEFA.

Po roce 1989 přichází do Slavie Čechoameričan Boris Korbel, který měl v úmyslu vrátit slavný tým z Vršovic na výsluní. Jeho investice dokázaly přivést do týmu nadějného, později mezinárodně uznávaného, Patrika Bergra (synovce spartánské legendy Jana Bergra). Korbelovy vyjednávačské schopnosti umožnily příchod hráčů, vyhlédnutých letenskými skauty, mezi ně patřili Jan Suchopárek, Michal Petrouš, Bartolomej Juraško a další.

Korbelovy miliony sice dokázaly poskládat silný perspektivní tým, ale výsledky se nedostavovaly. Slavia je v sezóně 1989 – 1990 až desátá, v následující sezóně devátá. Teprve v ligovém ročníku 1991 – 1992 červenobílí poskočili na čtvrtou příčku. S poslední sezónou federální ligy (1992 -1993) se vršovický tým rozloučil druhou pozicí, lepším týmem byl jen rival z Letné. Dění federální soutěže skončila tak, jako její premiéra – vládou pražských „S“. V roce 1993 Slavii opustil Boris Korbel a vedení fotbalového týmu se ujala společnost Wika, založená investiční skupinou PPF, vlastněnou milionáři Kelnerem a Vinklerem.

Slávistické problémy na začátku samostatné české ligy se týkaly zejména stadionu, nevyhovujícímu bezpečnostním opatřením. Chatrná dřevěná tribuna se pomalu, ale jistě rozpadala. Po lehčích úpravách stadionu (strhnutí části tribuny, nahrazení stržené části montovanou tribunou) na něm slávisté přesto dohráli sezónu. Konečné druhé místo v premiérové samostatné České lize vyneslo sešíváním další možnost účasti v Poháru UEFA. Ani tentokrát bez velkého úspěchu.

V sezóně 1994 – 1995 slávisté opět skončili za letenskými na druhém místě. Ovšem následující sezónu si červenobílí vše vynahradili. Nebyli k porážení a bezkonkurenčně vyhráli první ligový titul v samostatném českém státě, po předlouhých čtyřiceti devíti letech. Vršovickému týmu se dařilo také na mezinárodní scéně. V Poháru UEFA Slavia došla až do semifinále, kde dvakrát podlehla Girondins Bordeaux 0:1. Po úspěšném Euru 1996, kde naše reprezentace obsadila, za Německem, druhé místo, došlo v týmu Slavie k hráčskému výprodeji. Z týmu odešli opory jako Suchopárek, Šmicer, Bejbl, Poborský a další. I bez svých opor dokázala Slavia v sezóně 1996 – 1997 obsadit druhou příčku. Svou

reputaci si napravila vítězným tažením v domácím poháru. V pohárové Evropě se ale červenobílým nedařilo, z předkola Ligy mistrů vypadla Slavia do Poháru UEFA, kde nepřešla přes II. kolo.

Předzvěstí ročníku 1997 - 1998 byl prodej většinového podílu vlastníka PPF britské investiční společnosti ENIC (mimo jiné majitele anglického klubu FC Tottenham Hotspur). V sezóně potvrdila Slavia svou roli druhého týmu české ligy. Na letenského rivala ztratila v konečném součtu úctyhodných dvanáct bodů. Úspěchu dosáhl vršovický tým v předposledním ročníku Poháru vítězů pohárů, v němž slávisté doputovali až do čtvrtfinále.

Následující sezóny, v letech 1999 - 2007 se slávisté vždy umístili od druhého do pátého místa, aniž by dosáhly na kýžený titul mistra ligy. Jediné výraznější úspěchy na domácí scéně znamenaly sezóny 1998 – 1999 a 2001 - 2002, kdy slávisté vyhráli Pohár ČMFS. Úspěchy červenobílých v evropských pohárech se nekonaly, s výjimkou roku 2000, v němž postupně sešívání vyřadili Vojvodinu Novi Sad, Grasshoppers Curych, Steau Bukurešť, Udine Calcio. Ve čtvrtfinále však slávisté nestačili na Leeds United. Od léta 2000 přestal staříček Eden vyhovovat jak požadavkům mezinárodních organizací, tak české fotbalové asociace. Červenobílým nezbývalo než se přestěhovat do azylu na stadion Evžena Rošického na Strahově.

Do Edenu se sešívání vrátili až po dlouhých sedmi letech, když byl konečně postaven nový multifunkční stadion – Synot Tip Arena, pro 21 000 diváků. První utkání v něm sehráli červenobílí 7. května 2008 reprízou legendárního souboje s anglickým týmem Oxford University Association Football Club.

Nový stadion znamenal příliv stovek fanoušků. Ve spojení s kvalitní hrou sešíváných pod dirigentskou taktovkou trenéra Jarolíma, se červenobílým podařilo v ročníku 2007 – 2008 získat v pořadí druhý titul v samostatné historii České republiky. V téže sezóně slávisté poprvé postoupili do Ligy mistrů. V její základní skupině obsadili třetí místo zaručující Evropskou ligu. V té červenobílí nepřešli přes třetí kolo a byli vyřazeni. V následující sezóně výkon z předchozího roku vršovický tým potvrdil obhajobou ligového titulu (třetí v samostatné ČR), na

rivala z Letné druhým rokem zbývalo „jen“ druhé místo. Ani úspěch v domácí soutěži neznamenal výrazný mezinárodní průlom. Milionářská soutěž Ligy mistrů zůstala slávistům zapovězena a ze základní skupiny Evropské ligy se slávisté neprobojovali.

Po zisku dvou titulů z let 2008 a 2009 červenobílí herně upadli do průměru Gambrinus ligy a v letech 2009 - 2011 skončili sešívání na sedmém, respektive devátém místě. Herní propad, špatná finanční situace klubu zaviněná mimo jiné nevyřešenými vztahy s bývalým majoritním vlastníkem ENICem a také utajování následného skutečného majitele klubu, vedlo v roce 2011 k vlnám nevole v řadách pravověrných slávistických fanoušků. Teprve až změna vlastníka vedla k ekonomické stabilizaci klubu a k návratu fanoušků do ochozů Edenu. Současným majitelem klubu je od srpna 2011 Ing. Aleš Řebíček. Ten postupně odkoupil většinový podíl akcií fotbalového klubu od firmy Natland a Tomáše Rosena.

1.3 Vzájemná bilance pražských „S“²⁷

Tuto podkapitolu jsem pojal velice stručně a především ze statistického hlediska. Nadšencům, jenž by chtěli o vzájemných střetnutích pražských „S“ vědět více, doporučuji literaturu *250 zápasů Sparta – Slavia ve faktech a fotografiích*²⁸ od autorů Bartůňka a Kaláta. Jak již vyplývá z názvu knihy, monografie obsahuje zejména fotografie a reportáže ze všech derby konaných do roku 2001.

Vzájemná bilance pražských „S“ v historickém kontextu lépe vyznívá pro AC Sparta Praha. Z celkových 274 klání (kam započítáváme všechna ligová utkání, pohárová utkání i přátelská utkání; poslední derby 26. 9. 2011 v Gambrinus lize – Slavia na Letné prohrála 0:3) spartané zvítězili 126krát, 64krát remizovali a 83krát prohráli s výsledným skóre 501:413.

²⁷ AC Sparta Praha, SK Slavia Praha. [online]. rev. 29.2.2012. [cit. 29.2.2012]. Dostupné na WWW: <<http://www.sparta-slavia.wz.cz/sparta-slavia-statistiky.htm>>.

²⁸ BARTŮŇEK, O. KALÁT, J. *250 zápasů Sparta-Slavia ve faktech a fotografiích 1896-2001*. vyd. 1. Praha : Riopress. 2002. ISBN: 80-86221-53-9.

V lize se pražská „S“ utkala 160krát a opět je na tom v konečném součtu lépe mužstvo z Letné. Tentokrát v poměru 79 vítězství, 34 remíz a 45 porážek s výsledným skóre 276:202.

Nejvyšší vítězství z pohledu Sparty se uskutečnilo 14. června 1952, „rudí“ zvítězili 8:1. Naopak, nejvyšší výhra týmu z Edenu se zrodila 24. listopadu 1907, když „červenobílí“ zvítězili 9:1. Nejvíce branek v derby padlo 3. července 1943, zápas skončil vítězně pro Slavii, která svého rivala udolala 8:4. Nejlepšími střelci v dresech svých týmů v historii vzájemných zápasů jsou s pětatřiceti brankami Bican (Slavia) a devatenácti brankami Ludl (Sparta).

Podobně jako celková bilance vzájemných utkání pražských „S“, také historické úspěchy se kloní k týmu z Letné. AC Sparta Praha se stala trojnásobným vítězem Středoevropského poháru (1927, 1935, 1964) a pětatřicetinásobným mistrem Československa případně České republiky (počítáno k sezóně 2009/10). Československý pohár vyhráli „rudí“ osmkrát a Český pohár případně Pohár ČMFS zdvihli nad hlavu hráči Sparty devatenáctkrát.

Naproti tomu SK Slavia Praha zvítězila ve Středoevropském poháru jen jednou (1938) a mistrem Československa/České republiky se stala sedmnáctkrát. Československý pohár „červenobílí“ získali sedmkrát, stejně jako Český pohár/Pohár ČMFS (Českomoravského fotbalového svazu).

2. DIVÁCKÁ OBEC FOTBALOVÝCH UTKÁNÍ

V mé práci rozlišuji pojem diváctví ze dvou hledisek:

Z prvního hlediska jsou diváci chápáni jako konkrétní skupina zastoupená v divácké obci se svojí charakteristikou, dle definice viz kapitola 2.1 (str. 29).

V druhém hledisku jsou diváci²⁹ chápáni jako více či méně jednotný celek, divácké publikum, divácký dav. Což je v psychologii definováno jako náhodné nebo úmyslné seskupení osob, které se v daném momentě nachází na stejném místě, popřípadě se mu přibližuje, a které má též předmět pozornosti.

Pokud tedy v práci uvádíme pojem „diváci“, vyjma kapitoly 2.1, máme na mysli pojem chápaný druhým hlediskem (diváci = divácké publikum, divácký dav).

2.1 Fotbaloví diváci

Tuto skupinu divácké obce popisují v mé diplomové práci jako nezaujaté objektivní pozorovatele. Ti vnímají fotbalové zápasy podobně jako kteroukoli jinou kulturní akci. Diváka obvykle nepojí s daným mužstvem, jehož zápas právě sleduje, ať už u televizní obrazovky, internetu či přímo na stadionu, žádné pouto.

Jedná se o skupiny obyvatel, které zajímá především průběh a výsledek střetnutí obou týmů. Pokud divák navštíví fotbalový stadion, zaujímá místo v hledišti mimo sektory vyhrazené pro příznivce ultras a hooligans.

2.2 Fotbaloví fanoušci

Fotbaloví fanoušci³⁰ jsou na rozdíl od diváků vázáni při jednotlivých fotbalových zápasech k určitému týmu nebo hráči v týmu. Jsou neobjektivní, a tudíž pocítují potřebu vítězství svého týmu. Svou příslušnost k jednotlivým „mančaftům“ prezentují klubovými šálami, oblečením v barvách klubu, vlajkami

²⁹ SLEPIČKA, P. *Sportovní diváctví*. 1. vyd. Praha :Olympia. 1990. s. 118. ISBN 80-7033-012-0.

³⁰ MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 10. ISBN 80-903333-0-3.

nebo replikami klubových dresů. Snaží se o dokonalou znalost historie klubu i soudobého dění v týmu. Nezřídka se sdružují do tzv. fanklubů při jednotlivých týmech, z čehož jim plynou i jisté výhody (zvýhodněné ceny permanentek, klubové akce, setkání s hráči, autogramiády, soutěže atd.).

Fotbaloví fanoušci sedí, vyjma „kotle“ (sektor v němž se sdružují skupiny ultras a hooligans; sektory znepřátelených skupin jsou umístěny v protilehlých částech stadionu), kdekoli na tribuně stadionu. Po většinu zápasu se snaží hlasitě povzbuzovat svůj tým.

O vysvětlení pojmu „fandovství“ se ve své knize *Padesát let v hledišti Sparty : Zpověď fotbalového fanouška*³¹ snaží také cestovatel, turista a fotoamatér František Průckner:

„Fandovství je fatální a genetické předurčení.“

„Fandovství je rozumem neovládatelný hlas krve.“

„Fandovství je příslušnost k náboženské sektě.“

„Fandovství je vášnivý cit se všemi průvodními znaky lásky.“

„Fandovství je nevléčitelná psychická nákaza.“

„Fandovství je tělesná i duševní potřeba, závislost a droga.“

„Fandovství je celoživotní trpký, a jen výjimečně i radostný úděl.“

„Fandovství je druhý život nás postižených.“

Výše zmíněné definice však autorovi nestačí a snaží se vysvětlit fandovství i několika úvahami:

„Za fanouška se nelze prohlásit, fanouškem je třeba být ... Základní identifikací fanouška je jeho láska. Ta ho vždy prozradí a demaskuje ... Skalní fanoušek je pro ni ochoten chodit na fotbal za uragánu a přihlížet důležitému zápasu v době svatebního obřadu své dcery. Je ochoten pro ni utratit poslední své

³¹ PRŮCKNER, F. *Padesát let v hledišti Sparty : Zpověď fotbalového fanouška*. 1. Vyd. Praha : AC Sparta Praha. 2008. s. 27-29 . ISBN 978-80-254-3542-7.

peníze za vstupenku, noviny či klubový příspěvek a pak dlouho trpět hladu. Pro ni je ochoten po nekonečnou dobu trpět, ba sužovat se slabou až nemožnou hrou svého oblíbeného mužstva a naoko ji omlouvat nesmyslnými argumenty, kterým sám nevěří. Znovu a znovu se rozčilovat nad stereotypními porážkami svých „koňů“ a znovu a znovu se vracet do ochozů s vírou, že to dnes bude lepší. Fanouškova láska představuje ale i trvalý nápor na jeho psychu a vlastně i zdraví a bývá vykoupena jeho vlastní krví ... Fanoušek dokáže v dobách zlých zle spílat i svým vlastním – hráčům, trenérům a vedení klubu. V dobrých úspěších však tato zloba jakoby mávnutím kouzelného proutku zmizí a je vystřídána bezbřehým nadšením. Láska, obalená načas těžkými mračny zloby, slaví svůj vítězný návrat do nitra fanouškovy duše. Své odměny se každý fanda naštěstí vždy dočká. Tak jako musí každé dobré mužstvo někdy prohrát, musí i to nejhorší jednou vyhrát. Tomu, kdo kdy zažil báječný pocit fandovského štěstí z úspěchu vlastních barev, nemusím nic vysvětlovat. A ten, kdo ho nikdy nezažil? Ať mi odpustí, ale ten žil jen ubohý život...“

2.3. Ultras

Ultras bývalo v minulosti označení pro ultrapravicové chuligány. Pro potřeby této práce chápeme ultras fanoušky jako skupinu osob, která se zaměřuje na efektní činnost na stadionech. Realizuje pyrotechnické aktivity, vytváří velké a propracované transparenty či klubové písně, hesla s agresivní rétorikou apod.

Spolu s hooligans se ultras skupiny realizují v „kotlí“ (pro domácí ultras - sektor umístěný na stadionu za jednou z branek, pro hostující ultras – bariérami vymezený sektor pro hosty; soupeřící „kotle“ bývají většinou umístěny na opačných stranách stadionu).

Jak již bylo řečeno, audiovizuální kulisu fotbalového zápasu obstarávají ultras. K tomu, aby jejich skandování bylo efektivnější (hlasitější), slouží všeobecně známé pokřiky, chorály, hymny týmů apod. Chorály a pokřiky si vytváří každá skupina ultras sama. Některé jsou neměnné – univerzální (znají je i fanoušci) a některé vznikají přímo proti rivalovi. Rétorika skandujících ultras (i fanoušků) je různá. Od povzbudivé až po útočnou. Užívaná je podle konkrétní

situace na hřišti. Hymny fotbalových klubů většinou vytvářejí známí hudebníci nebo hudební skupiny. V následujících odstavcích uvádíme některé chorály a hymny, které užívají pražská „S“.

Spartánské chorály:

„Kdo neskáče, není spartan, hop, hop, hop.“ (v tu chvíli skáčou všichni spartané na stadionu)

„Let's go, Sparta, let's go!“

„Sparta“ (vykřikuje „kotel“ týmu), *„Praha“* (odpovídá hlavní tribuna)
„Jude, Slavia“ (tohoto pokřiku užívají jen ultrapravicový chuligáni a podobně smýšlející ultras při zápasech se Slavíi, oficiálně je užívání tohoto chorálu zakázáno)

„Věčně druhý“ (užíváno proti fanouškům Slavie)

Spartánských hymen a pochodových písní je celá řada. Oficiální stránky fotbalového klubu AC Sparta Praha³² uvádějí šest hymen klubu. Hymny vznikaly v různých dobách. Ta úplně nejstarší je z roku 1936³³ (v současnosti oficiální pochod AC Sparty Praha). Zbýlých pět hymen vznikalo v letech 1993 – 2000. V následujících řádcích cituji ukázkou původní hymny:

„Spartánský dres našich hochů ten každý zná,

Kdo je viděl jednou hrát, ten musí je mít rád.

Když na trávník vyrukují hoši jak květ.

Je hned nálada, to je paráda.

Ať jich dneska padne zas pět! Pět!“

Refrén:

„Sparto, Sparto, jseš chloubou Čechů všech,

Sparto, Sparto, hraj, dokud stačí dech.

³² AC Sparta Praha. [online]. rev. 2.3.2011. [cit. 2.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.sparta.cz/cs/fanousci/hymny.html>>.

³³ ZEMAN, V. ŠTRAUB, M. A. C. *Sparta*. Vynilová deska. 1963. Odeon č. 251829.

*Sparto, Sparto, vyhrávej nadále,
Sparto, Sparto, nám každé finále.“*

Mezi jednu z nejznámějších a nejoblíbenějších hymen pražské Sparty patří také *Do útoku*,³⁴ jejíž hudbu vytvořila rocková skupina Olympic a nazpívala ji celá řada známých muzikantů (např. Aleš Brichta, Vilibald Čok, Petr Janda atd.). Ukázku uvádíme zde:

*„Mohutnej chorál vítězů
nechte zas dneska městem znít,
pevná jak oka řetězů
Sparta sem přišla zvítězit.
Kdo neskáče, není spartan kalenej,
rudý dresy vítá trávník zelenej,
někdo se zas dneska trochu poučí,
tribuna už vstává, kotel zahučí.
Do útoku, do útoku, do útoku ...
Do boje velí čistá čest,
vůle trefit se doprostřed,
vítězství je jen jedna z cest,
publikum žene Spartu vpřed.
Kdo neskáče ...
Do útoku, do útoku, do útoku ...“*

Oficiální stránky fanklubu SK Slavia Praha³⁵ uvádějí celou řadu slávistických chorálů:

*„Pojďme, vyhrájeme, My jsme Slavie! Dnes budem slavit - sudy piva
vypijem!“*

³⁴ JANDA, P. LANDA, D. *Do útoku*. MC. Vakam. vyd. 1993, 3:16.

³⁵ Fanklub SK Slavia Praha. [online]. rev. 3.3.2011. [cit. 3.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.slavista.net/articles_global.php>.

„Jed'te domů, Jed'te domů-ů-ů, Slavie vyhraje, Jed'te radši domů!“

„Bican, Puč a Plánička - z nebe se dívají, jak Slavie válí - Bican, Puč a Plánička - na Slávii jsou hrdí!“

„Slá-vi-e! V našem srdci je! Jedna jediná, bíločervená - Pražská Slavie! - Nánáná, nananananáááááá...“

„Naše Slavie, vždycky tu bude - Vždycky s námi je, a my jsme s ní všude - Velká tradice, jsou Vršovice - Kde tisíce nás jsou, pro Slávii žijou!“

(Tento chorál se zpívá pomalu a s roztaženými šálami.)

„Znám jednu Slavii, znám já pražskej klub

nejlepší z klubů, co já znám

[:Každej ví, kdo ji zná, že je bíločervená

Na hřišti i v našich srdcích vyhrává.:]

Znám jednu pražskou čtvrť, znám Vr-šo-vi-ce,

Nejlepší v Praze co já znám

[: Stojí tam, stadion, v něm Slavie šampion

Ne každý odváží se přijet k nám.:]“

Opakovací chorál tribun: (V- východní tribuna - K – kotel):

K: 3x *"Celý Eden se ptá kotle!"*

V: *„Co to zpíváte?!“*

K: *„Slavie nejlepší je!“*

V: *„Co to zpíváte?!“*

K: *„Dnešní zápas vyhraje!“*

V: *„Co to zpíváte?!“*

K: *„Náš domov je jen jeden!“*

V: *„Co to zpíváte?!“*

K: *„Zpívejme celý Eden!“*

Všichni dohromady: *„Ná nanananana“*

Červenobílá!

Bojová síla!

Slavie!

Praha!

Vždycky jsme s váma!

A proto: Ať, žije Slavie!!

Povzbuzování je jen polovina náplně ultras skupin. Druhou částí jsou vizuální efekty na fotbalových stadionech. Tyto efekty jsou vytvářeny propracovanými transparenty s různou tematikou (jak obrazovou tak textovou). Reprezentují postoje a názory celé skupiny ultras a hooligans. Těmito transparenty se vyjadřují tyto skupiny k dění na hřišti, ke klubové politice i k politické situaci ve městě, kde má jejich klub zázemí. Ukázky aktivit obou ultras skupin (Sparty i Slavie) naleznete v příloze B této práce.

Vedle transparentů jsou užívány také vlajky, šály a klubové barvy v různých formách (celotribunové kartoniády, lesklé fólie, konfety apod.). Finance na choreografii vybírají ultras skupiny prostřednictvím sbírek na stadionech, případně těží z prodeje ultras suvenýrů.

Transparenty mnohdy doprovází také zábavní pyrotechnika, zejména různě barevné světlice a bengálské ohně. Ne vždy je pyrotechnika přínosem fotbalové kulisy při zápase, mnohdy nelze právě kvůli ní a jejímu dýmu pokračovat ve hře.

Ultras jsou jedinou skupinou divácké obce, která částečně ovlivňuje svými aktivitami chod klubu. Známa jsou prohlášení, ve kterých skupiny ultras požadují po vedení klubu splnění jistých podmínek, v případě jejich nesplnění hrozí ultras bojkotem – nechozením na domácí zápasy. Nutno ovšem říci, že ve většině případů jsou ultras skupinám podmínky částečně nebo zcela splněny. Ultras obou pražských „S“ vydala již celou řadu takovýchto prohlášení. Ukázku konkrétního prohlášení spartánských ultras (vydaného 8. listopadu 2007)³⁶ uvádíme zde:

„Boj proti vlastním fans není kultivace fotbalu

³⁶ ULTRAS SPARTA. *Boj proti vlastním fans není kultivace fotbalu*. [online]. rev. 8.3.2011. [cit. 8.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.spartaforever.cz/ukaz_clanek.php?clanek=1110>.

Z důvodu nespokojenosti s postupem vedení klubu vůči vlastním fanouškům během posledních let a nepřijatelným krokům, které chystá nyní, jsme byli donuceni začít situaci řešit...

V první řadě bychom rádi připomněli některé kroky, které vedly k postupnému zhoršování vztahů mezi vedením klubu a Ultras:

- Zákaz choreografie*
- Zákaz pyrotechniky (ačkoliv v době fungování dohody o odpalování pyrotechniky nedošlo nikdy z naší strany k žádnému porušení domluvených podmínek)*
- Postavení plotu napříč sektorem a přítomnost ochranky a policie přímo v sektoru*
- Represe místo komunikace s fans a nadstandardní spolupráce klubu s policií namířená proti svým vlastním fanouškům*
- Systematické porušování slibů vedením klubu*

Vyvrcholením všeho jsou další nehorázná represivní opatření, která vedení chystá nyní. Estébácké praktiky v podobě plánované evidence fanoušků a pokusů o omezení jejich svobodného vyjádření jsou pro nás naprosto nepřijatelné.

Požadujeme:

- Volný vstup do kotle bez evidence a omezení*
- Dohodu o povolení choreografie a pyrotechniky*
- Podporu fanouškovských aktivit*
- Odstranění plotu a stažení ochranky ze sektoru*

Na základě výše uvedených skutečností a nulové podpory atmosféry na stadionu ze strany vedení jsme se rozhodli opustit sektor a bojkotovat fandění na domácích utkáních Sparty. Současný trend a postup vedení vnímáme jako útok na samotnou naši existenci a fungování na domácím stadionu a máme v úmyslu podle toho také adekvátně reagovat. Naším cílem rozhodně není škodit klubu, ale jsme k tomuto

činu tlačení, a jestliže nedojde ke změně situace, budou z naší strany následovat další kroky. Naše možnosti jsou sice omezené, ale rozhodně využijeme všechny, neboť si plně uvědomujeme fakt, že na našem nynějším boji stojí zachování supportu na Spartě a pokračování tradice věrných fanoušků Železné Sparty!

Současně chceme vyjádřit naprosté znechucení neschopností vedení Sparty důrazně se postavit na obranu Sparty jako takové, ať jde o klub samotný, jeho fanoušky i hráče proti množícím se útokům a tlaku, zejména ze strany médií.

Touto cestou bychom také rádi vyzvali všechny fanoušky navštěvující zápasy našeho klubu k podpoře jakoukoli formou (verbální, transparenty, neúčast na utkání v případě nějakého rozsáhlejšího bojkotu). Věříme, že většina fanoušků nebude sdílet nadšení pro takto přehnané kroky, jak se vedení domnívá a podpoří nás.“

3. DIVÁCKÉ NÁSILÍ

V této kapitole se zabývám diváckým násilím na fotbalových stadionech. Pomocí nadčasové literatury *Sportovní násilí*³⁷ od Pavla Slepíčky, která vznikla již v roce 1990, se pokusíme vysvětlit, jaké emoce převládají v hledišti fotbalového stadionu při fotbalovém utkání. Co je jejich příčinou, jak se tyto emoce mohou projevit a v co až mohou vygradovat.

Mezi nejčastější příčiny rozladění diváků při utkáních na fotbalových stadionech, patří špatná úroveň hry. Jestliže divák přijde veden zájmem vidět vrcholný výkon, je pochopitelně zklamán, jestliže utkání nesplnilo svou úroveň jeho očekávání. V jeho pocitech převládnu negativní emoce a opakované prožitky tohoto typu mají za následek mimo jiné i snížení zájmu o další návštěvu stadionu.

Problematické rozhodování sudích při zápase je dalším z příčin rozladění diváků. Zejména nedůsledné trestání hrubostí, záludné hry, provokace hráčů vůči soupeři, rozhodčímu i divákům vytváří předpoklady pro aktivaci negativních reakcí v publiku. Ukazuje se zde určitá negativní divácká zaujatost vůči rozhodčím již před zahájením utkání. Rozhodčí je brán jako „potenciálně nakloněný“ soupeřovu družstvu. Vyplývá to i z tendence zúčastnit se hlasitých protestů proti výrokům rozhodčího.

Chování sportovců a trenérů při fotbalovém utkání je diváky také bedlivě sledováno. Především nečistý způsob boje, záludná surová hra jsou hledištěm hodnoceny negativně. Většina studií zaměřených na sportovní diváctví přináší důkazy o tom, že diváci rozeznávají záludnost, surovost, nekorektnost od nezbytné agresivity sportovního boje. Záměrné využívání záludností, surovostí k zastrašení soupeře nemá z diváckého hlediska své opodstatnění, neboť je pobuřuje a ve svém důsledku odvádí z hledišť. Role „zlého muže“, tak jak je v taktickém rejstříku některých sportovních družstev uplatňována k obsazování klíčových osobností soupeře, je negativním jevem souvisejícím se špatným trenérským působením. Patří mezi projevy nesportovního chování, které jsou

³⁷ SLEPIČKA, P. *Sportovní diváctví*. 1. vyd. Praha : Olympia. 1990. s. 66-106. ISBN 80-7033-012-0.

„odměňovány“ pískotem či jinými nesouhlasnými projevy z hlediště. Mezi „oblíbené“ projevy nesportovního chování náleží i simulování, předstírání zranění po zásahu soupeře, které vyvolává vzednutí protikladných emocí v hledišti. Část diváků vidí v simulujícím hráči „obět“ zákroku soupeře, pociťuje soucit s tím, kdo je vlastně podvádí, jen aby si vynutil výhodu. Druhá část hlediště (fanoušků soupeře) pociťuje nelibost nad reakcí hráče, která má za účel poškodit jejich družstvo. Vzednutá hladina emocí však na obou stranách znemožňuje objektivní posouzení dané situace.

Divácké reakce jsou ovlivňovány z několika zdrojů. K nejdůležitějším patří subjektivní emoční prožitek, o kterém jsme se již zmínili. Jinými zdroji jsou zejména ztotožnění se a nápodoba sportovce i chování druhých diváků. Významnou roli při ovlivňování reakcí publika hrají i mechanismy davového jednání. Jde o modifikování chování jedince pod vlivem většího sociálního celku.

O některých příčinách a podmínkách, které vedou k projevům agresivity u diváků, jsem se již zmínil v souvislosti se subjektivním prožíváním utkání i v souvislosti s uplatňováním mechanismu nápodoby a ztotožnění. Z psychologického hlediska existuje řada obecně uznávaných příčin agrese. Pro vysvětlování diváckých reakcí lze vyjít z rozlišení na agresi vyvolanou emočním prožitkem vystupňovaným do afektu vzteku či strachu a agresi instrumentální, která nemá emocionální základ a je racionální (účelová) - viz podkapitola Chuligánské násilí. Lze tudíž uvažovat o dvou nejzákladnějších zdrojích vedoucím k výbuchu agresivity. Jedním ze zdrojů je „agresivní vyladění“ mající vliv na vytvoření specifické citlivosti pro situační podněty. Druhým zdrojem je „úzkostné vyladění“ diváků mající rovněž vliv na citlivost vůči situačním podnětům. Z hlediska projevů agresivity lze tyto zdroje spojit na jedné straně s prožitkem situace, která probouzí vztek vůči příčině jeho vzniku (například konflikt s druhým divákem). Na druhé straně je lze spojit s překážkou, která brání dosažení cíle, uspokojení potřeby a navozuje stav frustrace.

Frustrace se chápe jako zmaření, zablokování cesty k uspokojení některé potřeby. Je to uzavření cesty výskytem překážky na cestě k cíli. Představuje jednu ze závažných zátěžových situací v životě člověka. Způsoby reakce, vyrovnání se

s překážkou bývají různého druhu. Záleží na schopnostech, temperamentu, charakteru, v podstatě na celé osobnosti. U diváka může vznikat frustrace v průběhu sledování utkání nebo do hlediště přichází již frustrován. Frustrace vznikající u diváků přímo v hledištích jsou důsledkem průběhu utkání, závodu. Fanoušek může být frustrován neúspěchem svého družstva či dílčími herními nezdary hráče, s nímž se ztotožňuje. Aktuální psychický stav, který vzniká jako následek prožitku neúspěchu, je provázen nelibými city. Většinou jde o vztek či strach, které dosahují afektogenní podoby, a to zejména tehdy, překročí-li hranice frustrační tolerance jedince. Následné reakce jsou charakteristické malým přizpůsobením se situaci. Projevuje se vliv strachu a vzteku. Především vztek vede vždy ke zvýšení agresivity. Jestliže jde o intenzivní vztek, pak divák nemá rozumovou kontrolu nad svým chováním. Okolní věci ztrácejí hodnotu a dochází k překračování norem, zákazů, postojů, k ničení věcí, napadání okolních lidí. Jedná se o agresi, která se u diváka projeví v několika stupních. Nejmírnější projevy v chování má první stupeň, kdy se dá hovořit o zvládném „vnitřním“ vzteku. Navenek se téměř neprojeví. Pro druhý stupeň agrese je typické slovní napadání okolních lidí, včetně rozhodčího, hráčů, pořadatelů. Většinou se jedná o nadávky, urážlivé výroky, klení, které přecházejí až do skandovaných pokřiků stejně emočně vyladěných diváků.

Divácká agrese má různé formy, např. přenesená agrese. Ta se objeví v okamžiku, kdy nelze agresivně vystupovat proti podnětu, který agresi vyvolal. Fanoušek si tak „vylije svou zlost“ na předmětu, který nemívá s podnětem agrese nic společného. Dochází k nesmyslným a pro širší sociální okolí nepochopitelným útokům na zařízení stadiónu, demolování dopravních prostředků, osobních aut nebo k převrácení popelnic na ulicích či rozbíjení výkladních skříní. Tyto projevy mají ventilační účinky. Usměrnují afekt vzteku či strachu v případě nedostupnosti pravého původce agrese.

Další formou je odložená agrese, především v hledištích fotbalových stadionů. V případě, že agrese nemůže být uskutečněna bezprostředně, dochází k utlumení odpovědi a agrese je odložena. Neznamená to, že se neobjeví. Divák ví, že v tomto okamžiku ji projeviti nelze, anebo by neměla naději na úspěch. K takovému odložení agrese dochází v případě „z nepřátelených skupin fanoušků“,

kteří jsou v oddělených sektorech hlediště a nemohou agresi vůči druhé skupině projevit bezprostředně. Jsou nuceni odložit agresi na „vhodnější“ dobu a místo. Tato forma agrese je jednou z motivů vzájemného soupeření chuligánských gangů. Více o tomto soupeření v podkapitole Chuligánské násilí.

4. FOTBALOVÍ CHULIGÁNI³⁸

V následující kapitole se zabývám nejnebezpečnější diváckou složkou divácké obce, kterou jsou extrémní chuligáni. Ti se dobrovolně a cíleně účastní násilností souvisejících s fotbalovými utkáními (čímž se zásadně liší od ostatních skupin divácké obce). Historii vzniku chuligánství popisujeme v následujících odstavcích.

Přibližně od šedesátých let dvacátého století se v souvislosti s kopanou začaly množit nejrůznější excesy. Namísto hry a jejích výsledků se dostávaly do popředí mediálního, společenského i politického zájmu takové negativní projevy některých návštěvníků fotbalových utkání, jako byly výtržnosti, vandalismus, rvačky a obdobné verbální i brachiální konflikty ústící v agresi mezi násilníky a rozhodčím, násilníky a hráči a násilnickými skupinami navzájem (ať již na stadionech či mimo ně). Rovněž vzrostl počet případů, kdy diváci přicházeli v důsledku vzájemných bitek a potyček v hledištích stadionů o život. Postupně se v souvislosti s fotbalem zintenzivnily i projevy xenofobie, rasismu, antisemitismu a nacionálního šovinismu. Dění kolem fotbalu se dílčím způsobem prolno i s politickým extremismem. Velká část zmíněných aktivit byla realizována organizovanými skupinami, často i s určitou vnitřní hierarchií.

Nejběžnějším pojmenováním tohoto fenoménu se stalo „fotbalové chuligánství“. Někdy bývá označováno za „britskou nemoc“. Jeho kořeny totiž leží na britských ostrovech, odkud se přibližně o deset let později rozšířilo i do dalších západoevropských zemí a později i do východní Evropy. Nový fenomén vyvolal zájem sociálních vědců nejrůznějších oborů, kteří se snažili dramatickou situaci na fotbalových stadionech i mimo ně popsat a vysvětlit. Jako první se touto problematikou začali zabývat britští sociální psychologové a sociologové. Hlavní výzkumná a teoretická východiska fotbalového chuligánství se od konce šedesátých let dvacátého století vytvářela díky sociologickým, psychologickým a antropologickým výzkumům Iana Taylora, Johna Clarka, Stuarta Halla, Petera Marshema, Johna Williamse a jeho kolegů.

³⁸ MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 9-19. ISBN 80-903333-0-3.

Z anglického prostředí, v němž fotbalové chuligánství vzniklo, pochází vymezení některých základních pojmů, přejímaných i ve zbytku světa (často se tyto pojmy používají i v původním anglickém znění či jako anglicismy). Samotné slovo chuligán vzniklo v 19. století v Londýně, zřejmě podle neadaptivní irské imigrantské rodiny jménem Hooligan či Houlihan a pojem chuligánství se začal užívat pro označení kriminálního či výtržnického chování. Proto se jevil vhodný i pro vymezení některých negativních (asociálních či antisociálních) jevů spojených s fotbalem. Důležité je odlišení fotbalových chuligánů od dalších osob, které sledují fotbalová utkání.

Fotbaloví chuligáni se sdružují ve skupinách tvořených většinou mladými militantně orientovanými „příznivci“. Ti přicházejí na fotbalové stadiony či do jejich okolí s primárním cílem vyvolat konflikt či bitku s jinými obdobnými skupinami soupeřova týmu. Tyto skupiny (party, tlupy, gangy) mají vlastní názvy, kterými se vymezují proti neorganizovaným skupinám i vůči jiným skupinám. Některé z těchto part jsou velice dobře organizovány a nesjednocují je pouze klubové rivalství a nenávisť k nepřátelským chuligánským skupinám, ale i politické, rasové, náboženské, národnostní, regionální nebo sociální motivy. Chuligánské skupiny se na rozdíl od fanoušků často ani neidentifikují s fotbalovým klubem, ale pouze se svojí skupinou. V sebedefinování chuligánské skupiny vzniká i její exkluzivita.

Svoji totožnost fotbaloví chuligáni prezentují především streetwearovým oblečením oblíbených značek, které se s vývojem chuligánství mění. V současnosti se jedná mimo jiné o tyto značky: Dr. Martens, Adidas, UMBRO, Nike, Hooligan, Troublemaker, Mentalita ultras, Lonsdale, Fred Perry, Stone Island, Thor Steinar, Yakuza atd. Pro komunitu chuligánů vzniklo i několik specializovaných obchodů s oblečením, které tyto i jiné značky nabízejí. Kromě oblečení se chuligáni prezentují vlajkami a šálami s motivy typickými pro určitou chuligánskou skupinu, fanziny, webovými stránkami apod. Rozšířené jsou různé „rituály“, ať již při povzbuzování, přípravě na násilné střety, při přijímání do gangu, při nakládání s ukořistěnými věcmi soupeřících gangů apod. V poslední době se rozvíjí i chuligánské graffiti. Fotbalové chuligánství se promítlo i do textů písní hudebních skupin, především skinheadských a punkových.

Fotbalové chuligánství lze rozčlenit podle různých kritérií, např. podle způsobů chuligánského jednání, terčů chuligánských útoků, sociálních rolí chuligánů, politizace gangů apod. Pokud se zaměříme na způsoby chuligánského jednání, jsou na fotbalových stadionech nejčastějšími formami fotbalového chuligánství:

- Vniknutí na hrací plochu
- Házení předmětů na hrací plochu (dýmavnice, lahve, kameny atd.)
- Házení předmětů na aktéry hry (hráče, rozhodčí)
- Výtržnosti
- Vandalismus
- Konflikty s užitím verbálního i brachiálního násilí (vůči chuligánům, fanouškům a divákům soupeřova týmu, vůči hráčům vlastního/soupeřova mužstva, rozhodčímu, pořadatelské službě, policii, atd.)

Můžeme odvodit, že chuligánské výpady mohou obecně směřovat proti:

- Nepřátelským chuligánům a jejich majetku
- Aktérům hry
- Bezpečnostním složkám
- Lidem, kteří kritizují jednání fotbalových chuligánů
- Osobám (a jejich majetku), které jsou do okamžiku útoku zcela nezúčastněné na fotbalu a souvisejících chuligánských aktivitách.

Fotbaloví chuligáni tvoří homogenní celek. Další možná typologie se proto vztahuje k jednotlivým typům fotbalových chuligánů. Marsh Rosser a Harré³⁹ se při svých analýzách pozorování chování fotbalových příznivců při zápasech zaměřili na význam skupinové identity a sociálních rolí

³⁹ MARSH, P. ROSSER, E. HARRÉ, R. (1978) : *Life on the terraces*. In: GELDER, K., THORNTON, S. (eds) (1997): *The subcultures reader*. London and New York, Routledge.

ve fanouškovských sektorech na stadionech. Fanouškovskou subkulturu v „kotlích“ pojali jako obecnou platformu pro rozvíjení specifických sociálních rolí a alternativních „kariér“, kterým klasifikovali 7 typů sociálních rolí. Všem těmto rolím přisoudili určitý význam, patrný z jejich pojmenování, který je pro „život v hledišti“ charakteristický a zajišťuje jeho funkčnost. Považovali je také za specifický odraz jednání ostatních jedinců v určitých rolích ve společnosti.

První sociální role je chant leader či tzv. „caller“ („iniciátor chorálů“). Je iniciátorem chorálů, zpěvů, pokřiků atp. Realizuje se při vypracování a kreativním vymýšlení pokřiků a chorálů. Někdy také jako první reaguje na pokřiky soupeřových fanoušků. Druhou sociální rolí je tzv. aggro leader (útočník). Pokud vznikne konflikt s rivalitní skupinou, útočníci stojí vždy v první řadě. Třetí sociální rolí je tzv. nutter („šašek“), jehož chování ostatní vnímají jako potřeštěné, šílené či bláznivé. Čtvrtou sociální rolí je hooligan („chuligán“). Pátou sociální rolí je organizer („organizátor“). Předposlední klasifikovanou rolí je tzv. fighter („rváč“). Fighters jsou aktivní při podněcování ostatních fans ke střetu s jinou skupinou a rovněž jako první vedou útoky na fanoušky jiných týmů. Poslední sedmou rolí je heavy drinker („opilec“). Heavy drinkers jsou ve skupině „věhlasní“ tím, že dovedou vypít neskutečné množství piva, objevují se pod vlivem alkoholu i na fotbalových zápasech, a proto jsou často vyvedeni policií.

V našich podmínkách se nevyskytují všechny výše zmíněné role izolovaně. Vzhledem k tomu, že fotbal u nás navštěvuje oproti anglické lize jenom úzký okruh lidí, domníváme se, že role v „kotli“ jsou propojeny, proto může „útočník“ být zároveň „organizátorem“, „rváč“ zároveň „útočníkem“ atp.

Zmíněná typologie se zaměřovala hlavně na fotbalové huligány mužského pohlaví, což je dáno zřetelně převažující maskulinitou huligánské scény. Mezi huligány se však vyskytují i ženy. Na základě výzkumů německého odborníka Güntera Pilze je možné vymezit čtyři typy žen z huligánských struktur podle rolí, které hrají ve vztahu k fotbalovému násilí:

- Ženy, které hrají aktivní roli v tematizování násilí. Ženy jsou v takových případech oběťmi násilí. Jsou napadány proto, že fotbal je považován

za „mužskou záležitost“ a přítomnost žen v ochozech, či dokonce v „kotlích“ je vnímána jako rušivá a „znevažující“.

- Ženy, které hrají pasivní roli ve vztahu k násilnému jednání mužů, a tím je nepřímo posilují, protože je nepřerušují.
- Ženy, které svým obdivem posilují násilné jednání mužů jako jejich „přívěsky“ na základě tradičních rolí pohlaví a sexistické socializace. Přestože tyto ženy přímo násilně jednání nerealizují, akceptují je a nezřídka obdivují takové jednání u mladých mužů. Přispívají i k eskalaci násilí. Nezřídka platí i dluhy svých mužských partnerů. Důvodem k takovému jednání může být jak vlastní fascinace násilím, tak i fascinace sportovní mužnosti chuligánů.
- Ženy, které samy realizují násilí, a to nejenom vůči ženám ze zneprátených gangů, ale i přímo vůči mužským chuligánům.

Jak již bylo uvedeno, došlo v posledních desetiletích k výrazné politizaci chuligánských gangů. Podle politické orientace by bylo možné vymezit⁴⁰:

- Apolitické chuligány – nemají zájem o politiku v souvislosti se svojí chuligánskou činností; mohou, ale nemusí systematictěji odmítat rasistické i jiné politizující tendence ve fotbale, čímž by paradoxně vstoupili do politického prostoru.
- Ultrapravicové chuligány – dále by je bylo možné členit podle případného příklonu k jednotlivým proudům ultrapravice, což však je s ohledem na komplikovanost ultrapravicového spektra v řadě zemí a vzhledem k nejasnosti politických postojů mnoha chuligánů poměrně problematické.
- Ultralevicové chuligány – i v případě ultralevice lze vysledovat řadu různých ideových proudů, příklon k nim však může být nejednoznačný.

⁴⁰ MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 19-20. ISBN 80-903333-0-3.

- Etnicko-regionalistické chuligány – zpravidla se jedná o příslušníky etnických menšin anebo obyvatele marginalizovaných regionů, kteří chuligánským jednáním chtějí přispět k etnickopolitické emancipaci minority anebo posílení pozice regionu, možné je i propojení s náboženskou dimenzí či doplnění identity ultrapravicovou či ultralevicovou ideologií; určení politické dimenze však může být v řadě případů sporné, protože regionální rivalita je typická pro značnou část ligových fotbalových střetnutí.
- Náboženské chuligány – chtějí chuligánským jednáním podpořit vlastní náboženskou skupinu, zpravidla vůči jiné, vyloučeno není ani provázání s etnickou dimenzí náboženských sporů či doplnění identity ultrapravicovou či ultralevicovou ideologií.

4.1 Příčiny fotbalových hooligans⁴¹

Při výzkumu příčin fotbalového chuligánství je třeba mít na vědomí přinejmenším dvě úrovně. První úroveň je psychologická, označována jako mikroúroveň, druhá úroveň je sociologická a sociálně-psychologická, označovaná jako makroúroveň. Fotbalové chuligánství dle psychologického přístupu je vysvětlováno agresivními sklony osobnosti, temperamentem atp. Představitelem této úrovně bývá označován psychiatr John Harrington, podle kterého by se fotbalovému chuligánství dalo předcházet přísnou segregací patologických násilníků od „bezproblémových“ fotbalových diváků. Psychologizující závěry však byly později víceméně odmítnuty, neboť mezi fotbalovými výtržníky bylo identifikováno množství lidí, kteří rozhodně nemohli být považováni za osoby sociálně nepřizpůsobivé a abnormálně temperamentní či násilnické.

Sociologické a sociálně-psychologické přístupy se soustřeďují na širší jevy a všímají si zájem takových, jakými je kultura, sociální struktura a sociální prostředí, v kterém se chuligánské chování vyskytuje. Původní sociologické studie považovali násilí na stadionech jako svébytnou reakci nižších tříd na odcizení

⁴¹ MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 20-28. ISBN 80-903333-0-3.

svých tradičních hodnot a institucí, které probíhalo také v širším společenském, a ne pouze fotbalovém kontextu. Pro pochopení chování fotbalových chuligánů bere studie v úvahu, že většina výtržníků:

- Pochází z nižších sociálních vrstev společnosti
- Jsou nevzdělaní a mají špatné zaměstnání
- Vyhledávají vzrušující a nebezpečné situace
- Nevázaně ukazují svoji maskulinitu

Tyto koncepce se určitou dobu jevily jako uspokojující, ale záhy se proti nim postavily argumenty a statistická fakta, jež připomínaly, že významný počet osob zainteresovaných do násilností nepocházel ze stereotypně vnímané „dělnické třídy“, ale ze středních i vyšších tříd. Spojovat fotbalové chuligánství pouze s nižšími sociálními vrstvami by bylo nesprávné i proto, že podpora fotbalového klubu při zápasech hraných v zahraničí stojí nemalé finanční prostředky a samotný počet těchto zápasů neustále roste. Lze tedy konstatovat, že neexistuje přímý vztah mezi fotbalovým chuligánstvím a sociálním prostředím, v němž se pohybují aktéři fotbalového chuligánství.

Všeobecně platnější se zdá být koncepce pracující s charakteristickými znaky subkulturního stylu v souvislosti s obecně pozorovatelnými projevy aktivních fotbalových příznivců, jako jsou jejich shromažďování, organizování, sebeoznačování, sdílení specifických hodnot a názorů. Ostatně tuto koncepci potvrzují i závěry mé bakalářské práce z roku 2008.

Ač se chuligánská subkultura jeví jako společnost lidí neuznávající žádná pravidla, opak je pravdou. Snaha dodržovat určitá „pravidla hry“ je zřejmá. Např. neudávání policii, omezování nebezpečných zbraní, nenapadání zainteresovaných lidí apod.

4.2 Vývoj fotbalových hooligans v ČR⁴²

V dosavadním vývoji fotbalového chuligánství na českém území lze rozeznat dvě základní vývojové etapy: První z nich by bylo možné nazvat „pre-chuligánskou etapou neorganizovaného fotbalového násilí, výtržností a vandalismu“. Jednalo se o nahodilé incidenty páchané jednotlivci či nekonzistentními skupinami. Tato etapa v podstatě trvala od počátku fotbalu v českých zemích na přelomu 19. a 20. století, s větší relevancí zkoumaného fenoménu však od počátku osmdesátých do poloviny devadesátých let 20. století. V jejich druhé polovině se „po anglickém vzoru“ konstituovaly při několika klubech konsolidované gangy se specifickými názvy a začala druhá „etapa moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů“, charakterizovaná cílenou činností stabilních skupin, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické (chuligánské) entity.

V rámci této etapy lze zhruba od roku 2001 hovořit o výraznější politizaci některých gangů a o rok či dva později i o dílčím propojení s některými militantními extremistickými organizacemi (což lze chápat jako začínající třetí „etapu politizace a extremizace fotbalového chuligánství“).

Již od počátku vývoje kopané na českém území bylo možné v hledištích fotbalových stadionů slyšet nekorektní až vulgární kritiku rozhodčích, hráčů či pořadatelské služby a nadávky na příznivce soupeře či bylo možné pozorovat drobné potyčky mezi diváky. Tyto incidenty však nebyly příliš závažné. Šlo spíše o excesivní projevy vášní diváků vázané na dění na hřišti. Po nástupu komunismu někdy sloužilo dění v ochozech k poněkud primitivnímu vymezení se vůči režimu anebo k vulgární ventilaci projevů lokálního a regionálního patriotismu (příznivci Zbrojovky Brno). Na mezinárodní úrovni byli diváci umírnění. Politické atributy „lidového nepřátelství“ vůči SSSR byly spíše než ve fotbale ventilovány v hokeji.

Problémy s návštěvníky fotbalových utkání začaly narůstat od počátku osmdesátých let dvacátého století. Příčinou byla jistá „emancipace“ části mládeže,

⁴² MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 130-138. ISBN 80-903333-0-3.

kteřá se v normalizačním období stala imunní vůči režimní propagandě, ale současně nebyla ochotna k protirežimnímu či jakémukoliv zásadnějšímu politickému protestu a svoji frustraci a aktuální touhu „po akci“ začala vybíjet přimknutím se k fotbalovým klubům a následnými excesy souvisejícími s fotbalovým děním.

Přes zvýšenou snahu státního aparátu potlačit fenomén fotbalového chuligánství se mu to nezdařilo, naopak počet násilných incidentů ve druhé polovině osmdesátých let narůstal. Utkání svých týmů „venku“ začaly doprovázet militantní skupinky Baníku Ostrava a Sparty Praha, které vyvolávaly největší výtržnosti. Obdobně se však při ligových utkáních projevovali i někteří příznivci Sigmy Olomouc, Zbrojovky Brno, Škody Plzeň, Slovanu Bratislava a Spartaku Trnava.

V druhé polovině devadesátých let vznikly postupně při několika klubech chuligánské gangy se stabilními názvy i konzistentním členstvem, které se vymezily jako součást chuligánské scény a pravidelně se zúčastňují fotbalových zápasů i bitek. Na úrovni národní reprezentace jednotná chuligánská scéna neexistuje, dokonce jsou někdy zápasy týmu ČR doprovázeny bitkami zneřátelených chuligánů z různých měst. Skupin podporujících jeden tým je většinou více. Obdobně jako v zahraničí se však i v ČR chuligánské skupiny distancovaly od bezprostřední „fanouškovské“ vazby na fotbalové kluby svými svéráznými pojmenováními. Jejich názvy obsahují zpravidla slova jako gang, parta, banda, tlupa, komando, klan, divize atd. Těmito názvy se vymezují vůči neorganizovaným, krátkodobě existujícím či náhodným skupinám i vůči jiným chuligánským gangům.

Některé chuligánské gangy v ČR sestávají pouze z několika jednotlivců, největší gangy však mají několik desítek členů. Členy nejsou pouze „nekalé živly“, ale i řada lidí ze střední třídy či ze středoškolského a někdy i vysokoškolského prostředí, kteří chuligánství vnímají jako atraktivní náplň volného času a „adrenalinový sport“.

Větší chuligánské gangy udržují tzv. družby s jinými chuligánskými partami, ať už na poli tuzemském, tak mezinárodním. Družba může být oficiální

(potvrzená prohlášením chuligánů) nebo neoficiální (chuligáni se sdružují na vlastní pěst). Družba zavazuje spřátelené chuligánské tlupy (různých klubů) k vzájemné spolupráci. Takto spřátelení hooligans navštěvují svá utkání, nastupují též k domluveným střetům, nikdy na sebe neútočí. Družby jsou uzavírány jak v rámci chuligánů tak ultras a fanoušků.

Vedle družby uzavírají chuligánské party tzv. smír. Hooligans se zavazují, že na sebe nebudou vzájemně útočit. Zároveň se mohou účastnit vzájemných chuligánských aktivit.

4.3 Chuligánské násilí

Chuligáni jsou nejrizikovější skupinou z řad diváckého publika. Zatímco většina ostatních skupin diváků se dopouští násilí v závislosti na negativním emočním vyladění při sledování fotbalového utkání, chuligáni se dopouštějí násilí záměrně, a to především vůči chuligánům při ostatních fotbalových klubech.

Hlavní náplní chuligánských násilností jsou vzájemné potyčky, tzv. domluvené střety. Jak již vyplývá z pojmenování, střety mezi jednotlivými chuligánskými gangy domlouvají jednotlivci, kteří mají vzájemné kontakty (telefonní čísla, emailové schránky, kontakty v sociálních sítích apod.). Domlouvá se místo a čas střetu. Půl hodiny před vypuknutím souboje se místo operativně přesouvá, kvůli možnému zásahu policie.

Kromě místa a času lze také přímo před střetem domluvit, zda se mezi sebou utkají bandy (celá skupina chuligánů) nebo konkrétní počty (vyberou se jednotlivci určení pro střet). Zda se budou při střetu užívat zbraně (u nás spíše přezky opasků, řetězy, tyče; v zahraničí i sekyry a mačety), či střet proběhne jednokolově nebo dvoukolově (střet se opakuje). Při domluvených střetech se soupeřící chuligánské party odlišují různými barvami svrchního kusu oblečení (ve většině případů barvou triček).

Vítězem střetu se stává chuligánská skupina, která neprechne z boje, případně ta, která má méně „padlých“ na bojišti. Střet se také může po dohodě obou zúčastněných skupin ukončit po prvním „padlém“ na zem.

Ač se to jeví jako nepravděpodobné, domluvené střety mají i svá nepsaná pravidla: tím hlavním je nespolupracovat s policií a neudávat policii ty, kteří vám fyzicky ublížili.

Domluvené střety jsou sice hlavní náplní chuligánských aktivit, ale zdaleka ne jedinou. Pověstné jsou výtržnosti, kterých se chuligáni dopouštějí při výjezdech za svými fotbalovými kluby. Jedná se zejména o loupeže na benzínových pumpách a potyčky s civilisty v restauračních zařízeních ve městech, kde se fotbalový zápas koná.

Ani „partyzánský boj“ chuligáni neodmítají. A tak dochází k výtržnostem a velkým škodám na majetku restauračních zařízení, která navštěvují zneprátení chuligáni.

Zřídka kdy dochází ke lstem. Chuligáni pod nějakou záminkou naženou soupeřící gang např. do slepé uličky a v daleko početnější skupině na něj zaútočí.

4.4 Spart'anští hooligans

Společně s hooligans Baníku Ostrava patří spart'anští chuligáni mezi nejradikálnější a nejnebezpečnější v České republice. Na oficiálních stránkách, jež chuligáni využívají, se uvádí počty spart'anských hooligans od dvou set do pěti set chodících do „kotle“ na domácí zápasy. Za soupeři je ochotno vyjet od padesáti do dvou tisíc lidí, podle atraktivity soupeře a možnosti dopravy. Tyto uváděné počty jsou velice zkresleny, neboť horní sektor, do kterého chuligáni v současné době chodí, obývají také skupiny ultras Sparty Praha. Přesné počty aktivních chuligánů můžeme tedy jen odhadovat. Reálně hovoříme o desítkách, možná stovkách radikálních chuligánů.

Na začátku této kapitoly jsem hovořil o chuligánských partách při jednotlivých fotbalových týmech. Při fotbalovém týmu AC Sparta Praha v současnosti existuje celá řada těchto gangů. Já uvádím jen ty s největší členskou základnou: Rafani, Falanga, Prague boys, City boys. Přes výskyt většího množství skupin, všechny společně vystupují jako kolektiv Sparta Hooligans. Z dřívějších skupin jmenujeme Brigade Drápek z Lasičky (úplně první chuligánské uskupení

v České republice), Red Pirates Sparta a Frakce Rudý Úder - všechny tři jsou spíše minulostí, i když někteří z jejich členů jsou stále aktivní.

Spartanští chuligáni jako jedni z mála z české scény odmítají jakékoli tuzemské či zahraniční družby. Uzavřený mají směr s chuligány Viktorie Žižkov.

AC Sparta Praha je historicky nejúspěšnějším českým fotbalovým klubem, je logické, že se klub při svých cestách Evropskou ligu, resp. Ligu mistrů, utkává se zahraničními velkokluby (např. Arsenal Londýn, Liverpool, Chelsea, Panathinaikos Athény, Kodaň atd.). Podobně jako soupeři hráči klubů na hřišti při vzájemných utkáních, soupeři i spartanští chuligáni při vzájemných domluvených střetech se zahraničními chuligány. V tomto měřítku si spartanští hooligans vydobyli na evropské scéně respekt u ostatních příznivců domluvených střetů a jiných výtržností spojených s fotbalem.

Radikalizaci spartanských hooligans podtrhuje několik excesů, jichž se tato skupina dopustila. Pomineme-li výtržnosti na stadionech i mimo ně, útoky na tábory fanoušků zneprátelených týmů a vandalismus, spartanským hooligans není cizí ani útok na vlastní hráče. 30. března 2002 zaútočili spartanští chuligáni na autobus svých hráčů, na vině byla prohra 0:2 na půdě Jablonce⁴³: *„Vše se odehrálo na začátku dálnice vedoucí od Jablonce do Prahy. Osm automobilů zablokovalo spartanskému autokaru cestu. Z aut vyskákali mladíci, kteří začali na autobus házet kameny a jiné předměty. Jeden z nich rozbil přední sklo, ale uvnitř nebyl nikdo zasažen. Vzduchem létaly i nadávky a údajně i výhrůžky, že pokud Sparta své výkony nezlepší, útok může přijít znovu. Po krátké chvíli útočníci naskákali do osobních vozů a z místa odjeli...“*

Podobný, zato méně agresivní čin předvedli chuligáni 1. 10. 2008⁴⁴: *„Po návratu z Liberce nečekala v sobotu večer spartanské fotbalisty opuštěná Letná jako obvykle. Před stadionem stálo asi třicet fanoušků, nespokojených*

⁴³ Idnes.cz. [online]. rev. 8.3.2011. [cit. 8.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://fotbal.idnes.cz/fanousci-sparty-napadli-autobus-s-hraci-f0e-fotbal.asp?c=A020331_133033_fotbal_hdv>.

⁴⁴ Isport.cz [online]. rev. 8.3.2011. [cit. 8.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://isport.blesk.cz/clanek/fotbal/48488/fanousci-napadli-autobus.html>>.

s představením svých hráčů na severu Čech. Na autobus hodili dvě světlice. Skupinka fandů dala najevo své rozladění z toho, jak se vyvinul závěr tohoto ligového ročníku. Slavia, nenáviděný rival, získala titul a Sparta v posledním kole podala odevzdaný výkon v Liberci. "Hodili jsme tam dva ohně," řekl Sportu doslova jeden z fanoušků, který se večerní akce zúčastnil. "Náš čin měl symbolizovat, že takhle se za Spartu nehraje," vysvětlil. "Byli tam, ale k ničemu nedošlo," nabídl svou verzi klubový mluvčí Jakub Otava. Skupinka zároveň vyjmenovala šestici hráčů, které už nechce na Letné vidět. "Měli jsme připravené choreo, ale nedostali jsme se s ním na liberecký stadion. Stálo tam: Táhněte, na Spartu nemáte!" O koho se jedná? Podle zdroje Sportu o Kuliče, Kadlece, Grigara, Kisela, Koláře a Horvátha. K útoku na autobus by možná došlo už cestou z Liberce. "Ale doprovázelo ho prý šest policejních aut," vysvětlil fanoušek, proč se nezopakovala šest let stará situace... "

Radikálnost spartánských hooligans je do velké míry dána politickým přesvědčením jádra chuligánského uskupení. Spartánští chuligáni jsou známí jako ultrapravicově smýšlející, což se do nedávna projevovalo také na stadionech po celé republice. Rasistické chování (házení slupek od banánů na hráče tmavé pleti, vydávání opičích skřeků) a xenofobní pokřiky („*Jude Slavia*“ nebo „*polští Židi*“) byly součástí aktivit spartánského „kotle“. V současnosti můžeme hovořit o tom, že se spartánskému klubu podařilo tyto neslušné praktiky „kotle“ eliminovat. Přesto nemůžeme souhlasit s názory, že by snad jádro spartánských chuligánů změnilo své přesvědčení.

Spartánští hooligans a ultras vydávají fan-zin *Bezmozek Times*, časopis, který se věnuje aktivitám těchto skupin. Ultras v nich prezentují fotografie z choreografií a popisují, jakým způsobem se na zápase fandilo. Chuligáni v těchto fan-zinech neotřelým jazykem popisují průběh domluveného střetu se zneprátelenými chuligány. Při četbě těchto popisů musí mít čtenář na paměti, že je psaný neobjektivně, účastníkem bitky. Může tedy docházet ke zkreslování dílčích informací v nich obsahujících, ovšem nikdy nedochází k záměrné lži. Čtenář je pravdivě informován o tom, kdo ve střetu zvítězil. Ukázkou popisu střetu mezi

spartánskými a slávistickými hooligans, vydaného 15. dubna 2010, uvádím zde⁴⁵:
„Slávisté nás kontaktují dostatečně dopředu s tím, že se chtějí utkat banda na bandu, což rádi přijímáme. Na srazu nás je 96 v tom 3 Košice a 4 Žižkov. Slávisté mají na čase a docela dlouho se čeká. Nakonec se děje to, čeho jsme se báli, a to je tma. Po dojetí na místo už je šero a než se hosté objevili, byla tma úplně cca 40 minut, než jsme vůbec někoho viděli na dálku. Slávisté nechtějí nám jít vstříc a stojí. Nakonec jsme museli jít my k nim, jinak by se snad ani nic nestalo. Družba je v bílých tričkách, 67 SKS, 45 Gornik Walbrych. Trapně se nás snaží zastrašit rvaním ARKA GDYNIA (co jim asi Arka řekne za jejich úprk a nic nepředvedení?!) a dalších polských hoven. Odpovídáme pozdravem gladiátorů v aréně a jde se na věc. Začátek je opatrný, ale máme navrch a pomalu zatlačujeme soupeře vzad. Po chvíli začínají ustupovat rychleji a poté se to mění v následný útěk. Nemálo SKS dostává bití na zemi a jejich kamarádi ze severovýchodu ještě víc. Celkově to trvalo 2-3 minuty a vítězství je naše!! Vše proběhlo bez policie a větších problémů, za to patří dík i slávistům. PS: Jako perličku sem dáváme, jakými chudáky jsou Němci, konkrétně z Dynamo Drážďany, kteří nejdřív oslovili SKS, že chtějí jít proti nám, ale nepochodili a o nějaký ten čas později to zkoušejí u nás, že mají chuť na Poláky, tak byli taky posláni někam ...“

4.5. Slávističtí hooligans

Nejsou zdaleka tak radikální jako jejich pražští rivalové. V celorepublikovém měřítku patří také mezi nebezpečné a jejich zápasům je věnována ze strany Policie ČR velká obezřetnost. Počty slávistických hooligans jsou uváděny od 2500 do 4000 lidí chodících do „kotle“ Edenu. Výjezdů se účastní od 400 do 2000 lidí. Stejně jako u spartánských hooligans, také u těch slávistických jsou počty uváděny se členy ultras skupin. I zde můžeme reálně hovořit o desítkách až stovkách hooligans.

⁴⁵ Hooligans [online]. rev. 16.4.2010. [cit. 16.4.2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2011045613>>.

Mezi nejpočetnější slávistické hooligans skupiny patří Youngsters, Red white supporters (v roce 2010 oznámila skupina rezignaci na jakékoli chuligánské aktivity), Brigade 97.

SK Slavia Praha není sice tak úspěšný fotbalový klub jako jeho odvěký rival z Letné, ale i on okusil nejprestižnější evropskou soutěž, a to sice Ligu mistrů (sezóna 2007/2008). Několikrát hrál též Evropskou ligu (dříve pohár UEFA), což umožnilo i slávistickým chuligánům poměřit síly s chuligány z Anglie, Srbska, Holandska, Španělska atd. V evropském měřítku ale nejsou „sešívání“ hooligans tak nebezpeční, a proto nejsou takovou hrozbou jako jejich pražští rivalové z Letné. Pramení to z jejich špatné organizovanosti (hlavně ve větším počtu) a slabšímu jádru chuligánského uskupení.

Při slávistických chuligánských skupinách se neshromažďuje takové množství ultrapravicově smýšlejících lidí jako při spartánských, proto na fotbalových utkáních téměř neexistují xenofobní ani rasistické projevy.

Nejstarší a také jedinou družbou slávistických chuligánů je družba s Polským Górnikiem Walbrzych, od roku 2000. Zpočátku se jednalo spíše o družbu chuligánskou, nyní družba funguje nejen mezi chuligány, ale i ultras a fanoušky.

Slávistické chuligánské skupiny vydávají několik fan-zinů: Brigante '97 – Fanatik; Slavia Youngsters – Výtržník a celoklubový chuligánský tisk – Time for You.

Ve výše zmíněné kapitole jsem uveřejnil popis jednoho z mnoha střetů chuligánů při pražských „S“ – psaný zástupcem Sparty Praha. V následujících řádcích je popisován stejný střet, ale z pohledu Slavia Praha. Uveřejněný byl 17. dubna 2010 na týchž internetových stránkách⁴⁶ jako spartánský popis střetu. Čtenář má jedinečnou možnost posoudit pravdivost a důvěryhodnost obou zpráv.

⁴⁶ Hooligans [online]. rev. 15.3.2011. [cit. 15.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.hooligans.cz/view.php?cisloclanku=2010040013>>.

„Sparta je dlouhou dobu předem kontaktována s nabídkou vzájemného setkání banda na bandu, kterou nám ihned přijímá. To je pro nás signál k velké mobilizaci, která zpočátku vypadá krásně, ale jak už to na Slavii bývá zvykem, následovalo kruté vystrážlivění. Bohužel už nestačí jen bojovat v internetových diskuzích, ale také něco ukázat na bojišti hrdinové! V den rvačky se schází 67 SKS což je dosti velké zklamání a celé odpoledne se čeká na naše družební přátele z Walbrzychu, kterých nakonec dorazilo 45, ale až pozdě večer s dvou a půl hodinovým zpožděním, takže na místo pokrývá šero a než se dostaneme Spartě na dohled, tak na místo dopadá tma, z čehož jsme zklamaní. Zastavujeme se cca 100 metrů od domluveného místa a vyzýváme Spartu, aby přišla za námi, to se asi po půl hodině daří a proti sobě se staví 96 Sparta (v tom 3 Košice, 4 Žižkov) v červeném vs. 112 Slavia (v tom 45 KSG) v bílém.

První linie do sebe naráží, chvílku se nám nápor daří udržet, ale Sparta útočí takticky z boků a polovina lidí začne hodně ustupovat, protože se asi projevil psychický blok ze Sparty nebo i naše možná nezkušenost s takovými počty, vyvrcholením naší marnosti a špatné taktiky je pád 10-15 lidí v prostředku první lajny bez jediné rány zasazené soupeřem a to díky vlastním ze zadu nesmyslně tlačícím lidem, snažíme se pak ještě seskupit a zkusit to znovu, ale nedaří se nám to. Hodně lidí raději boj vzdává a bere nohy na ramena a nechává řádně promasírovat své kamarády, je totiž docela těžké bojovat v cca 35 lidech, když se dalších 40-50 lidí kouká co se vlastně děje, diví se proč už jsme nevyhráli a zbytek si plánuje nejrychlejší cestu k autům, boj trvá 2-3 minuty a vítězství si připisuje Sparta Praha.

Závěrem bychom podotkli, že se zástupci Sparty byla naprosto bezproblémová domluva a jediné pozitivum na tomto zpackaném dnu je ta skutečnost, že se grilovalo bez policie!“

Jak již bylo řečeno v úvodu této podkapitoly, slávističní hooligans nejsou na rozdíl od svých spartánských kolegů zdaleka tak radikální. Zcela výjimečně chuligáni napadají své hráče či management klubu, ovšem výjimka potvrzuje pravidlo.

Dne 5. Května 2011⁴⁷ dav nejen radikálních chuligánů při Slavii Praha, ale také obyčejných fanoušků vtrhl o přestávce semifinálového utkání Ondrášovka cupu v němž se utkala v Edenu Slavia a Olomouc, na hrací plochu a domáhal se po vedení klubu odtajnění majetkových vztahů v klubu. Frustrace z hrozícího pádu do II. ligy zaviněná velkými dluhy fotbalového týmu, nutnost hrát na stejném stadionu společně s Bohemians 1905, zatajování skutečného majitele klubu, to vše mělo za následek přerušení pohárového utkání. Vedení klubu v čele s generálním ředitelem Miroslavem Platilem předstoupilo před rozhněvané fanoušky, ale nebylo schopné zodpovědět výše uvedené otázky ohledně budoucí existence klubu. Dav se rozhodl vedení napadnout a proto vtrhl na vchod do útrob stadionu a pokusil se vniknout do prostor V.I.P., aby se dostal do kontaktu s dalšími činovníky klubu. Ke sjednání pořádku musela být povolána speciální jednotka těžkooděnců Policie ČR. Té se podařilo diváky zahnat na tribunu, několik chuligánů bylo zadrženo.

Fotbalové utkání bylo přerušeno za poločasového stavu 1:1 a nebylo dohráno vlivem násilných střetů fanoušků s policisty. Výsledek byl kontumován 3:0 ve prospěch Olomouce. Slavia tímto způsobem přišla o možnost hrát evropské poháry, což by ji bylo umožněno, pokud by ve finále Ondrášovka cupu zvítězila.

⁴⁷ Nova. [online]. rev. 29.2.2012. [cit. 29.2.2012]. Dostupné na WWW: <
<http://tn.nova.cz/sport/fotbal/dalsi-fotbal/drsny-utok-fanousci-se-pokusili-napadnout-vedeni-slavie.html>>.

5. NÁRODNÍ PROTICHULIGÁNSKÁ POLITIKA⁴⁸

Jako specifická forma kriminality se fotbalové chuligánství stalo v ČR v posledních desetiletích problémem, který je řešen v rámci politiky vnitřní bezpečnosti. Postupy jsou často spojeny s činností protiextremistických složek Policie ČR. Česká republika je členem různých mezinárodních organizací, které se alespoň částečně věnují problematice fotbalového chuligánství. Politiku proti fotbalovému chuligánství ovlivňují aktéři působící na lokální, celostátní i mezinárodní úrovni. Na lokální úrovni jsou hlavními aktéry především místní správní orgány a lokální bezpečnostní složky, dále pak fotbalové kluby i případné pobočky anti-chuligánských a anti-rasistických organizací, na státní úrovni jsou to hlavně centrální složky aparátu v oblasti vnitřní bezpečnosti a národní fotbalové svazy. Na mezinárodní úrovni jsou aktéry nadnárodní fotbalové svazy (FIFA a UEFA) a mezinárodní protirasistické a anti-chuligánské organizace.

V této kapitole se zaměřujeme na národní aktéry bojující proti chuligánství.

V ČR funguje jako vládní orgán Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních. Byla zřízena při Ministerstvu vnitra ČR v roce 1996 na základě usnesení vlády ČR ze dne 11. ledna 1995 č. 27, kterým ČR přistoupila k Evropské úmluvě k diváckému násilí a nevhodnému chování při sportovních utkáních, zvláště při fotbalových zápasech.

Jedním z úkolů Komise je i každoroční zpracování tzv. Národní zprávy k diváckému násilí a nevhodnému chování, zvláště při fotbalových zápasech. Aktivity Komise jsou zaměřeny na zlepšení spolupráce Policie ČR a sportovních klubů při přípravě a realizaci bezpečnostních opatření při fotbalových a hokejových zápasech a na informování Policie ČR i svazů o současných evropských trendech zvyšování bezpečnosti na stadionech a prevence diváckého násilí.

⁴⁸ MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. s. 146-147. ISBN 80-903333-0-3.

16. února 2009 byla podepsána Dohoda mezi Českomoravským fotbalovým svazem (ČMFS) a Policií ČR⁴⁹, kterou podepsal policejní prezident Oldřich Martinů s předsedou ČMFS Pavlem Mokřým. S účinností od 1. ledna 2009. Tato dohoda vymezuje zásady a formy spolupráce Policie ČR a fotbalového svazu při konání mezinárodních fotbalových utkání a fotbalových utkání v rámci ČMFS. Dále vyjmenovává požadavky na stavebně - technické vybavení stadiónů či upravuje výcvik a činnost pořadatelské služby.

Podepsaná dohoda reaguje na změnu některých zákonů v souvislosti s přijetím nového zákona o Polici ČR (účinnost od 1. 1. 2009). V tomto případě se jedná o změnu zákona o podpoře sportu, ve kterém jsou stanoveny povinnosti provozovatele sportovního zařízení. Zejména se jedná o povinnost vydat a zveřejnit návštěvní řád, ve kterém vlastník sportovního zařízení stanoví pravidla pro vstup návštěvníků do sportovního zařízení, pravidla chování návštěvníků a osob vykonávajících pořadatelskou službu. Teprve v případech, kdy je závažným způsobem ohrožena bezpečnost osob či majetek a vlastník svými silami nedokáže obnovit pokojný stav, je povinen přerušit nebo ukončit utkání a požádat o spolupráci Polici ČR.

Podepsání dokumentu rovněž koresponduje s Reformou policie ČR a to zejména v odbourání nepolicejních činností. Policie ČR přestala suplovat práci pořadatelské služby při fotbalových utkáních. Do prostoru stadionu policisté mohou vejít jen v případech, kdy vlastník sportovního zařízení sám nedokáže zjednat pořádek. To však neznamená, že policie ze stadionů zmizela úplně. Při fotbalových utkáních jsou v ochozech přítomni specialisté na problematiku diváckého násilí, tzv. „spotteři“. Navíc při konání rizikového utkání Policie ČR dál zajišťuje bezpečnost osob a majetku v rámci doprovodů příznivců sportovních mužstev a dalších osob do místa utkání a zpět. Policie rovněž předává bezpečnostnímu pracovníkovi klubu informace a požadavky potřebné pro předcházení a řešení diváckého násilí pořadatelskou službou a to jak před

⁴⁹ IBEHEJ, J. *Tisková zpráva : Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR*. [online]. rev. 2011. [cit. 20.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/spoluprace-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx>>.

zápasem, v jeho průběhu, tak i po něm a rovněž se podílí na školení pořadatelské služby.

Od 1. ledna 2010 je v účinnosti nový trestní zákoník⁵⁰. Ten umožňuje, po vzoru Velké Británie, trestat fotbalové trestné činy vedle klasických trestů (jako je odnětí svobody, obecně prospěšné práce, uložení peněžitých trestů, atd.) také tresty alternativními. Sem řadíme zejména uložení zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Definici tohoto zákona cituji v nezměněné zákonné úpravě:

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce⁵¹

(1) Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na deset let, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce.

(2) Jako samostatný trest může být trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.

Výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce⁵²

(1) Odsouzený je při výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví, zejména postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, programy psychologického poradenství, a považuje-li to probační úředník za potřebné, dostavovat se podle jeho pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru Policie České republiky.

(2) Do doby výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává.

⁵⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁵¹ § 76 zákona č. 40/2009 Sb., o zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

⁵² § 77 zákona č. 40/2009 Sb., o výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Nejčastěji se v souvislosti s diváckým násilím dopouštějí diváci při fotbalových utkáních následujících trestných činů:

- Útok na veřejného činitele.
- Trestné činy hrubě narušující občanské soužití.
Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.
- Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení.
- Podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.
- Výtržnictví.
- Ublížení na zdraví.
- Rvačka.
- Poškozování cizí věci.
- Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka.

6. KLUBOVÁ PROTICHULIGÁNSKÁ POLITIKA

Jak jsem se již zmínil ve výše uvedené kapitole, podpisem Dohody mezi ČMFS a Policií ČR, jsou od 1. ledna 2009 za bezpečnost na stadionech zodpovědní majitelé klubu, potažmo jejich pořadatelská služba.

V této kapitole se proto budu zabývat povinnostmi majitelů/provozovatelů fotbalových stadionů⁵³. Povinnostmi a pravomocemi pořadatelské služby, jejím postavením ve vztahu k divákovi a bezpečnostními standardy infrastruktury fotbalových stadiónů.

Pořadatelská služba

Stávající právní úprava vybavuje člena pořadatelské služby vzhledem k povaze sportovního podniku dostatečnými pravomocemi k udržení pořádku a bezpečnosti na stadionu. Hlavní oprávnění pořadatele vycházejí zpravidla z návštěvního řádu, který mimo jiné stanoví pravidla chování fanoušků a důsledky porušení těchto pravidel. Existují však i situace, na které návštěvní řád nepamatuje, situace, které vyvolávají u pořadatele obavu z následků razantního zákroku apod. Pro zvládnutí takových situací musíme použít pravidla obsažená v obecnějších normách. Takovým obecným pravidlem, na které pořadatel může v popsané situaci spoléhat, je oprávnění každého omezit osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, je-li to nezbytné k zjištění její totožnosti, zamezení jejího útěku nebo zajištění důkazů. Takovou osobu je nutné předat policejnímu orgánu nebo její zajištění neprodleně oznámit. Správně sestavená pořadatelská služba je natolik fyzicky i technicky disponovaná a poučená, aby takové oprávnění plně využila ve prospěch plnění svěřených úkolů.

Pořadatelská služba může být vzhledem k účelu svého zřízení k plnění takového oprávnění i patřičně vybavena (pouta, vhodná místnost apod.). K využití oprávnění postačuje, když se pořadatel na základě vyhodnocení situace důvodně domnívá, že může jít o jednání, které splňuje znaky trestného činu. Dalším

⁵³ MVČR. *Bezpečí na sportovních utkáních : Manuál pro fotbalové kluby*. Vydalo MVČR, odbor bezpečnostní politiky. 2008

využitelným institutem může být tzv. krajní nouze. Podstatou krajní nouze je oprávnění každého porušit něčí práva za účelem odvrácení nebezpečí hrozícího zájmu chráněnému trestním zákonem. Za nebezpečí v tomto smyslu je třeba považovat ohrožení jinak než útokem člověka. Jde tedy o situace, kdy hrozí nebezpečí nevyvolané přímo člověkem, přírodní katastrofy, nehody, havárie, ale také útok zvířete. Nejdůležitějším institutem v souvislosti s možností pořadatele zakročit proti agresorovi na fotbalovém utkání je nutná obrana. Podstatou nutné obrany je odvrácení nebezpečí, které vzniká útokem na společenské vztahy chráněné trestním zákonem, a to činem který by byl jinak trestným činem namířeným proti útočníkovi. Základním omezením je, že jednání pořadatele nesmí být zcela zjevně nepřiměřené způsobu útoku. Nutná obrana se nemusí omezit na pasivní obranu a není zde vyžadována proporcionalita mezi hrozící škodou a způsobeným následkem. Důležité kritérium pro posouzení oprávněnosti nutné obrany spočívá ve zhodnocení případné míry nepřiměřenosti útoku. Laicky řečeno taková obrana nesmí být podle obecných hledisek na první pohled nepřiměřená. Povinnosti pořadatelské služby shrnuje viz tab. č. 41, příloha A.

Členem pořadatelské služby se může stát fyzická osoba starší 18 let. Při přijímání členů pořadatelské služby se musí dbát na to, aby bylo zajištěno, že stevardi splňují požadavky tělesné a psychické způsobilosti pro výkon svých úkolů. Výběr pořadatelské služby provádí fotbalové kluby. Pořadatelský sbor je složen z dobrovolníků, řídicích se instrukcemi hlavního pořadatele. Členy pořadatelské služby mohou být také pracovníci soukromých bezpečnostních služeb, tj. osoby u kterých existuje smluvní vztah mezi zadavatelem (fotbalovým klubem) a bezpečnostní agenturou či fyzickou osobou. Podstatou smluvního vztahu je přenesení výkonu některých práv a povinností zadavatele na bezpečnostní agenturu, resp. fyzické osoby. Člen pořadatelské služby musí procházet pravidelnými opakovacími kurzy týkajícími se vývoje a možných změn ve výše uvedených oblastech. Obsah teoretických a praktických znalostí pořadatele viz tab. č. 42, příloha A.

Ve spolupráci s Policií ČR a Ministerstvem vnitra ČR lze stanovit podmínky zapojení příslušníků Policie ČR do výcviku členů pořadatelských

služeb. Ve službě musí členové pořadatelské služby nosit fluorescentní vrchní oděv s nápisem „Pořadatelská služba“ či „Pořadatel“, který je odlišný od běžných diváků. Pořadatel by měl mít možnost pozvat členy pořadatelské služby hostujícího celku, kteří znají rizikové fanoušky svého klubu. Počet pořadatelů pro jednotlivé soutěže stanoví řídicí orgán v rozpisu soutěží nebo jej – s ohledem na situaci pořadatelského klubu – určí podle potřeby případ od případu.

Zcela nejefektivnějším nástrojem udržení bezpečnosti uvnitř sportovního zařízení je možnost provozovatele podmínit vstup do zařízení splněním požadavků (zveřejňovaných v návštěvním řádu). ČMFS ve spolupráci s Policií ČR a s Ministerstvem vnitra vypracuje a každý rok aktualizuje vzor návštěvního řádu fotbalových klubů, který přesně specifikuje druhy nevhodného chování na stadionu (házení předmětů na hrací plochu, ohrožování ostatních diváků, násilné projevy, napadání, vstup na hrací plochu atd.). Návštěvní řád rovněž musí stanovit předměty, které je zakázáno pronést na stadion. Musí být umístěn na viditelném místě. Doporučuje se uvést výtah z návštěvního řádu na zadní straně každé vstupenky na fotbalové utkání.

Vstup na stadion je vstupem do neveřejného prostoru, na který se podle základních principů vlastnického práva vztahuje tradiční soukromoprávní koncept pána domu, jenž rozhoduje o tom, kdo a za jakých podmínek bude vpuštěn do prostoru, nad kterým vykonává své právo. Logicky se vychází z předpokladu, že pořadatel hodlá svým podnikáním – pořádáním utkání – utržit zisk, není však možné spravedlivě po něm požadovat, aby na svůj podnik vpouštěl osoby, které jeho průběh narušují. Proto musí účastník smluvního vztahu – divák – strpět aplikaci různých opatření stanovených pořadatelem, pokud chce službu užívat. Tato opatření samozřejmě nesmí být postavena na diskriminačních základech. Pořadatelé tedy mají např. možnost diváky legitimovat nebo je prohledávat za účelem zjištění, zda se na stadion nesnaží pronést nebezpečný materiál. Možnost pořadatelů legitimovat návštěvníka u vstupu a zkontrolovat, zda u sebe nemá nebezpečný materiál, není výkonem oprávnění, které by jinak zákon svěřoval za splnění daných podmínek Policii ČR, ale výkonem práva „pána domu“, který vstup do soukromého prostoru, k němuž mu svědčí vlastnické právo, může podmínit podle svého uvážení. Pořadatel není oprávněn zjišťovat totožnost

takového návštěvníka, který již do prostoru stadionu vstoupil a provádí v něm činnost, která není slučitelná s představami pořadatele o bezpečném průběhu zápasu. Pořadatel však může nevhodně se chovajícího návštěvníka vyvést a požádat policistu o zjištění jeho totožnosti. Doporučení vhodné strategie při vstupních kontrolách návštěvníků viz tab. č. 43, příloha A.

Zpracování osobních údajů

Vyžaduje-li pořadatel po divákovi, aby se při vchodu na stadion legitimoval, a údaje takto zjištěné systematicky zpracovává, případně má-li na stadionu instalovaný kamerový systém pro potřeby snímání částí, ve kterých se diváci pohybují, souvisí taková opatření s problematikou zpracování osobních údajů. Za zpracování osobních údajů považuje zákon jakoukoliv operaci nebo soustavu operací, která je s nimi prováděna systematicky, zejména se jedná o jejich shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, předávání, šíření, zveřejňování apod. Chce-li majitel/provozovatel stadionu budovat interní seznamy nežádoucích diváků, uchovávat jejich podobu zaznamenanou kamerovým systémem, předávat informace o nich jiným klubům apod., je nutné zejména: stanovit účel zpracování osobních údajů, kterým pravděpodobně bude zajištění bezpečnosti osob a majetku na stadionu, stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů, zpracovat pouze přesné osobní údaje, shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. Dále musí splnit oznamovací povinnost vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů; informovat subjekt údajů, tzn. fyzickou osobu, k níž se osobní údaje vztahují o tom, v jakém rozsahu a k jakému účelu budou osobní údaje zpracovány. Správce údajů, však musí zajistit, aby nedošlo k neoprávněnému přístupu ke zpracovávaným údajům, aby ty osoby, které osobní údaje zpracovávají, zachovávaly povinnosti mlčenlivosti. Správce údajů je povinen přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Informace o rozsahu zpracování osobních údajů může zahrnout i možnost jejich předání jinému subjektu. V praxi lze pak informovanost subjektů údajů nejlépe zajistit informační cedulí: „Objekt

je sledován kamerovým systémem. Pořadatel/provozovatel si za účelem zajištění bezpečnosti osob a majetku na stadionu vyměňuje právo zpracovávat osobní údaje diváků včetně možnosti jejich uchování a předání pořadatelům/provozovatelům jiných sportovních utkání/zařízení za stejným účelem.“

Další z témat v oblasti zpracování osobních údajů jsou tzv. kamerové systémy. Je nutné rozlišovat běžné kamerové systémy a kamery, které jsou schopné snímat biometrické údaje. Biometrické údaje spadají do zvláštního režimu citlivých údajů, které nelze bez souhlasu, resp. bez zákonného zmocnění zpracovávat. Kluby proto sice mohou používat tyto speciální kamery ke snímání diváků, uchovávání takových záznamů a jejich další zpracování však musejí ponechat na Policii ČR, která je ze zákona zmocněna citlivé údaje zpracovávat.

Bezpečnostní standardy infrastruktury fotbalových stadionů

Infrastruktura stadionu musí účinně oddělit soupeřící skupiny fanoušků jak u vchodu, tak na samotném stadionu. Používají se jen stadiony nebo části stadionů, které vyhovují vnitrostátním a nebo mezinárodním bezpečnostním standardům.

Maximální bezpečnostní standardy:

- Vnější hranice stadionu jsou vymezeny plotem, který brání jakémukoli způsobu nekontrolovaného vniknutí osob, předmětů nebo látek.
- Existuje dostatek východů, které nemohou zároveň sloužit jako vstupy a které poskytují dostatečné bezpečnostní záruky v případě evakuace ven ze stadionu nebo na hrací plochu.
- Stadion a jeho základní části musí splňovat nezbytné požadavky ohledně požárních předpisů, odolnosti a konstrukční stability.
- Řídící středisko, které slouží zástupcům bezpečnostních složek, záchranné služby a pořadatelům coby koordinační místo v průběhu zápasu, je vybaveno nezbytným technickým zařízením uzavřeného bezpečnostního okruhu, systémem bezpečnostních kamer a místním rozhlasem pro

informování diváků. Tyto kamery musí umožňovat záznam všech incidentů a určení jejich původců.

- Stadion má stanici lékařské pomoci a dostatečně zdravotnické vybavení odpovídající kapacitě stadionu.
- Soupeřící skupiny fanoušků jsou odděleny přiměřenými prostředky.
- Na stadionu musí být nezbytné nápisy a piktogramy, které dovedou diváky k nouzovým vchodům a nebo do sektoru, pro který mají vstupenku.
- Maximální kapacita každého sektoru musí být určena v souladu s bezpečnou kapacitou stadionu.
- Stadion musí být pravidelně udržován a všechny uvolněné a poškozené části, veškerý odpad nebo předměty, které by mohly být používány k vrhání jako zbraň, by měly být opraveny nebo odstraněny.
- Technická, elektrická a plynová zařízení musí být instalována a udržována v souladu s platnými obecnými předpisy.

Doporučení preventivní aktivity

Podle Doporučení Stálého výboru Rady Evropy č. 1/2003 o úloze sociálních a výchovných opatření prevenci násilí při sportovních utkáních by signatáři úmluvy měli:

- Přijmout preventivní sociální a výchovná opatření pro zlepšení práce s fanoušky.
- Vytvořit zásady práce s fanoušky, založit pro ně informační centra.
- Motivovat sportovní kluby, aby se svými fanoušky navazovaly užší vztahy, podporovaly zakládání oficiálních fanklubů a umožňovaly jim stát se nedílnou součástí života fotbalového celku.
- Zvýšit povědomí klubů o úloze, kterou mohou hrát ve svém sociálním prostředí.

Fotbalové kluby a federace by se měly naučit orientovat se na své fanoušky, přiblížit se jim a navázat s nimi přátelské vazby. Osvědčil se systém, na jehož základě je jeden funkcionář klubu s rozhodujícími pravomocemi pověřen vztahy s fanoušky.

Větší kluby by měly založit oddělení práce s fanoušky, která by se věnovala rozvíjení dobrých vztahů s fanoušky. V závislosti na povaze klubu se může jednat o prodej vstupenek, organizaci utkání, šíření informací o klubu, pořádání společných cest na utkání atd. Mnohé evropské kluby na podobných pozicích zaměstnávají samotné fanoušky, kteří fungují jako prostředníci mezi klubem a jeho fanoušky.

Základním principem cílené práce s fanoušky je práce profesionálů přímo v terénu, zaměřená především na skupiny mladých fotbalových fanoušků. V rámci preventivních aktivit je nutné tlačit fotbalové kluby směrem k větší aktivitě vůči svým fanouškům.

EMPIRICKÁ ČÁST

ÚVOD

Když jsem si vybíral téma pro svou diplomovou práci, hledal jsem problematiku, která mě nejenom zajímá, ale mám z ní i praktické zkušenosti. Vzhledem k tomu, že jsem se již v minulosti zabýval ve své bakalářské práci fenoménem fotbalového chuligánství, zvolil jsem podobnou tematiku i v práci diplomové. Tematiku jsem tentokrát více specifikoval.

Teoretický základ, z kterého vycházím jsem rozepsal v předchozích kapitolách. Proto se v této části budu věnovat praktickým zkušenostem, které jsem nabyl, jak ze zmíněné bakalářské práce, tak ze svého života, coby sportovního fanouška.

Realizace průzkumu proběhla od června 2010 do konce února 2011.

Celý průzkum byl časově dosti náročný, trval zhruba půl roku.

Cílem studie je ověřit si některé hypotézy a teorie na reprezentativním vzorku. Průzkum byl zaměřen na základní čtyři skupiny lidí, navštěvujících fotbalová utkání pražské Sparty a Slavie, tedy hráče, fanoušky, ultras a chuligány.

Snahou a primární funkcí této studie je poukázat na vzájemné vnímání vztahů obou pražských klubů, a to jak z pozic hráčů, fanoušků, tak ultras a chuligánů. Studie má zjistit, jestli vnímání rivality, případně nenávisti jednotlivých zkoumaných skupin je intenzivnější u ultras a chuligánů než u hráčů a fanoušků. Sekundárně studie zjišťuje zdali pořadatelská služba adekvátně využívá své „nově“ nabyté postavení k udržení pořádku a bezpečnosti na stadionu.

7. HYPOTÉZY

První hypotéza

Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR a změna trestního zákoníku vedla k intenzivnějšímu a přímějšímu boji proti násilí na fotbalových utkáních. Proto se domnívám, že současné vyšší pravomoci pořadatelské služby umožňují v daleko větším rozsahu postihovat výtržníky na stadionech. Z toho důvodu se zvýšila bezpečnost na fotbalových utkáních a není potřeba přímé účasti policejních orgánů na stadionu (až na výjimky, kdy pořadatelé nezvládají krizové situace).

Druhá hypotéza

Myslím si, že pokud se vyskytují násilnosti na fotbalových stadionech a mimo ně, podílejí se na nich výhradně chuligánské skupiny. Tyto skupiny jsou jediné, které schvalují vzájemné domluvené střety.

Třetí hypotéza

Domnívám se, že jádro spartánských a slávistických chuligánských skupin tvoří převážně lidé ultrapravicově smýšlející, ve věku mezi 15-23 lety se základním vzděláním. Vycházím ze zkušeností nabytých při psaní bakalářské práce z roku 2008.

Čtvrtá hypotéza

Předpokládám, že daleko méně tolerantní jsou k hráčům oblékající oba klubové dresy (slávistický i spartánský) fanoušci. Naopak očekávám, že hráči - profesionálové vnímají oba fotbalové kluby spíše jako potencionální zaměstnavatele, a tak jim nevádí možnost hrát za obě pražská „S“.

Pátá hypotéza

Všechny zkoumané skupiny považují vzájemné soupeření za rivalitu nikoli nenávist. Připouštím, že přímá porážka v derby s odvěkým rivalem může mít za následek krátkodobé emoční vypětí, při kterém jednotlivé skupiny mohou cítit frustraci či ponížení. Jako takto náchylné skupiny vnímáme zejména fanoušky a ultras. Naopak neočekávám, že by podobné emoce cítily skupiny chuligánů,

protože tyto skupiny jsou spíše vázány na svou subkulturu nežli přímo na fotbalový tým.

8. STUDIE

8.1 Typ studie – deskriptivní

Záměrem je mapovat vzájemný postoj zkoumaných slávistických a spartánských skupin. Současně mapovat pohled jednotlivých zkoumaných skupin na pořádek a bezpečnost při konání fotbalových utkání, zejména při konání derby pražských „S“. Realizace průzkumu proběhla od června 2010 do konce února 2011. V rámci zachování ochrany osobních údajů jsem dbal na anonymitu všech respondentů, kteří vyplňovali můj dotazník.

8.2 Cílová skupina

Cílovou skupinu pro studii tvořily čtyři základní podskupiny, které navštěvují fotbalová utkání. Celkový počet dotazovaných byl 190 osob (1/2 respondentů byla z řad Sparty, 1/2 z řad Slavie). Z tohoto počtu bylo 40 hráčů obou pražských týmů hrajících nejvyšší fotbalovou ligu. Slávisté vyplňovali dotazníky v letní přípravě po sezóně 2009/2010, z toho důvodu je již možné, že v současném kádru týmu již nejsou ti, kteří zodpovídali mé otázky. Spartánská hráči vyplňovali dotazník v probíhající sezóně 2010/2011.

Další skupinu dotazovaných tvořili fanoušci. Zde jsem náhodně rozdával dotazník svým známým, o nichž vím, že jsou přívrženci pražských „S“ (celkový vzorek této skupiny byl 50 osob).

Třetí skupinu dotazovaných tvořili chuligáni („hooligans“). Tato skupina byla časově nejsložitější na sběr dat, neboť kontakt s ní probíhal výhradně přes internetové stránky, blogy a různé diskuse. Chuligáni jsou navíc velice známí svým odporem ke komunikaci s médii a jim podobným (celkový vzorek této skupiny tvořil 50 osob).

Poslední zkoumanou skupinu tvořili ultras, ti byli podobně jako chuligáni kontaktováni přes internet, ovšem nutno říci, že komunikace s nimi byla daleko snazší (celkový vzorek skupiny tvořil 50 osob).

8.3 Charakteristika souboru

Zkoumané skupiny, dle požadavku na reprezentativnost souboru, splňují podmínky homogenity, náhodného výběru a dostatečného množství respondentů. U skupin fanoušků, ultras a chuligánů činil vzorek dvacet pět osob od každého týmu (Sparta, Slavia). U hráčů byl vzorek snižen na dvacet, neboť takové množství hráčů je v sezóně připraveno účastnit se prvoligových klání.

8.4 Metodika

Pro studii je jako prostředek pro získávání informací zvolen dotazník (příloha C). Ten se skládá z patnácti otázek, kde respondent vybírá z nadefinovaných odpovědí. V dotazníku jsou použity pouze otázky uzavřené. Dotazník byl sestaven samostatně autorem. Jedná se tedy o neprofesionální materiál, který z důvodu samostatnosti zpracování studie, originality práce, ani jiný být nesmí.

Respondent je omezen předdefinovanými variantami odpovědí, ale vzhledem k cíleným hypotézám a snaze co nejpřesněji a nejlépe výzkum vyhodnotit, jsem toto považovali za optimální řešení.

Získaná data z dotazníku jsou zpracována metodou kontingenčních tabulek (viz příloha D). První tabulka je zpracovávána z pohledu příslušnosti ke klubu a klubové hierarchii. Druhá tabulka je zpracovávána z pohledu vzdělání a věku. Část grafů vycházející z těchto tabulek je umístěna v textu diplomové práce a část v příloze D. Procenta nejsou zaokrouhlována na celá čísla. V úvodu dotazníku je pět identifikačních otázek na věk, pohlaví, vzdělání, příslušnost ke klubu a jeho zařazení v klubové hierarchii.

Před samotnou distribucí, byl dotazník konzultován s deseti náhodně vybranými lidmi. Ti konstatovali, že dotazník je srozumitelný a logický, proto jsem ho bez dalších úprav rozeslal dotazovaným.

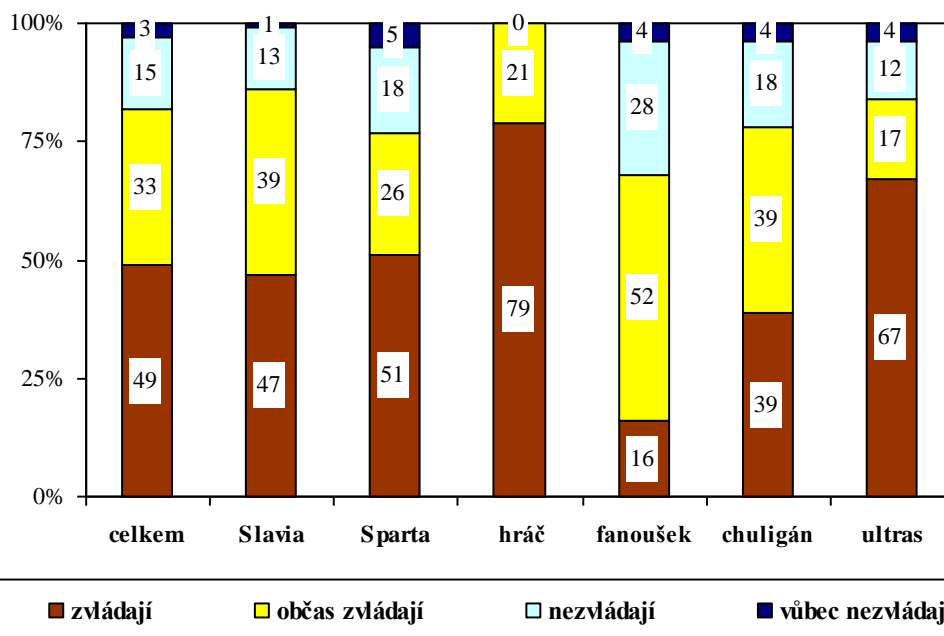
Dotazníky respondenti vyplňovali samostatně, bez časového omezení a možnosti konzultace se třetími osobami. Nikomu, kromě zpracovávajícího, není umožněno do vyplněných materiálů nahlížet, jsou považovány za důvěrné.

9. VÝSLEDKOVÁ ČÁST

Vyhodnocení první hypotézy

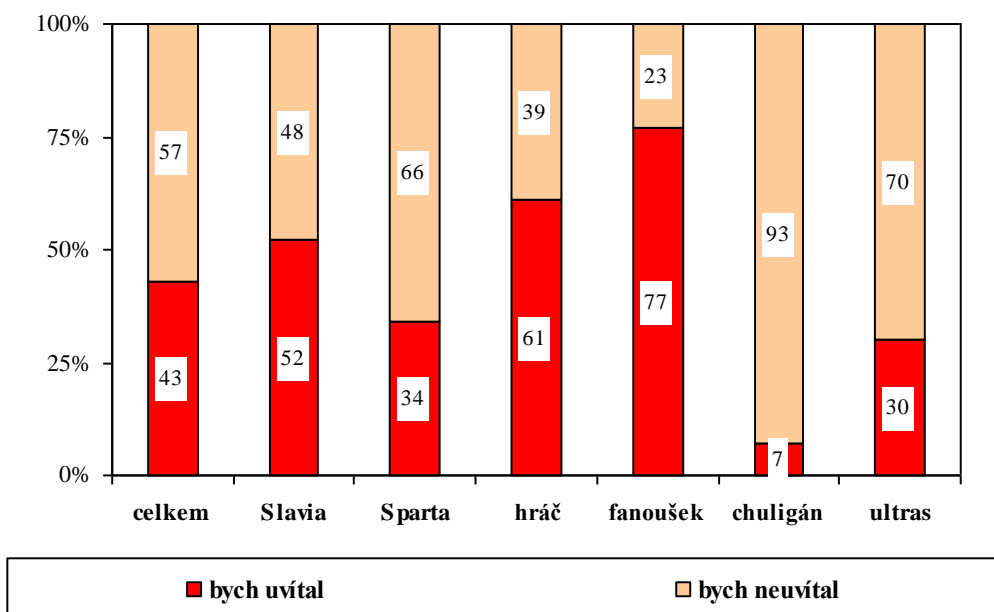
Graf č. 7

„Pořadatelské služby v Edenu / na Letné násilné chování fanoušků:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Graf č. 9

„Policii na stadionech:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

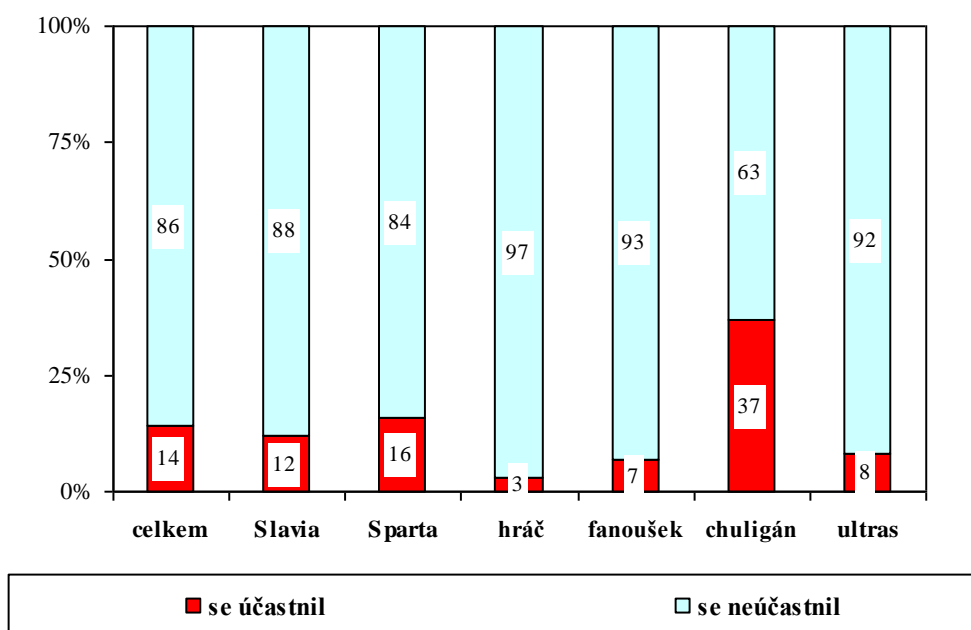
Oba grafy pramen: Chládek 2011

Z grafu č. 7 je patrný pohled fanoušků na pořadatelské služby, jejichž úkolem je zvládnout násilí na stadionech. Dle jejich názoru tyto pořadatelské služby zvládají násilí jen občas (52 %) a 28 % se jich domnívá, že násilí nezvládají. Toto přesvědčení může pramenit z toho, že pořadatelé nejsou vždy v dostatečné kvalitě a kvantitě prostředků schopni čelit výtržníkům. Ačkoli jsou pořadatelé vycvičení a částečně vyzbrojeni, občas musí násilníkům ustoupit a povolát na pomoc Policii ČR. Strach diváků z nezvládnutí udržení bezpečnosti na stadionu, pořadatelskou službou, potvrzuje také graf č. 9. Policii by na stadionu uvítalo 77 % všech dotazovaných fanoušků. Část fanoušků by ji jistě uvítalo, aby působila jako represivní faktor, eliminující možné pokusy o násilnosti v hledišti stadionu. Nejbezpečněji se na stadionu cítí fotbalisté, kteří jsou od možných násilníků odděleni bariérami a pořadatelskou službou, přesto by jich více jak polovina dotazovaných (61 %) policii na stadionu uvítala. První hypotéza se nám částečně potvrdila.

Vyhodnocení druhé hypotézy

Graf č. 3

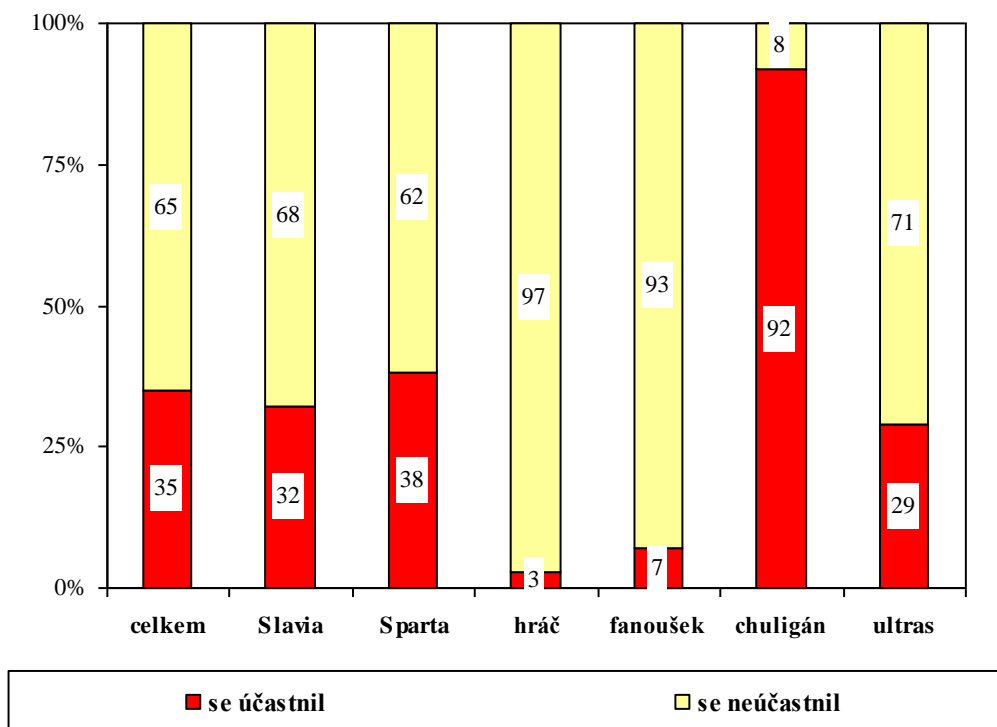
„Násilí na fotbalových stadionech:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 5

„Násilí mimo fotbalové stadiony:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

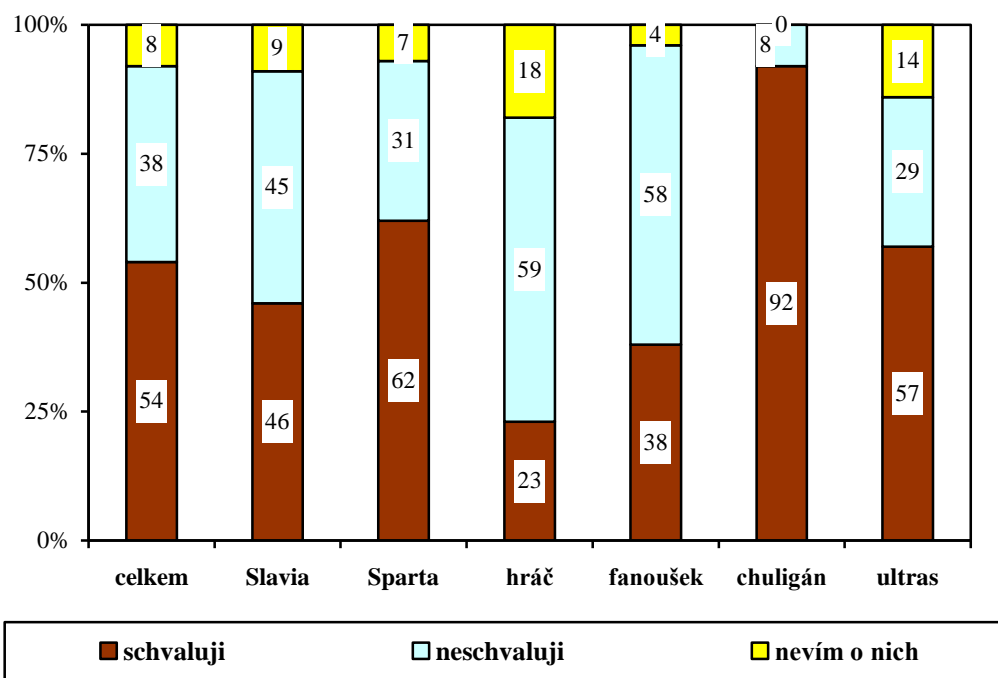

Pramen: Chládek 2011

Výsledky výzkumu potvrzují první část mé hypotézy (viz graf č. 3 a 5) Násilí, ať už na stadionech, či mimo ně, způsobují výhradně chuligánské skupiny. V grafu č. 3 je z odpovědí patrné, že se chuligáni v závislosti na možnosti trestu nenavštěvovat sportovní utkání, případně možnosti být zachyceni a identifikováni kamerovým systémem, násilí na stadionu vyhýbají (63 % ze všech dotazovaných hooligans). Vliv na toto chování může mít i fakt, že policisté jsou rozmístěni v okolí stadionu a připraveni na možný zásah. Naopak ostatní skupiny se násilností vyhýbají, ať už uvnitř stadionu či mimo něj. Pokud jsou svědky takových násilností, tak zcela nedobrovolně.

Graf č. 6

„Domluvené chuligánské střety před nebo po derby pražský „S“:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

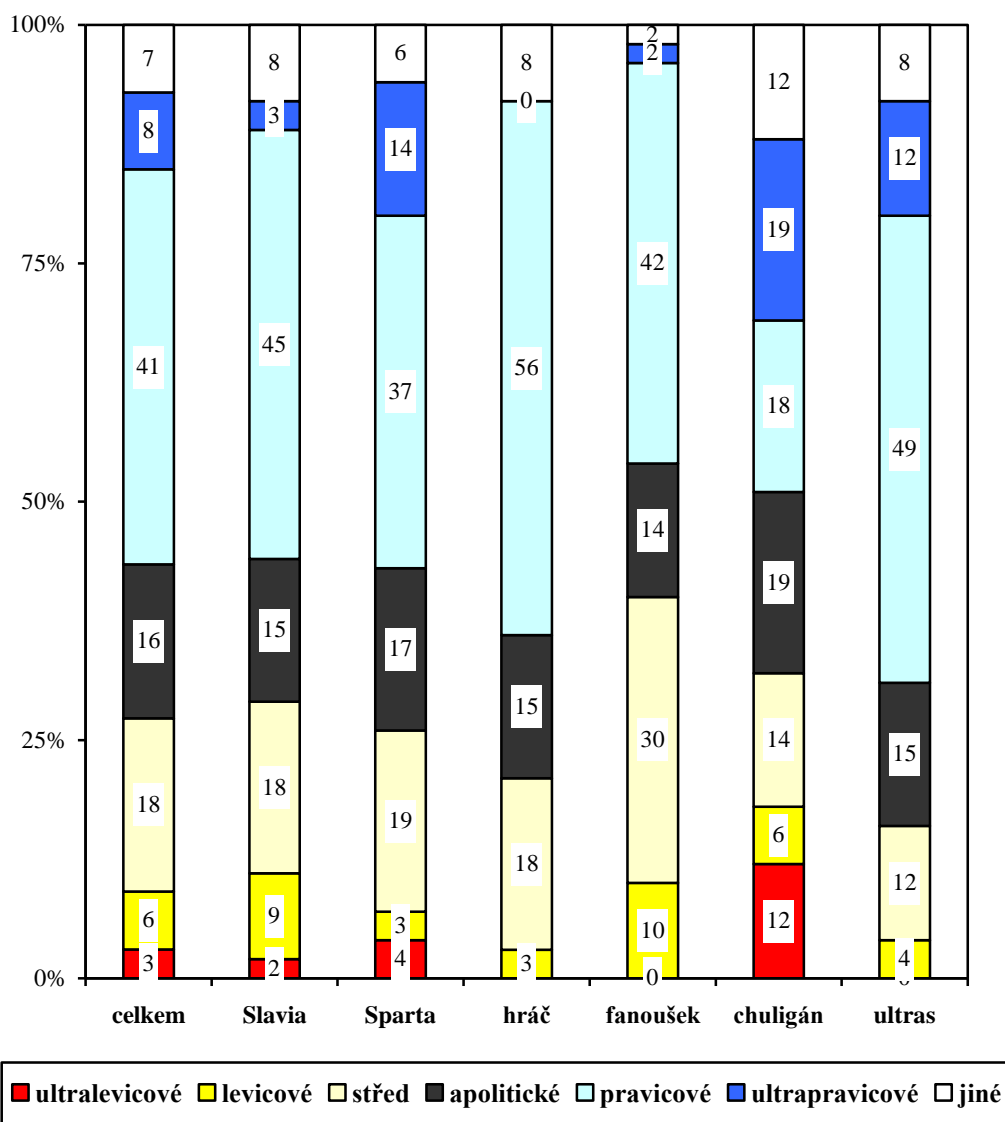
Pramen: Chládek 2011

Druhá část mé hypotézy se nepotvrdila, jak dokazuje graf č. 6. Z toho vyplývá, že vedle chuligánů i ostatní zkoumané skupiny domluvené střety chuligánů tolerují či dokonce schvalují. Což z velké části souvisí zřejmě s tím, že se tyto skupiny cítí bezpečněji uvnitř stadionu, když domluvené násilí probíhá mimo jejich střet zájmu (fotbalové utkání).

Vyhodnocení třetí hypotézy

Graf č. 16

„*Politické přesvědčení:*“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

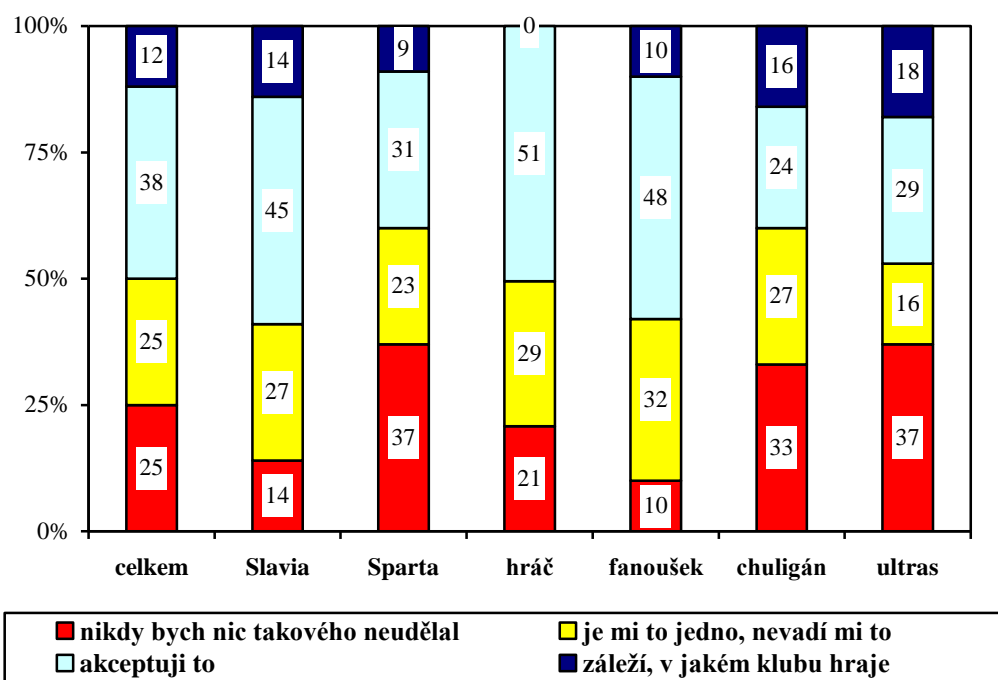
Výzkum nepotvrdil třetí hypotézu (viz. graf č. 16). Jen kolem 20 % chuligánů obou pražských „S“ je ultrapravicového smýšlení. Naopak, překvapením je 12 % ultralevicových chuligánů při obou mužstvech. Zřejmě přichází nový trend radikalizace chuligánů. Také graf č. 16a (viz příloha D)

jednoznačně vyvrací hypotézu týkající se věku a vzdělání jádra hooligans obou týmů. Výsledek je možné interpretovat tak, že „tvrdé“ jádro obou chuligánských skupin je málo početné a nebo ultrapravicoví chuligáni přecházejí k jiným sportům, kde existují menší bezpečnostní opatření. Případně námi oslovení chuligáni netvoří ono známé „tvrdé“ jádro.

Vyhodnocení čtvrté hypotézy

Graf č. 10

„Můj názor na hráče, který během kariéry oblékal dresy obou pražských „S“:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

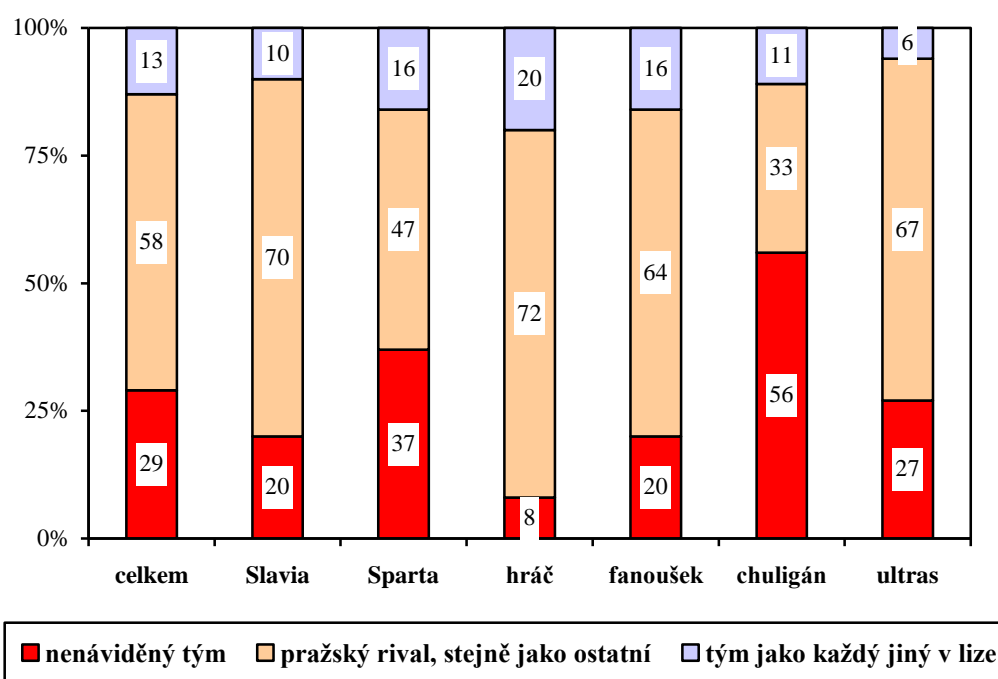
Výsledek čtvrté hypotézy je překvapivý. Fanouškům z nadpoloviční většiny nezáleží na tom, který hráč za jejich oblíbený klub hraje (ze všech dotázaných fans 32 %). Naopak chuligáni a ultras jsou ze 33 %, resp. 37 % rozhodnutí netolerovat bývalou spartánskou případně slávistickou minulost. V celkovém měřítku jsou takto nekompromisní zkoumané skupiny Sparty (celkem 37 %), zatímco Slavia je v tomto hledisku velice benevolentní (72 % všech slávistů akceptuje nebo jim je jedno, zda za ně hraje bývalý spartan). Výsledek

lze interpretovat jako nezáměr o konkrétní hráče hrající za klub. Také velká fluktuace hráčů neumožňuje, aby některý z nich hrál delší dobu za jeden či druhý tým, tudíž se zapsal do povědomí diváků. Hráči v této hypotéze nezklamali. 51 % hráčů akceptuje za svého spoluhráče bývalého slávistu/spartána. 29 % hráčů je jedno odkud spoluhráč do týmu přichází. Potvrzuje se fakt, že hráči jsou v první řadě zaměstnanci svých klubů.

Vyhodnocení páté hypotézy

Graf č. 15

„AC Sparta Praha / SK Slavia Praha je pro mě:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Výsledky dotazníků potvrzují hypotézu (viz. graf č. 15). Vzájemné soupeření všech skupin je vnímáno jednotlivci jako rivalita. 70 % slávistů a 47 % spartánů jsou toho důkazem. Normě se vymykají jen chuligáni, 56 % z nich cítí rivalitu krajně, hraničící s nenávistí. Zde hraje roli fakt, že chuligáni spolu soupeří nikoli na trávníku, ale v domluvených střetech. Vzájemné vnímání chuligánských skupin je tak daleko radikálnější. Přesto výsledkům grafu z tohoto hlediska

nepřikládáme velkou váhu. Vždyť pokud by panovala mezi skupinami nenávist, páchání násilností těchto skupin by přibývalo a nevázaly by se na konání vzájemných fotbalových utkání. Frustraci a ponížení po prohraném derby pražských „S“ pocítuje 65 % všech dotazovaných fanoušků a ultras (70 %) (viz příloha D). Podobné emoční vypětí cítí i chuligáni (celkem 71 %). Čímž se vyvrací domněnka, že by tyto skupiny byly vázány jen na svou subkulturu a nikoli na fotbalový tým. Tato vysoká procenta lze vysvětlit vyšší motivovaností na derby pražských „S“, nežli na jakýkoli jiný zápas sezóny, po jehož nevydařeném konci převládají silné, nezvladatelné emoce. Tyto emoce mohou vést k nekontrolovatelnému násilí vůči znepráteným skupinám.

ZÁVĚR

Touto prací jsem se snažil potvrdit či vyvrátit teoretická východiska, jež zazněly v jednotlivých kapitolách. První kapitola mé práce se zabývala stručnou historií obou pražských fotbalových klubů, vzájemnou bilancí, výraznými úspěchy na mezinárodním poli.

Ve druhé kapitole jsem rozdělil diváckou obec, jež navštěvuje fotbalová utkání, na základní čtyři elementy. Prvním z nich jsou nezávislí a nestranní diváci. Druhým fanoušci, třetím ultras skupiny a čtvrtým chuligáni.

Třetí kapitola vysvětluje psychologické aspekty diváckého násilí. Jak vznikají negativní emoce v hledišti, jak se mohou projevovat, jak dlouho působí na diváka atd. Zde jsem dospěl k názoru, že nelze konkrétněji ovlivnit jednotlivce při emocionálním procitování vývoje utkání. Násilí vedené negativními emocemi není zdaleka tak časté a nebezpečné jako násilí páchané účelově a cíleně.

Nejobávanější složka divácké obce je tématem čtvrté kapitoly. Jedná se o chuligány. Jejich příčiny a vývoj hodnotí první dvě podkapitoly. Třetí podkapitola dopodrobna zkoumá charakteristické aktivity chuligánů, zejména ty násilné. Např. výtržnictví, vandalismus, rvačka, poškozování cizí věci, ale také domluvené střety. Poslední dvě podkapitoly jsou věnovány konkrétním chuligánským gangům při obou pražských týmech. Analýzou těchto gangů jsem dospěl k výsledkům, že spartanští hooligans jsou daleko nebezpečnější, radikálnější a „nechvalně“ mezinárodně uznávanější, nežli jejich soupeři. Popisy vzájemných domluvených střetů, které vycházejí pravidelně na speciálních chuligánských serverech, potvrzují, že násilnosti (zejména domluvené střety) páchané konkrétně českými chuligány (tzn. slávisty a spartany) lze přirovnat k adrenalinovému sportu – formě rivalry. Zatímco např. v Polsku a Rusku jsou střety opravdu nenávistné, což nám potvrzují zprávy z těchto zemí. Každoročně, díky nim, umírají desítky nepřátelených chuligánů, nikoliv však při střetech vzájemných skupin, ale jsou cíleně vražděni. Provázanost chuligánů s podsvětím je ve výše jmenovaných státech zcela zjevná.

Pátá podkapitola shrnuje protichuligánskou politiku České republiky, jež se změnila od roku 2009. Změna trestního zákoníku a uzavření Dohody mezi ČMFS a Policií ČR legislativně umožnily lépe a konkrétněji trestat hříšníky diváckého násilí na fotbalových stadionech. Čímž jsme se vyrovnali např. kolébce fotbalu i fotbalových násilností, Velké Británii.

Poslední (šestá) kapitola teoretické části mé práce se zaměřila na klubovou politiku České republiky. Jak již bylo uvedeno v kapitole předchozí, zejména uzavření Dohody mezi ČMFS a Policií ČR rapidně rozdělilo povinnosti za zodpovědnost při pořádání fotbalových utkání. Nově jsou za bezpečnost na stadionech odpovědni majitelé/pronajímatelé stadionu. Jejich práva a povinnosti jsou jasně stanoveny v Bezpečnostním manuálu vydaném MV ČR. Zajímavé a důležité je zpracování osobních údajů, jež není právně zcela jednoduché. Shrňeme-li tuto kapitolu, můžeme konstatovat, že pořadatelé jsou v boji s diváckým násilím úspěšní.

Druhou částí práce je samotný empirický výzkum. Ten byl vyhodnocován pomocí zpracování dotazníků. Cílem výzkumu bylo potvrdit či vyvrátit dílčí teoretická východiska a zjistit skutečný stav vzájemných vztahů zkoumaných skupin při pražských „S“. Některé hypotézy se potvrdily, např. že se chuligáni vyhýbají násilnostem na stadionech, vlivem zavedených povinností majitelů/pronajímatelů stadionu (např. kamerové systémy, databáze problémových diváků, prodej vstupenek na OP, atd.). Naopak se nepotvrdil předpoklad, že fanoušci a ultras netolerují hráče oblékající oba dresy pražských rivalů. Toto jsem přikládal faktu, že ani v jednom klubu není hráčů, kteří by se nějakým možným způsobem zapsali do paměti zkoumaných skupin. Nejdůležitějším výsledkem celého zkoumání byla samotná otázka, co k sobě jednotlivé zkoumané skupiny cítí (rivalitu či nenávisť). Zde se jednoznačně potvrdila rivalita, alespoň u fanoušků, hráčů a ultras skupin. Zášť pociťovali chuligáni, ale jejich pohnutky považují za přehnané. Pokud by existovala nenávisť mezi jednotlivými skupinami, násilí by se přeneslo do ulic a nevázalo by se pouze na den konání fotbalového zápasu.

Domníváme se, že má práce je přínosná, zejména z teoretického hlediska a uvedených doporučení, pro majitele/provozovatele stadionu, pořadatele, ale také pro diváky, kteří se dosud nedozvěděli, jaká mají práva a povinnosti v ochozech fotbalových stadionů.

Další výzkumy chuligánské populace by se mohly zaměřit na změnu trendů radikalizace chuligánských skupin – z ultrapravice na ultralevici. Dále by se mohly zaměřit na vzájemné vztahy hooligans skupin při fotbalových týmech: AC Sparta Praha a FC Baník Ostrava.

POUŽITÁ LITERATURA

MONOGRAFIE:

- BARTŮNĚK, O. KALÁT, J. *250 zápasů Sparta-Slavia ve faktech a fotografiích 1896-2001*. vyd. 1. Praha : Riopress. 2002. ISBN: 80-86221-53-9.
- FELT, Karel. *Double!* 1. vyd. Praha : Ottovo nakladatelství. 2007. ISBN: 978-80-7360-660-2.
- HOUŠKA, Vítězslav. *50 slavných slávistů*. 1. vyd. Praha : Český klub. 2009. s. 368-379. ISBN 978-80-86922-22-5.
- HOUŠKA, Vítězslav. *50 slavných spartanů*. 1. vyd. Praha : Český klub. 2008. s. 370-382. ISBN 978-8086922-11-9.
- HOUŠKA, Vítězslav. *Věčná Slavia*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. ISBN: 80-7033-187-9.
- HOUŠKA, Vítězslav. *Železná Sparta*. 2. vyd. Praha : Olympia. 1992. ISBN: 80-7033-186-0.
- CHLÁDEK, Štěpán. *Bakalářská práce : Fenomén fotbalového chuligánství v ČR*. Praha : UJAK. 2008.
- MAREŠ, M. SMOLÍK, J. SUCHÁNEK, M. *Fotbaloví chuligáni*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal. 2004. ISBN 80-903333-0-3.
- MARSH, P. ROSSER, E. HARRÉ, R. (1978) *Life on the terraces*. In: GELDER, K., THORNTON, S. (eds) (1997): *The subcultures reader*. London and New York, Routledge.
- MVČR. *Bezpečí na sportovních utkáních : Manuál pro fotbalové kluby*. Vydalo MVČR, odbor bezpečnostní politiky. 2008
- PRŮCKNER, F. *Padesát let v hledišti Sparty : Zpověď fotbalového fanouška*. 1. vyd. Praha : AC Sparta Praha. 2008. s. 27-29 . ISBN 978-80-254-3542-7.
- RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : AC Sparta Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. ISBN: 80-251-0084-7.
- RŮŽIČKA, Adolf a kol. *Fotbalové kluby ČR : SK Slavia Praha*. 1. vyd. Brno : Computer Press. 2003. ISBN: 80-251-0150-9.
- SLEPIČKA, P. *Sportovní diváctví*. 1. vyd. Praha : Olympia. 1990. s. 66-106. ISBN 80-7033-012-0.

AUDIOVIZUÁLNÍ ZDROJE:

JANDA, P. LANDA, D. *Do útoku*. MC. Vakam. vyd. 1993, 3:16.

ZEMAN, V. ŠTRAUB, M. A. C. *Sparta*. Vynilová deska. Odeon č. 251829. vyd. 1963.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

SK Slavia Praha <<http://www.sks1892.estranky.cz>>.

SK Slavia Praha <<http://www.slavia.cz>>.

AC Sparta Praha, SK Slavia Praha <<http://www.sparta-slavia.wz.cz>>.

AC Sparta Praha <<http://www.acspartapraha.wbs.cz>>.

AC Sparta Praha <<http://www.sparta-fc.wz.cz/nazvy.html>>.

Fanklub AC Sparta Praha <<http://www.spartaforever.cz>>.

Fanklub SK Slavia Praha <<http://www.slavista.net>>.

Fotbalová historie <<http://www.fotbal-historie.7x.cz/ac-sparta-praha>>.

Fotbalová historie <<http://www.fotbal-historie.7x.cz/sk-slavia-praha>>.

Hooligans <<http://www.hooligans.cz>>.

Idnes.cz sport <<http://fotbal.idnes.cz>>.

Isport.cz <<http://isport.blesk.cz>>.

Nova <<http://tn.nova.cz>>.

Oficiální stránky AC Sparta Praha <<http://www.sparta.cz>>.

Ultras Sparta <<http://www.ultrassparta.cz>>.

Internetové dokumenty

IBEHEJ, J. *Tisková zpráva : Dohoda mezi ČMFS a Policií ČR*. [online]. rev. 2011. [cit. 20.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/spoluprace-mezi-cmfs-a-policii-cr.aspx>>.

ULTRAS SPARTA. *Boj proti vlastním fans není kultivace fotbalu*. [online]. rev. 8.3.2011. [cit. 8.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.spartaforever.cz/ukaz_clanek.php?clanek=1110>.

LEGISLATIVA:

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 76 zákona č. 40/2009 Sb., o zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

§ 77 zákona č. 40/2009 Sb., o výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Tabulky teoretické části diplomové práce.....	I
Příloha B – Fotografie.....	XVII
Příloha C – Dotazník.....	XX
Příloha D – Tabulky a grafy praktické části diplomové práce.....	XXIII

Příloha A – Tabulky teoretické části diplomové práce

Následujících čtyřicet tabulek encyklopedicky shrnuje jednotlivé slavné fotbalisty obou pražských „S“. Z každého týmu uvádíme dvacet hráčů, kteří se významnou měrou zapsali do historie svých klubů. Víme, že za více jak stopatnáctiletou existenci obou významných českých fotbalových klubů prošla těmito týmy celá řada zvučných jmen, které v našich tabulkách neuvádíme (což ani omezený rozsah naší práce neumožňuje). Kritéria pro námi zvolené konkrétní hráče jsou: počty ligových utkání odehraných za Spartu či Slavii, vstřelené branky, zdali byl hráč významnou osobností klubu, měl-li rozhodující celkový přínos pro tým apod. Pořadí hráčů v tabulkách nemá vliv na jejich přínos pro své týmy. (Všichni hráči jsou si rovni). Tabulky jsou vlastní autorovou tvorbou, informace do nich jsou čerpány z knih: *50 slavných slávistů*⁵⁴ a *50 slavných spartanů*⁵⁵.

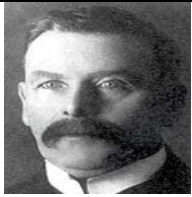
Tabulka 1 – 40

20 slavných slávistů v historii klubu

Tabulka č.	1.	
Jméno	Jan Košek	
Narození (případné úmrtí)	(18.7.1884 - 30.12.1929)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Rychlostí, průbojností a střeleckým uměním, jeho střely prosluly neobyčejnou razancí	
Angažmá	S fotbalem začínal na pražském Akademickém gymnáziu, pak přešel do Letenského kroužku a Unionu Letná. Poté hrál za Slavii (1903-04), Spartu (1905) a opět Slavii (1906-14).	
Celkové zápasy/góly	302/812	
Reprezentace	V týmu Čech, který zvítězil v mistrovství Evropy amatérů (Roubaix, 1911)	
Výrazné úspěchy	3 x vítěz v Poháru dobročinnosti (1910, 1911, 1912)	

⁵⁴ HOUŠKA, Vítězslav. *50 slavných slávistů*. 1. vyd. Praha : Český klub. 2009. s. 368-379. ISBN 978-80-86922-22-5.

⁵⁵ HOUŠKA, Vítězslav. *50 slavných spartanů*. 1. vyd. Praha : Český klub. 2008. s. 370-382. ISBN 978-8086922-11-9.

Tabulka č.	2.	
Jméno	John William Madden	
Narození (případné úmrtí)	(11.6.1865 - 17.4.1948)	
Pozice	skotský útočník a později trenér	
Vynikal	Byl prvním zahraničním trenérem v dějinách našeho fotbalu a svou prací inspiroval mnoho tuzemských následovníků. Zavedl gymnastickou a atletickou přípravu s důrazem na dodržování životosprávy hráčů.	
Angažmá	Hrál za Celtic Glasgow (1887-92) a skotskou reprezentaci	
Celkové zápasy/góly		
Reprezentace	vedl tým ČSR k vítězství na Pershingově olympiádě (1919)	
Výrazné úspěchy	3 x vítěz Poháru dobročinnosti (1910, 1911, 1912), titul mistra Čech (1913), 3 x mistr ligy (1925, 1929, 1930)	

Tabulka č.	3.	
Jméno	Jaroslav Cháňa	
Narození (případné úmrtí)	(19.12.1899 - 26.9.2000)	
Pozice	Brankář	
Vynikal	Urostlý a sebevědomý hráč.	
Angažmá	AFK, Slavia	
Celkové zápasy/góly	200/0 (1917 - 1923)	
Reprezentace	2 utkání (1921) - s bilancí 1 - 1 – 0	
Výrazné úspěchy		

Tabulka č.	4.	
Jméno	František Plánička	
Narození (případné úmrtí)	(2.6.1904 - 20.7.1996)	
Pozice	Brankář	
Vynikal	Mrštňný, odvážný, přísně dbající na životosprávu.	
Angažmá	SK Slovan Praha VII, Union VII, Staroměstský SK Olympia, SK Bubeneč (1919-23) a Slavia (1923-39)	
Celkové zápasy/góly	969/0	
Reprezentace	73 zápasy (1926-38)	
Výrazné úspěchy	8 x mistr ligy (1925, 1929, 1930, 1931, 1933, 1934, 1935, 1937), vicemistr Evropy (1934)	

Tabulka č.	5.	
Jméno	Antonín Puč	
Narození (případné úmrtí)	(16.5.1907 - 18.4.1988)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Rychlostně a technicky vybavený hráč	
Angažmá	Čechie Smíchov, SK Smíchov (1920-25), Slavia (1925-38), Viktoria Žižkov (1938-40), SK Smíchov	
Celkové zápasy/góly	700/123	
Reprezentace	60 utkání/34 gólů (1926-38)	
Výrazné úspěchy	7 x mistr ligy (1929, 1930, 1931, 1933, 1934, 1935, 1937), vicemistr Evropy (1934)	

Tabulka č.	6.
Jméno	František Svoboda
Narození (případné úmrtí)	(5.8.1906 - 6.7.1948)
Pozice	pravý záložník/střední útočník
Vynikal	Mimořádně tvrdá střela
Angažmá	Rapid Vinohrady, Slavia (1926-40), Viktoria Žižkov (1940-41)
Celkové zápasy/góly	142/101
Reprezentace	43 utkání/21 gólů (1926-37)
Výrazné úspěchy	8 x mistr ligy (1929, 1930, 1931, 1933, 1934, 1935, 1937, 1940), vicemistr Evropy (1934)

Tabulka č.	7.	
Jméno	Vojtěch Bradáč	
Narození (případné úmrtí)	(6.10.1913 - 30.3.1947)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Vynikající střelec	
Angažmá	Viktoria Žižkov (1926-1932), Slavia (1932-36), FC Sochaux (1936-37), Slavia (1938-40), Viktoria Žižkov (1940), Slavia (1940-41), Sparta (1942), Slavia (1942-43), SK Nusle (1943-44), Duchcov	
Celkové zápasy/góly	162/155	
Reprezentace	9 utkání/5 branek (1931-38)	
Výrazné úspěchy	5 x mistr ligy (1933, 1934, 1935, 1937, 1940), vítěz Středoevropského poháru (1938), držitel Francouzského poháru (1936-37)	

Tabulka č.	8.	
Jméno	Štefan Čambal	
Narození (případné úmrtí)	(16.12.1908 - 18.7.1990)	
Pozice	útočník/střední záložník	
Vynikal	Skvělý tvůrce hry, připravoval zejména šance pro své spoluhráče.	
Angažmá	I.ČsŠK Bratislava (1922-29), Teplitzer FK (1929-31), Slavia (1931-36), SK Baťa Zlín (1938), SK Židenice (1939)	
Celkové zápasy/góly	84/11	
Reprezentace	21 utkání/0 gólů (1932-35)	
Výrazné úspěchy	4 x mistr ligy (1931, 1933, 1934, 1935), vicemistr Evropy (1934)	

Tabulka č.	9.	
Jméno	Jiří Sobotka	
Narození (případné úmrtí)	(6.7.1911 - 20.5.1994)	
Pozice	střední útočník	
Vynikal	Skvělý technik.	
Angažmá	Čechoslovan Košiče, Slavia (1932-40), Hajduk Split (1940-42), Slavia (1942), SK Baťa Zlín (1943-46)	
Celkové zápasy/góly	150/90	
Reprezentace	23 utkání/8 branek (1934-37)	
Výrazné úspěchy	7 x mistr ligy (1933, 1934, 1935, 1937, 1940, 1941, 1942), vicemistr Evropy (1934)	

Tabulka č.	10.	
Jméno	Josef Bican	
Narození (případné úmrtí)	(25.9.1913 - 12.12.2001)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Skvělý technik, sprinter, vynikající střelec	
Angažmá	Hertha (1925-29), Schustek a Farbenlutz (1928-31), Rapid Vídeň (1931-35), Admira Vídeň (1935-37), Slavia (1937-48), Vítkovice (1949-52), Hradec Králové (1952-53), Slavia (1953-55)	
Celkové zápasy/góly	341/518	
Reprezentace	Rakousko 19 zápasů, ČSR 14 utkání/12 branek (1938-49)	
Výrazné úspěchy	5 x mistr ligy (1940, 1941, 1942, 1943, 1947), 11 x nejlepší střelec čsl ligy (1938-1944, 1946-1948, 1950), držitel titulu "Král světových ligových střelců" (2001)	

Tabulka č.	11.
Jméno	Antonín Bradáč
Narození (případné úmrtí)	(7.8.1920 - 5.4.1991)
Pozice	záložník/levý útočník
Vynikal	Znameníý exekutor trestných kopů
Angažmá	Viktoria Žižkov, Slavia (1941-1951)
Celkové zápasy/góly	162/103
Reprezentace	6 zápasů (1946-48)
Výrazné úspěchy	4 x mistr ligy (1941, 1942, 1943, 1947)

Tabulka č.	12.	
Jméno	Jiří Hildebrandt	
Narození (případné úmrtí)	(20.5.1933)	
Pozice	Obránce	
Vynikal	Rychlý a důrazný obránce.	
Angažmá	Stodůlky, Dukla Tábor (1953-55), Slavia (1955-69), VfB Kaiserslautern (1969-71)	
Celkové zápasy/góly	689/0	
Reprezentace	1 zápas za A tým (1959), 6 zápasů za B tým	
Výrazné úspěchy		

Tabulka č.	13.	
Jméno	Jiří Pešek	
Narození (případné úmrtí)	(4.6.1927)	
Pozice	útočník/záložník	
Vynikal	Výtečný hlavičkář.	
Angažmá	Bohemians (1940-51), Sparta (1952-55), Slavia (1955-60), Motorlet (1960-65)	
Celkové zápasy/góly	298/151	
Reprezentace	11 zápasů za A tým/1 gól (1947-57), 6 zápasů za B tým	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy se Spartou (1952, 1954)	

Tabulka č.	14.	
Jméno	František Veselý	
Narození (případné úmrtí)	(7.12.1943 - 30.10.2009)	
Pozice	pravý útočník	
Vynikal	Rychlý a technický hráč.	
Angažmá	Slavia (1954-62), Dukla Praha (1962-64), Slavia (1965-80), Rapid Vídeň (1980-81), Zwettl (1981-83)	
Celkové zápasy/góly	920/414	
Reprezentace	Za A i B tým reprezentace 34 zápasů/3 góly	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy s Duklou (1963, 1964), mistr Evropy (1976)	

Tabulka č.	15.	
Jméno	Ivo Knoflíček	
Narození (případné úmrtí)	(23.2.1962)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Tahem na bránu.	
Angažmá	Šardice (1970-74), Zbrojovka Brno (1974-80), Sigma Olomouc (1980-81), Slavia (1981-82), RH Cheb (1982-84), Slavia (1984-88), St. Pauli Hamburk (1898-91), VfL Bochum (1991-92), Vorwärts Steyer (1992-93), Švarc Benešov (1993), Slavia (1994-95), Prušánky (1995-96), Dukla Příbram (1996-98)	
Celkové zápasy/góly	v I. Lize 230/63	
Reprezentace	38 utkání/7 branek	
Výrazné úspěchy		

Tabulka č.	16.	
Jméno	Jan Suchopárek	
Narození (případné úmrtí)	(23.9.1969)	
Pozice	záložník/obránce	
Vynikal	Výborný hlavičkář, důrazný bojovník, mistr poziční hry.	
Angažmá	TJ Poldi Kladno (1986-88), Dukla Praha (1988-91), Slavia (1991-96), Racing Štrasburg (1996-98), TeBe Berlín (1999-2000), Slavia (2000-03)	
Celkové zápasy/góly	v tuzemské lize 205/31	
Reprezentace	61 utkání/4 branky	
Výrazné úspěchy	1 x mistr ligy (1996), semifinalista Poháru UEFA (1996), vicemistr Evropy (1996)	

Tabulka č.	17.	
Jméno	Radek Bejbl	
Narození (případné úmrtí)	(29.8.1972)	
Pozice	defenzivní střední záložník	
Vynikal	Bojovník ve středu hřiště	
Angažmá	Lokomotiva Nymburk (1982-88), Autoškola Mladá Boleslav (1988-89), Slavia (1989-1996), Atlético Madrid (1996-2000), Racing Lens (2000-02), Slavia (2002-05), Rapid Vídeň (2005-2007), Slovan Liberec (2007-08)	
Celkové zápasy/góly	438/36	
Reprezentace	58 utkání/3 branky	
Výrazné úspěchy	1 x mistr ligy (1996), semifinalista Poháru UEFA (1996), vicemistr Evropy (1996)	

Tabulka č.	18.	
Jméno	Pavel Kuka	
Narození (případné úmrtí)	(19.7.1968)	
Pozice	záložník/útočník	
Vynikal	Důrazný útočník.	
Angažmá	Slavia (1974), RH Cheb (1987-89), Slavia (1989-94), 1. FC Kaiserslautern (1994-98), FC Norimberk (1998-99), VfB Stuttgart (1999-2000), Slavia (2000-05)	
Celkové zápasy/góly	tuzemská liga 270/104	
Reprezentace	87 utkání/29 branek	
Výrazné úspěchy	1 x mistr ligy NSR, vicemistr Evropy (1996), vítěz Českého poháru 2002	

Tabulka č.	19.	
Jméno	Patrik Berger	
Narození (případné úmrtí)	(10.11.1973)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Technik a střelec s dynamitem v levé noze	
Angažmá	Sparta (1979-91), Slavia (1991-95), Borussia Dortmund (1995-96), FC Liverpool (1996-2003), FC Portsmouth (2003-05), Aston Villa (2005-08), Sparta (2008-10)	
Celkové zápasy/góly	za Slavii 91/24	
Reprezentace	44 utkání/18 branek (1993-2001)	
Výrazné úspěchy	1 x mistr Německa (1996), vicemistr Evropy (1996), vítěz anglického poháru a Poháru UEFA (2001)	

Tabulka č.	20.	
Jméno	Vladimír Šmicer	
Narození (případné úmrtí)	(24.5.1973)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Rychlý a technický záložník.	
Angažmá	Verneřice na Děčínsku (1979-85), TJ Kovo Děčín (1985-87), Slavia (1987-96), RC Lens (1996-99), FC Liverpool (1999-2005), Bordeaux (2005-07), Slavia (2007-10)	
Celkové zápasy/góly	za Slavii 95/29	
Reprezentace	81 utkání/26 branek (1993-2005)	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy (1996, 2008), vicemistr Evropy (1996), mistr francouzské ligy (1998), vítěz anglického poháru a Poháru UEFA (2001), vítěz superpoháru UEFA (2001), získal 3. místo na ME 2004, vítěz Ligy mistrů (2005)	

20 slavných spartánů v historii klubu

Tabulka č.	21.	
Jméno	Václav Pilát	
Narození (případné úmrtí)	(6.5.1888 - 28.1.1971)	
Pozice	střední útočník	
Vynikal	Výtečný technik, dirigent týmu a objevitel české uličky.	
Angažmá	Čechie Malá Strana (1903-05), Staroměstský SK Olympia (1905-08), Sparta (1908-23), ČAFC Vinohrady (1923-26)	
Celkové zápasy/góly	443/323	
Reprezentace	4 utkání/3 branky (1920-22)	
Výrazné úspěchy	amatérský mistr Evropy (1911), vítěz Pershingovy olympiády (1919)	

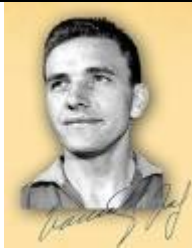
Tabulka č.	22.	
Jméno	RNDr. Karel Pešek-Káďa	
Narození (případné úmrtí)	(20.9.1895 - 23.9.1970)	
Pozice	střední záložník	
Vynikal	Velikán našich fotbalových dějin, vynálezce obranného skluzu.	
Angažmá	Meteor Vinohrady (1908-10), ČAFC Vinohrady (1910-12), Sparta (1913-33), SK Židenice (1933-34)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 727/28	
Reprezentace	44 utkání/1 branky (1920-31)	
Výrazné úspěchy	3 x mistr ligy (1926, 1927, 1932), vítěz Středoevropského poháru (1927), mistr Evropy v týmu Čech (1914)	

Tabulka č.	23.	
Jméno	Raymond Braine	
Narození (případné úmrtí)	(28.4.1907 - 24.12.1978)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Belgický střelec a technik.	
Angažmá	AC Berschot, Sparta (1930-36)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 146/139	
Reprezentace	Uvažoval o přijetí čs. občanství, ale nestalo se tak.	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy (1932, 1936), vítěz Středoevropského poháru (1935)	

Tabulka č.	24.	
Jméno	Oldřich Nejedlý	
Narození (případné úmrtí)	(24.12.1909 - 11.6.1990)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Inteligentní rozehrávač i skvělý střelec.	
Angažmá	Žebrák, SK Rakovník (1926-31), Sparta (1931-41), SK Rakovník (1942-46), SK Žebrák (1946-55)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 414/388	
Reprezentace	43 zápasů/28 branek (1931-38)	
Výrazné úspěchy	4 x mistr ligy (1932, 1936, 1938, 1939), vítěz Středoevropského poháru (1935)	

Tabulka č.	25.	
Jméno	Josef Silný	
Narození (případné úmrtí)	(23.1.1902 - 18.5.1981)	
Pozice	střední útočník	
Vynikal	Technický a průbojný hráč.	
Angažmá	Hanácká Slavia Kroměříž (1916-23), Slavia (1923-26), Sparta (1926-33), SC Nimes (1933-34), Bohemians (1934-35)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 379/375	
Reprezentace	50 zápasů/28 branek (1925-34)	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy se Spartou (1927, 1932) 1 x mistr ligy se Slavií (1925), vítěz Středoevropského poháru (1927)	

Tabulka č.	26.	
Jméno	Jan Říha	
Narození (případné úmrtí)	(11.11.1915 - 18.12.1995)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Rychlonohý a technický hráč.	
Angažmá	SK Písek (1929-37), Sparta (1937-50)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 429/251	
Reprezentace	22 zápasů/8 branek (1937-48)	
Výrazné úspěchy	5 x mistr ligy (1938, 1939, 1944, 1947, 1948)	

Tabulka č.	27.	
Jméno	Karel Kolský	
Narození (případné úmrtí)	(21.9.1914 - 17.2.1984)	
Pozice	útočný záložník	
Vynikal	Vynikající technik.	
Angažmá	SK Kročehlavy, SK Kladno (1934-35), Sparta (1935-36), SK Kladno (1936-37), Sparta (1937-48), Sparta Úpice (1948-51)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 426, ligových utkání: 274/12	
Reprezentace	13 zápasů/0 branek (1937-48)	
Výrazné úspěchy	5 x mistr ligy (1938, 1939, 1944, 1946, 1948)	

Tabulka č.	28.	
Jméno	Josef Ludl	
Narození (případné úmrtí)	(3.6.1916 - 1.8.1998)	
Pozice	útočník/záložník	
Vynikal	Bojovný univerzál.	
Angažmá	Aston Villa (Mladá Boleslav), Viktoria Žižkov (1935-39), Sparta (1939-51)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 417/394	
Reprezentace	13 zápasů/3 branky (1937-48)	
Výrazné úspěchy	3 x mistr ligy (1944, 1946, 1948), nominován do výběru Evropy (1947)	

Tabulka č.	29.	
Jméno	Andrej Kvašňák	
Narození (případné úmrtí)	(19.5.1936 - 18.4.2007)	
Pozice	útočník/záložník	
Vynikal	Charismatická osobnost s vlivem na hráče i rozhodčí. Dirigent týmu.	
Angažmá	Jednota Košice (1947-56), Dukla Trenčín, Tankista Praha, Dukla Pardubice (1957-58), VSS Košice (1958-60), Sparta (1960-69), FC Racing Mechelen (1969-71), Viktoria Žižkov (1971-73), TJ Turnov (1974-76), Tatran Zličín (1976-78)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě 433/299	
Reprezentace	47 zápasů/13 branky (1960-70)	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy (1965, 1967), nominován do výběru Evropy (1947), 3. místo na Evropském poháru (1960), vicemistr světa (1962)	

Tabulka č.	30.	
Jméno	Václav Ježek	
Narození (případné úmrtí)	(1.10.1923 - 27.8.1995)	
Pozice	záložník/trenér	
Vynikal	Hrál II. ligu, jako trenér patřil k našim nejúspěšnějším v naší historii	
Angažmá	trénoval: Dukla Praha (1959-63), Sparta (1963-69), ADO Den Haag (1969-72), ČSSR (1972-78), Feyenoord Rotterdam (1978-82), Sparta (1982-84), FC Curych (1984-86), Sparta (1986-88), PSV Eindhoven (1989-90), Slavia (1990-92), Česko-Slovenská federace (1993)	
Celkové zápasy/góly		
Reprezentace		
Výrazné úspěchy	5 x mistr ligy se Spartou (1965, 1967, 1984, 1987, 1988), mistr Evropy (1976), vicemistr světa (1962)	

Tabulka č.	31.	
Jméno	Ing. Václav Mašek	
Narození (případné úmrtí)	(21.3.1941)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Slušný hráč s "jedovatou" levačkou.	
Angažmá	ABC Braník, Sparta (1958-70), Dukla Praha (1970-71), Sparta (1971-74)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě: 677/406	
Reprezentace	16 zápasů/5 branek (1960-65)	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy se Spartou (1965, 1967), vicemistr světa (1962)	

Tabulka č.	32.	
Jméno	Josef Chovanec	
Narození (případné úmrtí)	(7.3.1960)	
Pozice	útočník/záložník/obránce	
Vynikal	Technik a dirigent.	
Angažmá	Dolní Kočkovce u Púchova, Gumárny Púchov, RH Cheb (1979-81), Sparta (1981-89), PSV Eindhoven (1989-91), Sparta (1991-95)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě: 719 zápasů, v lize: 382/59	
Reprezentace	52 zápasů/4 branky (1960-65)	
Výrazné úspěchy	7 x mistr ligy se Spartou (1984, 1985, 1987, 1988, 1993, 1994, 1995), mistr Holandska (1991), fotbalistou roku (1986)	

Tabulka č.	33.	
Jméno	Jan Berger	
Narození (případné úmrtí)	(27.11.1955)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Velmi oblíbený u fanoušků.	
Angažmá	TJ Břevnov (1965-76), Škoda Plzeň (1976-78), Dukla Praha (1978-80), Sparta (1980-86), FC Curych (1986-90), FC Zug (1990-91), Juventus Curych (1991-96), FC Kreuzlingen (1996-98), FC Schlieren (1998-99), SK Černolice (1999-2002), Pšovce Mělník (2002-03), Spartak Příbram (2003-04)	
Celkové zápasy/góly	ve Spartě: 331/96	
Reprezentace	30 zápasů/3 branky (1980-87)	
Výrazné úspěchy	1 x mistr ligy s Duklou (1979), 2 x mistr ligy se Spartou (1984, 1985), 3. místo na ME (1980), olympijský vítěz (1980),	

Tabulka č.	34.	
Jméno	JUDr. Stanislav Griga	
Narození (případné úmrtí)	(4.11.1961)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	Vynikající střelec.	
Angažmá	Žilina (1971-81), Sparta (1981-86), Dukla Praha (1986-87), Sparta (1987-90), Feyenord Rotterdam (1989-93), Rapid Vídeň (1993)	
Celkové zápasy/góly	246/123	
Reprezentace	34 zápasů/8 branky (1984-90)	
Výrazné úspěchy	4 x mistr ligy (1984, 1985, 1988, 1989)	

Tabulka č.	35.	
Jméno	Horst Siegl	
Narození (případné úmrtí)	(15.2.1969)	
Pozice	Útočník	
Vynikal	V mimořádným "čichem" na góly.	
Angažmá	Slavia Karlovy Vary (1978-87), Sparta (1987-89), RH Cheb (1989-91), Sparta (1991-95), FC Kaiserslautern (1995-96), Sparta (1996-2001), Marila Příbram (2001-03), Viktoria Plzeň (2004), SIAD Most (2004-06), SK Votice (2007)	
Celkové zápasy/góly	ligové: 435/176	
Reprezentace	23 zápasů/7 branky (1992-96)	
Výrazné úspěchy	8 x mistr ligy (1988, 1991, 1993, 1994, 1995, 1999, 2000, 2001)	

Tabulka č.	36.	
Jméno	Petr Kouba	
Narození (případné úmrtí)	(28.1.1969)	
Pozice	Brankář	
Vynikal	Mrštný brankář	
Angažmá	Bohemians (1988-91), Sparta (1991-96), Deporivio La Coruña (1996-99), Viktoria Žižkov (1999), FC Kaiserslautern (1999), La Coruña (2000-01), Jablonec (2001-02), Sparta (2002-04)	
Celkové zápasy/góly	domácí liga: 239/0	
Reprezentace	40 zápasů/0 branek (1991-98)	
Výrazné úspěchy	4 x mistr ligy (1991, 1993, 1994, 1995), mistr Španělska (2000), fotbalista roku 1993	

Tabulka č.	37.	
Jméno	Karel Poborský	
Narození (případné úmrtí)	(30.3.1972)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Rychlonohý hráč s nenapodobitelnými úniky	
Angažmá	Jiskra Třeboň (1978-88), Dynamo České Budějovice (1988-94), Viktoria Žižkov (1994-95), Slavia (1995-96), Manchester United (1996-97), Benfica Lisabon (1998-2000), Lazio Řím (2001-02), Sparta (2002-05), České Budějovice (2006-07)	
Celkové zápasy/góly	domácí liga: 236/65	
Reprezentace	118 zápasů/8 branek (1994-2006)	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy se Spartou (2003, 2005), mistr ligy se Slavií (1996), mistr Anglie (1997), osobnost české ligy 2003, 2004, 2005, vicemistr Evropy (1996), 3. místo na ME (2004)	

Tabulka č.	38.	
Jméno	Pavel Nedvěd	
Narození (případné úmrtí)	(30.8.1972)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Houževnatý a kolektivně hrající hráč s tvrdou střelou.	
Angažmá	TJ Skalná u Chebu (1977-85), RH Cheb (1985-86), Škoda Plzeň (1986-90), Dukla Praha (1991-92), Sparta (1992-96), Lazio Řím (1996-2001), Juventus Turín (2001-2009)	
Celkové zápasy/góly	domácí liga: 114/26	
Reprezentace	90 zápasů/18 branek (1994-2006)	
Výrazné úspěchy	3 x mistr ligy se Spartou (1993, 1994, 1995), mistr Itálie s Laziem (2000), 4 x mistr Itálie s Juventusem (2002, 2003, 2005, 2006), vítěz Poháru vítězů pohárů a Superpoháru s Laziem (1999), fotbalista roku ČR 1998, 2000, 2003, 2004, držitel zlatého míče pro nejlepšího hráče Evropy (2003), vicemistr Evropy (1996), 3. místo na ME (2004)	

Tabulka č.	39.	
Jméno	Petr Čech	
Narození (případné úmrtí)	(20.5.1982)	
Pozice	Brankář	
Vynikal	Jeden z nejlepších brankářů světa.	
Angažmá	Viktoria Plzeň (1989-99), Chmel Blšany (1999-2001), Sparta (2001-02), Stade Rennes (2002-04), FC Chelsea (2004-dosud)	
Celkové zápasy/góly	domácí liga: 54/0	
Reprezentace	56 zápasů/0 branek (2002-2007), stále reprezentuje	
Výrazné úspěchy	3 x mistr ligy se Spartou (1993, 1994, 1995), mistr Anglie (2005, 2006, 2010), 2 x vítěz anglického Ligového poháru, vítěz Anglického poháru (2007), fotbalista roku ČR 2005, držitel Zlatého míče ČR 2006, 2007, mistr Evropy do 21 let (2002), 3. místo na ME (2004)	

Tabulka č.	40.	
Jméno	Tomáš Rosický	
Narození (případné úmrtí)	(4.10.1980)	
Pozice	Záložník	
Vynikal	Výrazná osobnost hrající vždy pro tým.	
Angažmá	ČKD Kompresory (1986-88), Sparta (1988-2000), Borussia Dortmund(2001-06), Arsenal (2006-dosud)	
Celkové zápasy/góly	domácí liga: 41/8	
Reprezentace	67 zápasů/18 branek (2002-2007), stále reprezentuje	
Výrazné úspěchy	2 x mistr ligy se Spartou (1999, 2000), mistr Německa (2002), fotbalista roku ČR 2001 a 2002, 3. místo na ME (2004)	

Tab. č. 41

Povinnosti pořadatelské služby:
<ul style="list-style-type: none">- vpouštění diváků a dohled nad nimi- prohlídka stadionu před zápasem a po něm- poskytnutí všech informací divákům ohledně organizace, infrastruktury a záchranných služeb- provádění kontroly příchozích diváků- zabránění vstupu veřejnosti do zakázaných prostor- pomoc divákům při hladkém a snadném vstupu na stadion a při odchodu z něj- poskytnutí všech relevantních informací týkajících se diváků, kteří mohou narušovat pořádek, Policii ČR- provádění všech nezbytných opatření a vyčerpání všech existujících oprávnění před zásahem Policie ČR- předcházení všem situacím, které by mohly ohrozit veřejný pořádek

Tab. č. 42

<p>Školení členů pořadatelské služby by mělo zahrnovat tyto teoretické a praktické oblasti:</p>
<ul style="list-style-type: none">- organizování a bezpečnostní postupy týkající se fotbalových zápasů- základní platná legislativa a nařízení včetně základních předpisů- komunikační techniky- pozorovací a identifikační techniky- postupy při vstupních kontrolách- přístup ke konfliktům- první pomoc a požární ochrana- postupy pro evakuaci stadionů- spolupráce se záchrannými službami a s Policií ČR

Tab. č. 43

<p>Doporučení vhodné strategie při vstupních kontrolách návštěvníků:</p>
<ul style="list-style-type: none">- pořadatel divákům předem oznámí, kdo z nich bude vpuštěn na stadion a komu bude vstup odepřen- osoby, které mají zákaz vstupu na stadion, nelze v žádném případě na stadion vpustit- divákům, na nichž je jasně patrný vliv alkoholu, nelze povolit vstup na stadion- vstup na stadion nelze povolit ani divákům, kteří mají předměty, jež by ohrozily bezpečnost a pořádek na stadionu- vstupní kontroly musí být kvalitní, včetně prohledávání osob a prosazování zákazu vstupu na stadion- vstupní kontroly musí být plynulé, aby se zabránilo dlouhému čekání ve frontách- u vstupních kontrol je třeba hlídat, aby nedocházelo k přeplnění sektorů stadionu a k promíchání rizikových fanoušků soupeřících týmů v jednom sektoru

Příloha B - Fotografie

V této příloze jsme pro čtenáře vytvořili ukázkou choreografií, která vznikla při již uplynulých derby pražských „S“.

Zdroj: Hooligans [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.hooligans.cz/view.php?cislocianku=2009040012>>.

Zdroj: Hooligans [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.hooligans.cz/galerie/albums/userpics/10001/Slavia_-_Sparta_%28kotel_Slavia%29_02.jpg>.

Zdroj: Ultras Sparta [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <
http://www.ultrassparta.cz/new/index.php?ru=fotogalerie&akce=vypis_fotky&pod_rubrika=17&sluzka=gambrinus_liga/2007-2008/sparta-slavia&nazev_kat=%20C2%BB%20Gambrinus%20liga%20C2%BB%20sez%C3%B3na%202007/2008%20C2%BB%20Sparta%20-%20Slavia>.

Zdroj: IDNES.CZ [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <
http://fotbal.idnes.cz/trizapasova-serie-fotbalovych-derby-sparta-slavia-startuje-v-edenu-11u-fot_dsouteze.asp?c=A100331_150424_fot_dsouteze_mn>.

Zdroj: Sparta Forever [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.spartaforever.cz/ukaz_clanek.php?clanek=668>.

Zdroj: Ultras Sparta [online]. rev. 16.3.2011. [cit. 16.3.2011]. Dostupné na WWW: <http://www.ultrassparta.cz/new/index.php?ru=fotogalerie&akce=vypis_fotky&pod_rubrika=11&slodka=ultras&nazev_kat=%20C2%BB%20Best%20of%20Ultras%20Sparta>.

Příloha C - Dotazník

Dotazník je součástí diplomové práce – AC Sparta Praha vs SK Slavia Praha : Rivalita nebo nenávisť? Odpovědi na otázky jsou dobrovolné a anonymní.

Věk Pohlaví: muž Vzdělání: základní
 žena středoškolské
 vysokoškolské

Dotazovaný je příznivcem: SK Slavia Praha AC Sparta Praha

Dotazovaný je: hráčem
 fanouškem
 chuligánem
 ultras

Vysvětlivky: při vyplňování dotazníku, v možnostech, kde jsou uváděny oba kluby, jste tázáni na postoj k rivalovi
zaškrtněte vždy jen jednu možnost

Výjimka: u otázky č. 3 a 4 zaškrtněte dvě odpovědi (případně třetí doplňující)

Př. S násilím mimo fotbalové stadiony při derby pražských „S“ :

jsem se setkal účastnil dobrovolně
 jsem se nesetkal neúčastnil nedobrovolně

1. Mé politické přesvědčení je:

ultralevicové levicové střední proud apolitické
 pravicové ultrapravicové jiné politické přesvědčení

2. Domnívám se, že divácké násilí na stadionech:

existuje
 neexistuje
 existuje pouze mimo fotbalové stadiony

3. S násilím na fotbalových stadionech při derby pražských „S“ :

jsem se setkal účastnil se násilí dobrovolně
 jsem se nesetkal neúčastnil se násilí nedobrovolně

4. S násilím mimo fotbalové stadiony při derby pražských „S“ :

jsem se setkal účastnil se násilí dobrovolně

- jsem se neseťkal neúčastnil se násilí nedobrovolně

5. Domluvené chuligánské střety před nebo po derby pražských „S“:

- schvaluji
 neschvaluji
 nevím o ničem takovém

6. Podle nového zákona jsou za bezpečnost na stadionech odpovědni majitelé klubů (a její pořadatelské agentury). Podle mého názoru pořadatelské služby (v Edenu/na Letné) násilné chování fanoušků:

- zvládají
 občas zvládají
 nezvládají
 vůbec nezvládají

7. Zákroky pořadatelské služby vůči fanouškům – výtržníkům, při derby pražských „S“, vnímám:

- jako přiměřené
 jako nepřiměřené
 o žádných takových zákrocích nevím

8. Policii bych na stadionech:

- uvítal
 neuvítal

9. Můj názor na hráče, který během kariéry oblékal dresy obou pražských „S“ (např. Vladimír Labant, Jan Stejskal, Pavel Horváth, Patrik Berger, Karel Poborský atd.) je:

- nikdy bych nic takového neudělal
 je mi to jedno (nevadí mi to)
 akceptuji to
 záleží, jak v daném klubu hraje

10. Derby mě vždy (v ochozech či na hřišti):

- motivuje k většímu výkonu
 vnímám ho jako každý jiný ligový zápas

11. Vítězství v pražském derby pro mě znamená:

- nic významného, získané tři body
- nejvýznamnější výhru v lize
- možnost vysmívat se táboru fanoušků (hráčům) pražského rivala

12. Umístění před pražským rivalem je pro mne:

- rozhodně důležité
- důležité
- nedůležité
- rozhodně nedůležité

13. Pokoření v derby s věčným rivalem vnímám jako:

- ponižující
- frustrující
- každou jinou prohru v lize
- nic to pro mě neznámá

14. AC Sparta Praha/SK Slavia Praha je pro mě:

- nenáviděný tým
- pražský rival (stejně jako ostatní pražské kluby)
- tým jako každý jiný v lize

Příloha D – Tabulky a grafy praktické části diplomové práce

			Příznivec		Vztah ke klubu			
			Slavia	Sparta	Hráč	Fanouš.	Chulig.	Ultras
Politické přesvědčení	Ultralevicové	3,2%	2,1%	4,2%	,0%	,0%	12,2%	,0%
	Levicové	5,8%	8,5%	3,2%	2,6%	10,0%	6,1%	3,9%
	Střed	18,5%	18,1%	18,9%	17,9%	30,0%	14,3%	11,8%
	Apolitické	15,9%	14,9%	16,8%	15,4%	14,0%	18,4%	15,7%
	Pravicové	40,7%	44,7%	36,8%	56,4%	42,0%	18,4%	49,0%
	Ultrapravícové	8,5%	3,2%	13,7%	,0%	2,0%	18,4%	11,8%
	Jiné	7,4%	8,5%	6,3%	7,7%	2,0%	12,2%	7,8%
Celkem	Počet	189	94	95	39	50	49	51
Domnívám se, že divácké násilí na stadionech	Existuje	70,2%	72,3%	68,1%	71,8%	98,0%	62,5%	49,0%
	Neexistuje	13,8%	10,6%	17,0%	10,3%	,0%	22,9%	21,6%
	Existuje pouze mimo stadiony	16,0%	17,0%	14,9%	17,9%	2,0%	14,6%	29,4%
Celkem	Počet	188	94	94	39	50	48	51
S násilím na fotbalových stadionech při derby pražských „S“	Setkal	38,5%	37,2%	39,8%	43,6%	52,1%	44,9%	15,7%
	Nesetkal	61,5%	62,8%	60,2%	56,4%	47,9%	55,1%	84,3%
Celkem	Počet	187	94	93	39	48	49	51
Násilí na fotbalových stadionech	Účastnil	14,2%	12,1%	16,3%	2,6%	6,7%	37,5%	7,8%
	Neúčastnil	85,8%	87,9%	83,7%	97,4%	93,3%	62,5%	92,2%
Celkem	Počet	183	91	92	39	45	48	51
Násilí na fotbalových stadionech se účastnil	Dobrovolně	72,0%	72,7%	71,4%	,0%	,0%	83,3%	75,0%
	Nedobrovolně	28,0%	27,3%	28,6%	100,0%	100,0%	16,7%	25,0%
Celkem	Počet	25	11	14	1	2	18	4
S násilím mimo stadiony při derby pražských „S“	Setkal	51,6%	51,1%	52,1%	5,1%	42,9%	93,9%	54,9%
	Nesetkal	48,4%	48,9%	47,9%	94,9%	57,1%	6,1%	45,1%
Celkem	Počet	188	94	94	39	49	49	51

Násilí mimo fotbalové stadiony	Účastnil	35,0%	32,3%	37,8%	2,6%	6,8%	91,8%	29,4%
	Neúčastnil	65,0%	67,7%	62,2%	97,4%	93,2%	8,2%	70,6%
Celkem	Počet	183	93	90	39	44	49	51
Násilí mimo fotbalové stadiony se účastnil	Dobrovolně	79,4%	76,7%	81,8%	,0%	,0%	91,1%	60,0%
	Nedobrovolně	20,6%	23,3%	18,2%	100,0%	100,0%	8,9%	40,0%
Celkem	Počet	63	30	33	1	2	45	15
Domluvené chuligánské střety před nebo po derby pražských „S“	Schvaluji	54,0%	45,7%	62,1%	23,1%	38,0%	91,8%	56,9%
	Neschvaluji	37,6%	44,7%	30,5%	59,0%	58,0%	8,2%	29,4%
	Nevím o ničem takovém	8,5%	9,6%	7,4%	17,9%	4,0%	,0%	13,7%
Celkem	Počet	189	94	95	39	50	49	51
Pořadatelské služby (v Edenu/na Letné) násilné chování fanoušků	Zvládají	48,7%	46,8%	50,5%	79,5%	16,0%	38,8%	66,7%
	Občas zvládají	32,8%	39,4%	26,3%	20,5%	52,0%	38,8%	17,6%
	Nezvládají	15,3%	12,8%	17,9%	,0%	28,0%	18,4%	11,8%
	Vůbec nezvládají	3,2%	1,1%	5,3%	,0%	4,0%	4,1%	3,9%
Celkem	Počet	189	94	95	39	50	49	51
Zákroky pořadatelské služby vůči fanouškům – výtržníkům, při derby pražských „S“, vnímám	Jako přiměřené	70,4%	76,6%	64,2%	87,2%	80,0%	49,0%	68,6%
	Jako nepřiměřené	24,3%	16,0%	32,6%	2,6%	18,0%	42,9%	29,4%
	O žádných takových zákrocích nevím	5,3%	7,4%	3,2%	10,3%	2,0%	8,2%	2,0%
Celkem	Počet	189	94	95	39	50	49	51
Policii bych na stadionech	Uvítal	43,3%	51,6%	34,5%	61,1%	77,1%	6,8%	30,0%
	Neuvítal	56,7%	48,4%	65,5%	38,9%	22,9%	93,2%	70,0%
Celkem	Počet	178	91	87	36	48	44	50
Můj názor na hráče, který během kariéry oblékal dresy obou pražských „S“	Nikdy bych nic takového neudělal	25,4%	13,8%	36,8%	20,5%	10,0%	32,7%	37,3%
	Je mi to jedno, nevádí mi to	25,4%	27,7%	23,2%	28,2%	32,0%	26,5%	15,7%
	Akceptuji to	37,6%	44,7%	30,5%	51,3%	48,0%	24,5%	29,4%
	Záleží, jak v daném	11,6%	13,8%	9,5%	,0%	10,0%	16,3%	17,6%

	klubu hraje								
Celkem	Počet	189	94	95	39	50	49	51	
Derby mě vždy	Motivuje k většímu výkonu	80,9%	83,9%	77,9%	84,6%	58,0%	83,7%	98,0%	
	Vnímám jako každý jiný ligový zápas	19,1%	16,1%	22,1%	15,4%	42,0%	16,3%	2,0%	
Celkem	Počet	188	93	95	39	50	49	50	
Vítězství v pražském derby pro mě znamená	Nic významného, získané tři body	39,6%	32,3%	46,8%	69,2%	38,8%	33,3%	23,5%	
	Nejvýznamnější výhru v lize	35,3%	39,8%	30,9%	30,8%	36,7%	25,0%	47,1%	
	Možnost vysmívat se táboru fanoušků	25,1%	28,0%	22,3%	,0%	24,5%	41,7%	29,4%	
Celkem	Počet	187	93	94	39	49	48	51	
Umístění před pražským rivalem je pro mne	Rozhodně důležité	33,0%	34,4%	31,6%	17,9%	32,0%	41,7%	37,3%	
	Důležité	47,9%	51,6%	44,2%	56,4%	46,0%	39,6%	51,0%	
	Nedůležité	17,0%	11,8%	22,1%	23,1%	22,0%	14,6%	9,8%	
	Rozhodně nedůležité	2,1%	2,2%	2,1%	2,6%	,0%	4,2%	2,0%	
Celkem	Počet	188	93	95	39	50	48	51	
				Příznivec		Vztah ke klubu			
				Slavia	Sparta	Hráč	Fanouš.	Chulig.	Ultras
Pokoření v derby s věčným rivalem vnímám jako	Ponižující	28,3%	34,4%	22,3%	17,9%	26,5%	31,3%	35,3%	
	Frustrující	31,0%	32,3%	29,8%	23,1%	24,5%	39,6%	35,3%	
	Každou jinou prohru v lize	24,1%	22,6%	25,5%	41,0%	40,8%	10,4%	7,8%	
	Nic to pro mě neznamená	16,6%	10,8%	22,3%	17,9%	8,2%	18,8%	21,6%	
Celkem	Počet	187	93	94	39	49	48	51	
AC Sparta Praha/SK Slavia Praha je pro mě	Nenáviděný tým	28,7%	20,4%	36,8%	7,7%	20,0%	56,3%	27,5%	
	Pražský rival, stejně jako ostatní	58,5%	69,9%	47,4%	71,8%	64,0%	33,3%	66,7%	

	Tým jako každý jiný v lize	12,8%	9,7%	15,8%	20,5%	16,0%	10,4%	5,9%
Celkem	Počet	188	93	95	39	50	48	51

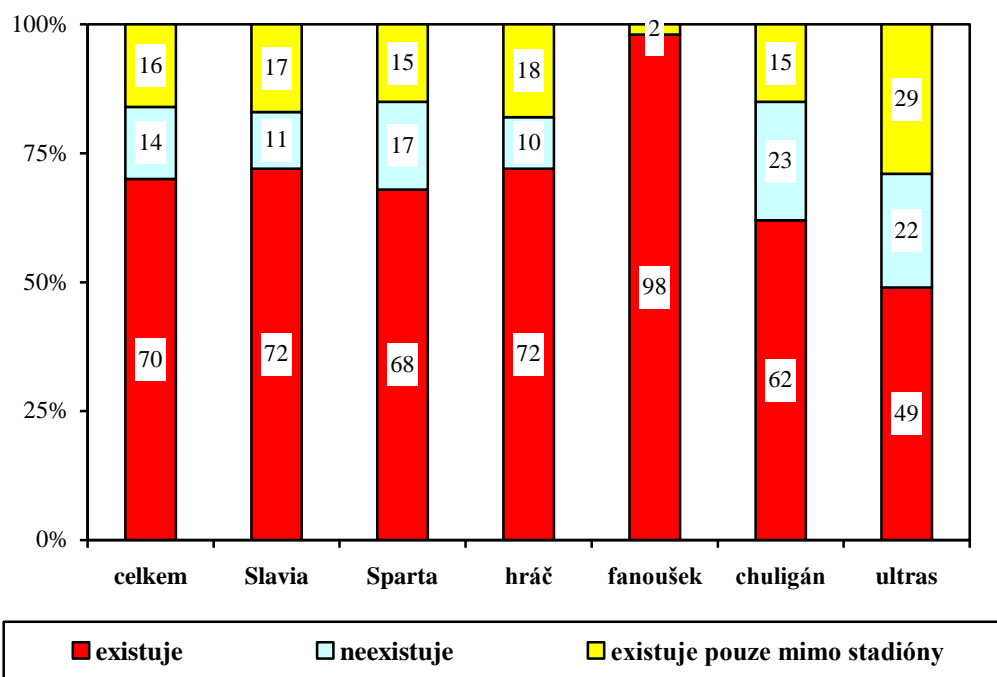
		Vzdělání			Věk			
		Základ.	Střední	VŠ	15 - 23	24 - 29	30 +	
Politické přesvědčení	Ultralevicové	3,2%	7,1%	2,3%	3,1%	1,6%	3,0%	5,2%
	Levicové	5,8%	3,6%	5,4%	9,4%	4,7%	3,0%	10,3%
	Střed	18,5%	10,7%	19,4%	21,9%	12,5%	19,4%	24,1%
	Apolitické	15,9%	17,9%	16,3%	12,5%	20,3%	11,9%	15,5%
	Pravicové	40,7%	35,7%	42,6%	37,5%	37,5%	49,3%	34,5%
	Ultrapravicové	8,5%	21,4%	6,2%	6,3%	15,6%	6,0%	3,4%
	Jiné	7,4%	3,6%	7,8%	9,4%	7,8%	7,5%	6,9%
Celkem	Počet	189	28	129	32	64	67	58
Domnívám se, že divácké násilí na stadionech	Existuje	70,2%	67,9%	69,0%	77,4%	60,9%	68,7%	82,5%
	Neexistuje	13,8%	21,4%	12,4%	12,9%	18,8%	10,4%	12,3%
	Existuje pouze mimo stadiony	16,0%	10,7%	18,6%	9,7%	20,3%	20,9%	5,3%
Celkem	Počet	188	28	129	31	64	67	57
S násilím na fotbalových stadionech při derby pražských „S“	Setkal	38,5%	37,0%	41,4%	28,1%	28,1%	31,8%	57,9%
	Nesetkal	61,5%	63,0%	58,6%	71,9%	71,9%	68,2%	42,1%
Celkem	Počet	187	27	128	32	64	66	57
Násilí na fotbalových stadionech	Účastnil	14,2%	25,0%	10,5%	19,4%	7,9%	12,1%	24,1%
	Neúčastnil	85,8%	75,0%	89,5%	80,6%	92,1%	87,9%	75,9%
Celkem	Počet	183	28	124	31	63	66	54
Násilí na fotbalových stadionech se účastnil	Dobrovolně	72,0%	71,4%	76,9%	60,0%	100,0%	62,5%	66,7%
	Nedobrovolně	28,0%	28,6%	23,1%	40,0%	,0%	37,5%	33,3%
Celkem	Počet	25	7	13	5	5	8	12

S násilím mimo stadiony při derby pražských „S“	Setkal	51,6%	64,3%	45,0%	67,7%	53,1%	51,5%	50,0%
	Nesetkal	48,4%	35,7%	55,0%	32,3%	46,9%	48,5%	50,0%
Celkem	Počet	188	28	129	31	64	66	58
Násilí mimo fotbalové stadiony	Účastnil	35,0%	63,0%	28,0%	38,7%	39,7%	30,8%	34,5%
	Neúčastnil	65,0%	37,0%	72,0%	61,3%	60,3%	69,2%	65,5%
Celkem	Počet	183	27	125	31	63	65	55
Násilí mimo fotbalové stadiony se účastnil	Dobrovolně	79,4%	70,6%	80,0%	90,9%	84,0%	80,0%	72,2%
	Nedobrovolně	20,6%	29,4%	20,0%	9,1%	16,0%	20,0%	27,8%
Celkem	Počet	63	17	35	11	25	20	18
Domluvené chuligánské střety před nebo po derby pražských „S“	Schvaluji	54,0%	64,3%	48,1%	68,8%	60,9%	61,2%	37,9%
	Neschvaluji	37,6%	25,0%	42,6%	28,1%	29,7%	28,4%	56,9%
	Nevím o ničem takovém	8,5%	10,7%	9,3%	3,1%	9,4%	10,4%	5,2%
Celkem	Počet	189	28	129	32	64	67	58
Pořadatelské služby (v Edenu/na Letně) násilné chování fanoušků	Zvládají	48,7%	46,4%	47,3%	56,3%	46,9%	47,8%	51,7%
	Občas zvládají	32,8%	39,3%	34,9%	18,8%	35,9%	32,8%	29,3%
	Nezvládají	15,3%	14,3%	14,7%	18,8%	10,9%	16,4%	19,0%
	Vůbec nezvládají	3,2%	,0%	3,1%	6,3%	6,3%	3,0%	,0%
Celkem	Počet	189	28	129	32	64	67	58
Zákroky pořadatelské služby vůči fanouškům – výtržníkům, při derby pražských „S“, vnímám	Jako přiměřené	70,4%	60,7%	72,1%	71,9%	65,6%	68,7%	77,6%
	Jako nepřiměřené	24,3%	35,7%	21,7%	25,0%	28,1%	25,4%	19,0%
	O žádných takových zákrocích nevím	5,3%	3,6%	6,2%	3,1%	6,3%	6,0%	3,4%
Celkem	Počet	189	28	129	32	64	67	58
Policii bych na stadionech	Uvítal	43,3%	37,0%	46,3%	36,7%	39,0%	41,5%	50,0%
	Neuvítal	56,7%	63,0%	53,7%	63,3%	61,0%	58,5%	50,0%
Celkem	Počet	178	27	121	30	59	65	54
Můj názor na hráče, který během kariéry oblékal dresy obou pražských „S“	Nikdy bych nic takového neudělal	25,4%	14,3%	27,1%	28,1%	26,6%	26,9%	22,4%
	Je mi to jedno, nevadí	25,4%	25,0%	27,1%	18,8%	28,1%	22,4%	25,9%

	mi to							
	Akceptuji to	37,6%	39,3%	36,4%	40,6%	28,1%	44,8%	39,7%
	Záleží, jak v daném klubu hraje	11,6%	21,4%	9,3%	12,5%	17,2%	6,0%	12,1%
Celkem	Počet	189	28	129	32	64	67	58
			Vzdělání			Věk		
			Základ.	Střední	VŠ	15 - 23	24 - 29	30 +
Derby mě vždy	Motivuje k většímu výkonu	80,9%	96,3%	79,8%	71,9%	85,7%	79,1%	77,6%
	Vnímám ho jako každý jiný zápas	19,1%	3,7%	20,2%	28,1%	14,3%	20,9%	22,4%
Celkem	Počet	188	27	129	32	63	67	58
Vítězství v pražském derby pro mě znamená	Nic významného, získané tři body	39,6%	17,9%	40,2%	56,3%	31,3%	46,3%	41,1%
	Nejvýznamnější výhru v lize	35,3%	46,4%	37,0%	18,8%	39,1%	29,9%	37,5%
	Možnost vysmívat se táboru fanoušků	25,1%	35,7%	22,8%	25,0%	29,7%	23,9%	21,4%
Celkem	Počet	187	28	127	32	64	67	56
Umístění před pražským rivalem je pro mne	Rozhodně důležité	33,0%	60,7%	28,9%	25,0%	37,5%	27,3%	34,5%
	Důležité	47,9%	28,6%	50,8%	53,1%	45,3%	54,5%	43,1%
	Nedůležité	17,0%	10,7%	18,8%	15,6%	17,2%	13,6%	20,7%
	Rozhodně nedůležité	2,1%	,0%	1,6%	6,3%	,0%	4,5%	1,7%
Celkem	Počet	188	28	128	32	64	66	58
Pokoření v derby s věčným rivalem vnímám jako	Ponižující	28,3%	42,9%	21,3%	43,8%	31,3%	28,8%	24,6%
	Frustrující	31,0%	42,9%	33,9%	9,4%	40,6%	22,7%	29,8%
	Každou jinou prohru v lize	24,1%	7,1%	25,2%	34,4%	10,9%	31,8%	29,8%
	Nic to pro mě neznamená	16,6%	7,1%	19,7%	12,5%	17,2%	16,7%	15,8%
Celkem	Počet	187	28	127	32	64	66	57
AC Sparta Praha/SK Slavia Praha je pro mě	Nenáviděný tým	28,7%	53,6%	25,0%	21,9%	37,5%	22,7%	25,9%
	Pražský rival, stejně jako ostatní	58,5%	46,4%	59,4%	65,6%	56,3%	60,6%	58,6%
	Tým jako každý jiný v lize	12,8%	,0%	15,6%	12,5%	6,3%	16,7%	15,5%
Celkem	Počet	188	28	128	32	64	66	58

Graf č. 1

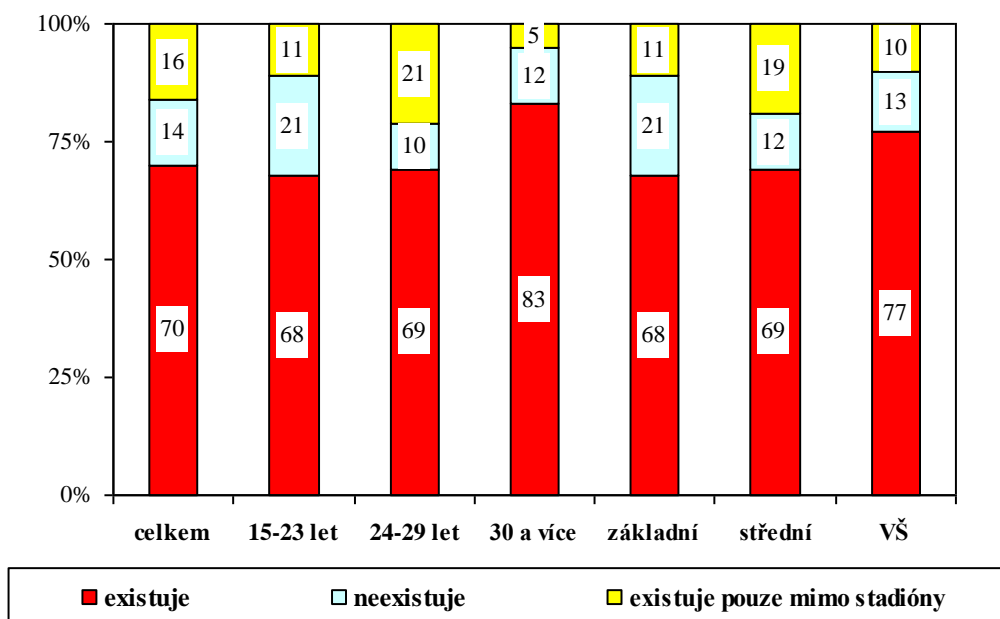
„Domníváte se, že divácké násilí na stadionech:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 1a

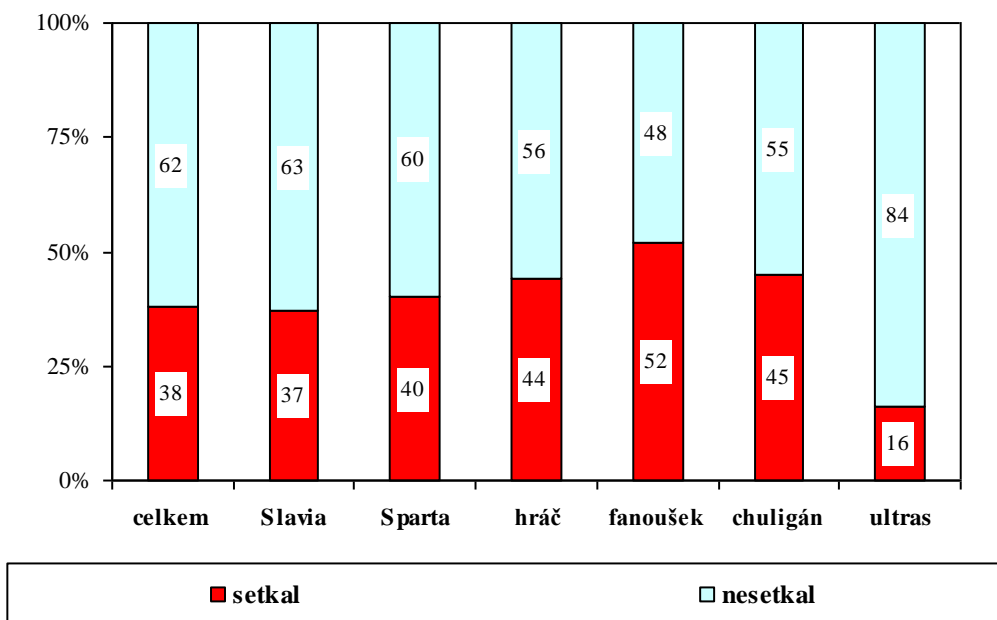
„Domníváte se, že divácké násilí na stadionech:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 2

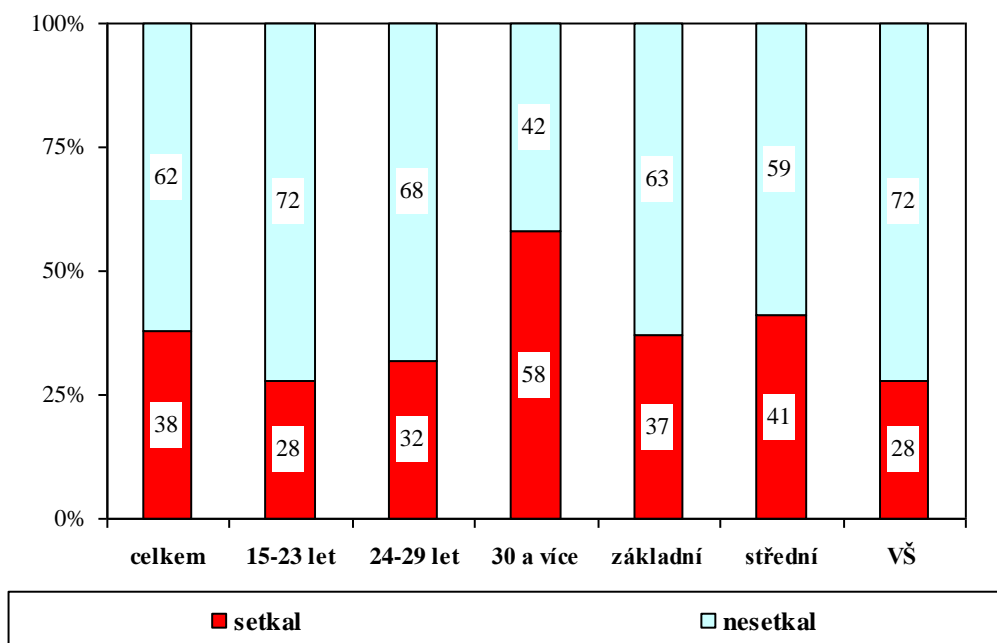
„S násilím na fotbalových stadionech při derby pražských „S“:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 2a

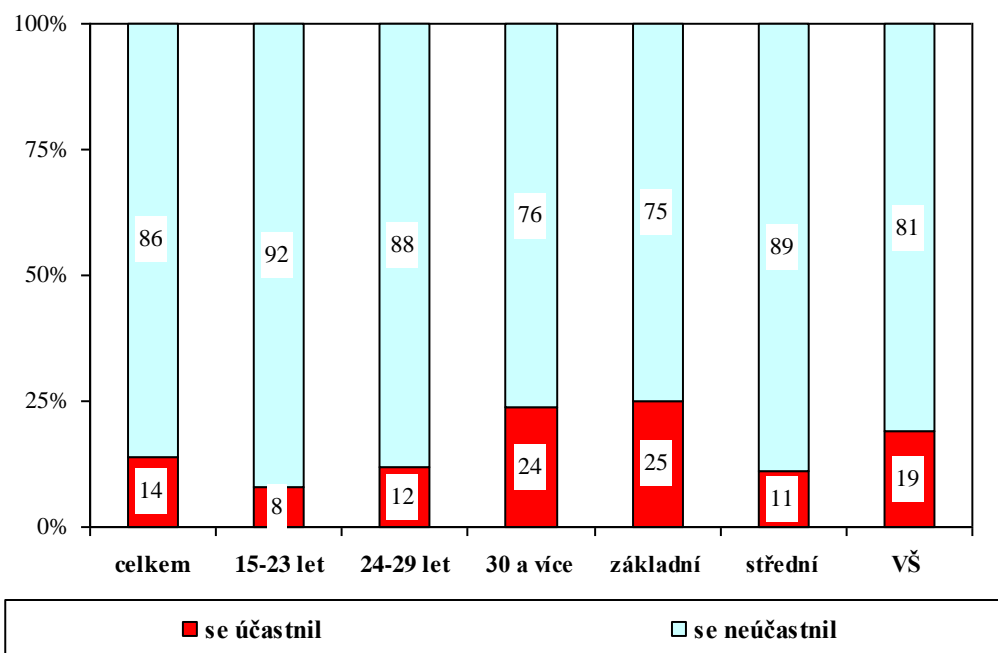
„S násilím na fotbalových stadionech při derby pražských „S“:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 3a

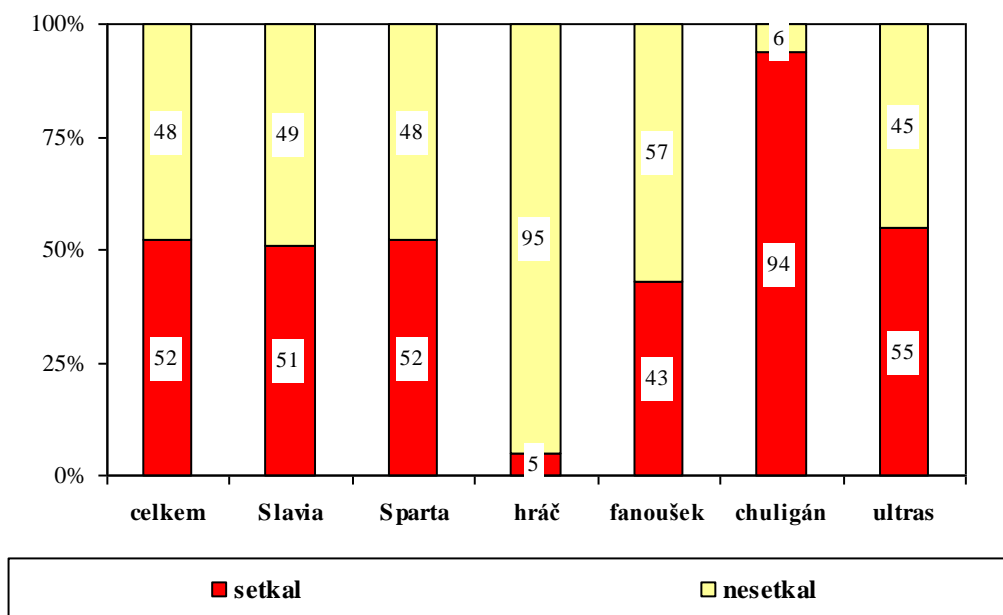
**„Násilí na fotbalových stadionech:“
(podle věku a vzdělání)**

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 4

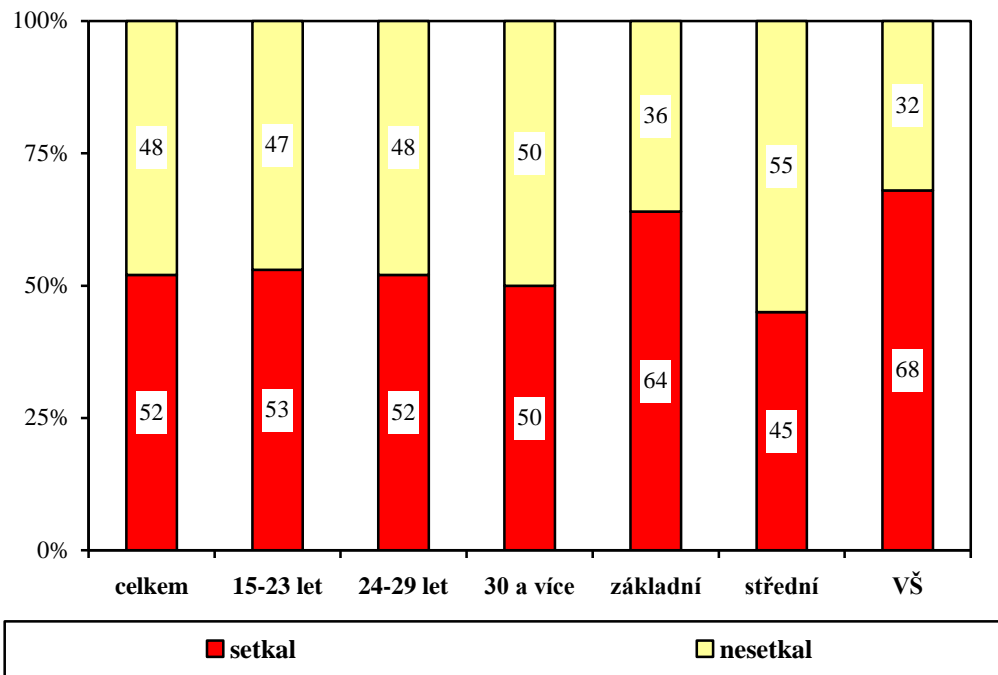
**„S násilím mimo fotbalové stadiony při derby pražských „S“:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)**

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 4a

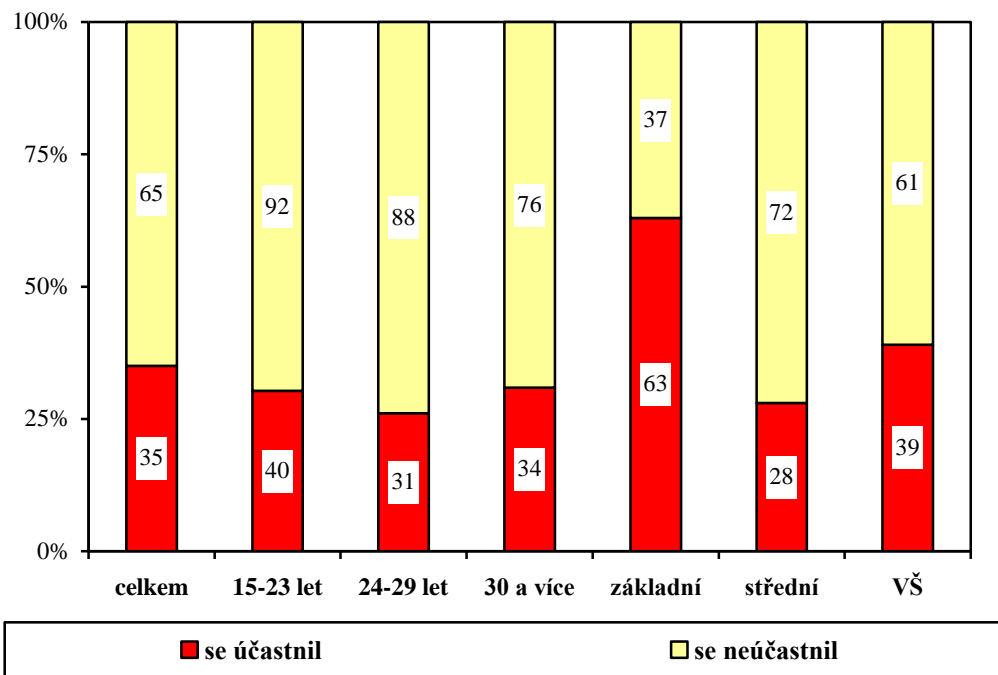
„S násilím mimo fotbalové stadiony při derby pražských „S“:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 5a

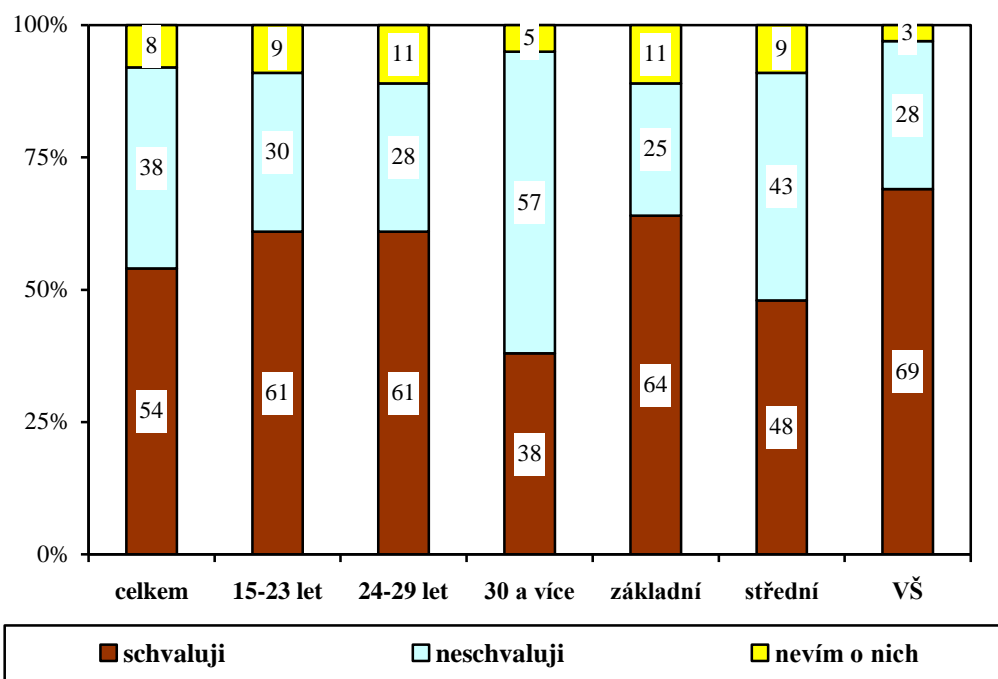
„Násilí mimo fotbalové stadiony:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 6a

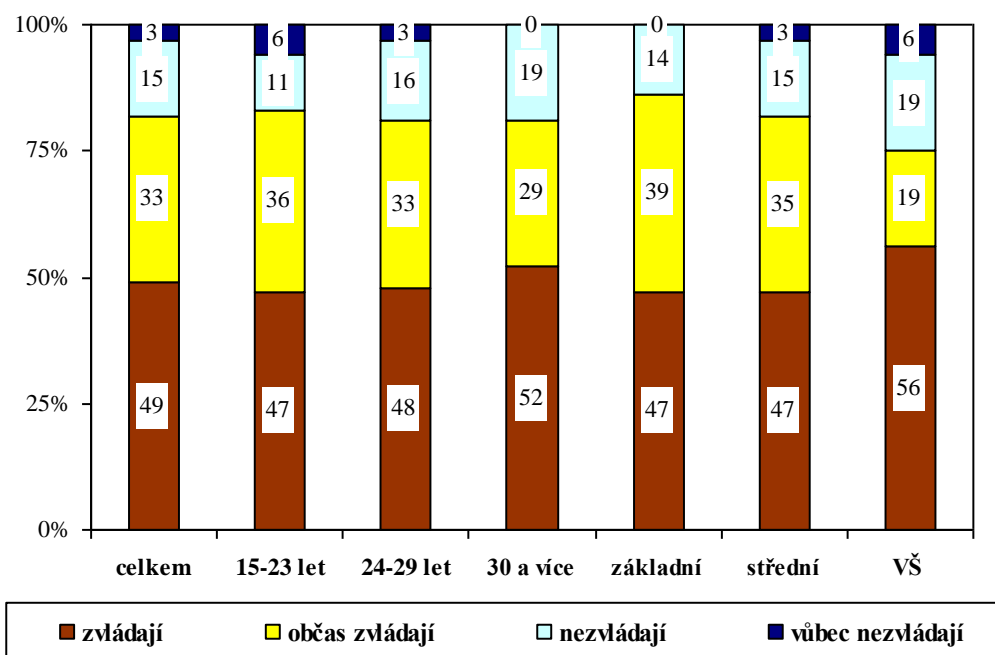
„Domluvené chuligánské střety před nebo po derby pražský „S“:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 7a

„Pořadatelské služby v Edenu / na Letné násilné chování fanoušků:“
(podle věku a vzdělání)

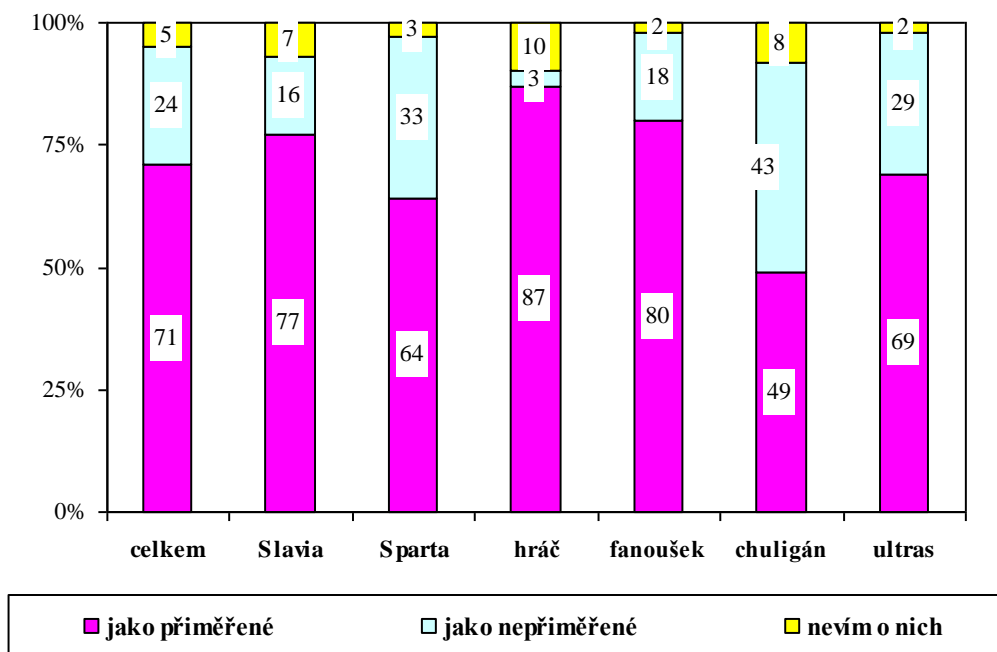

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 8

„Zákroky pořadatelské služby vůči fanouškům-výtržníkům při derby pražských „S“ vnímám:“

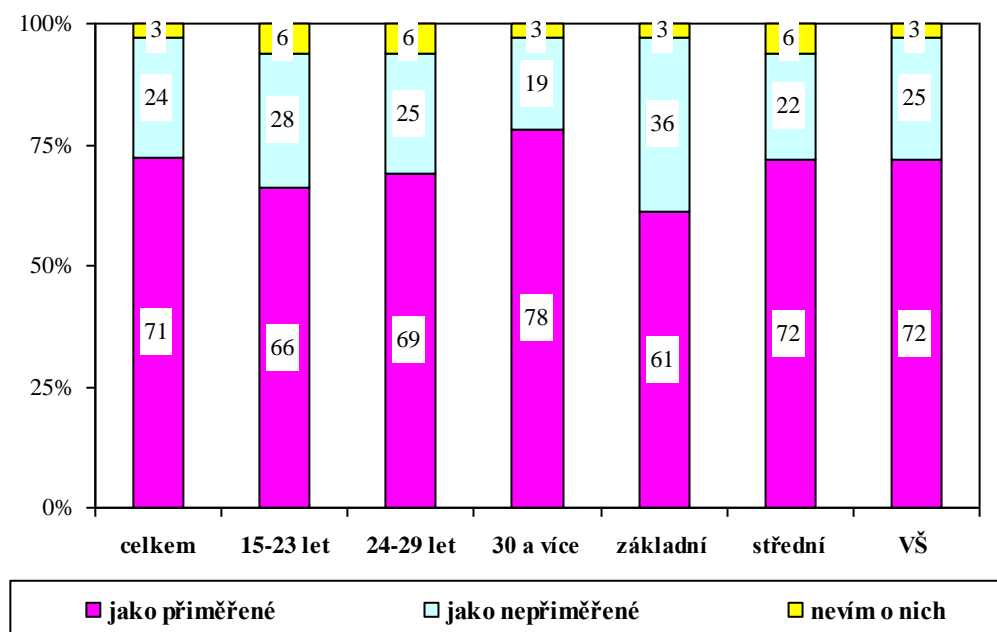
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 8a

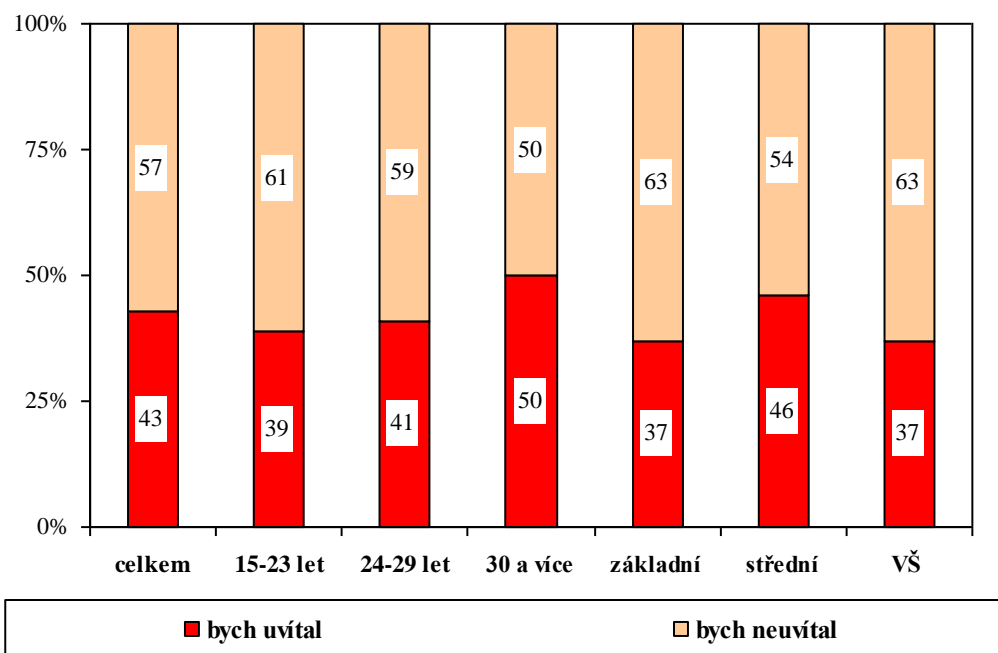
„Zákroky pořadatelské služby vůči fanouškům-výtržníkům při derby pražských „S“ vnímám:“ (podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 9a

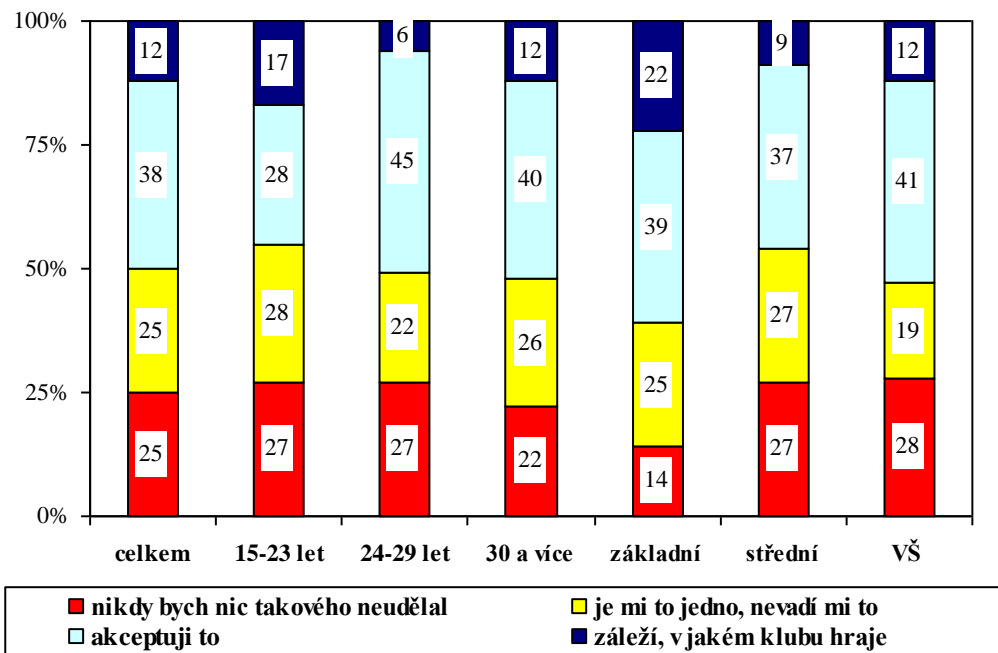
„Policii na stadionech:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 10a

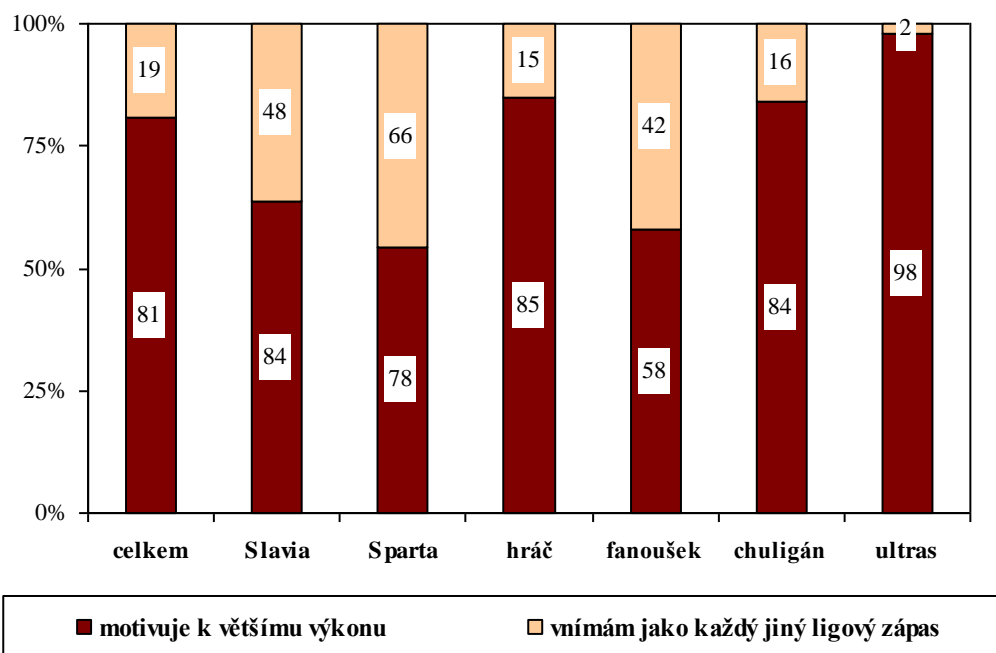
„Můj názor na hráče, který během kariéry oblékal dresy obou pražských „S“:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 11

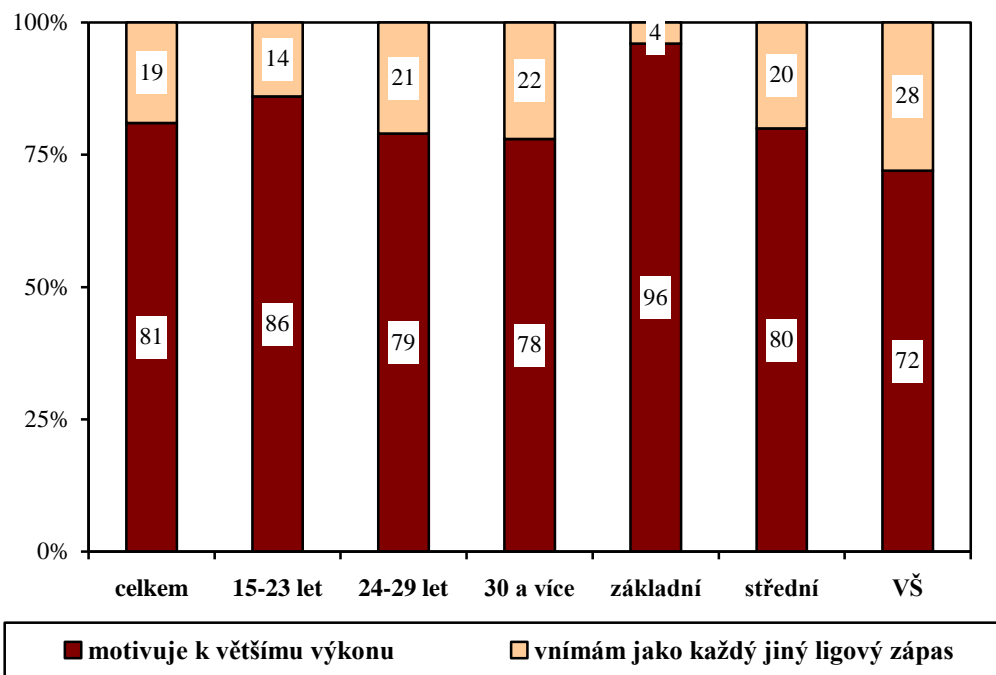
„Derby mě vždy:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 11a

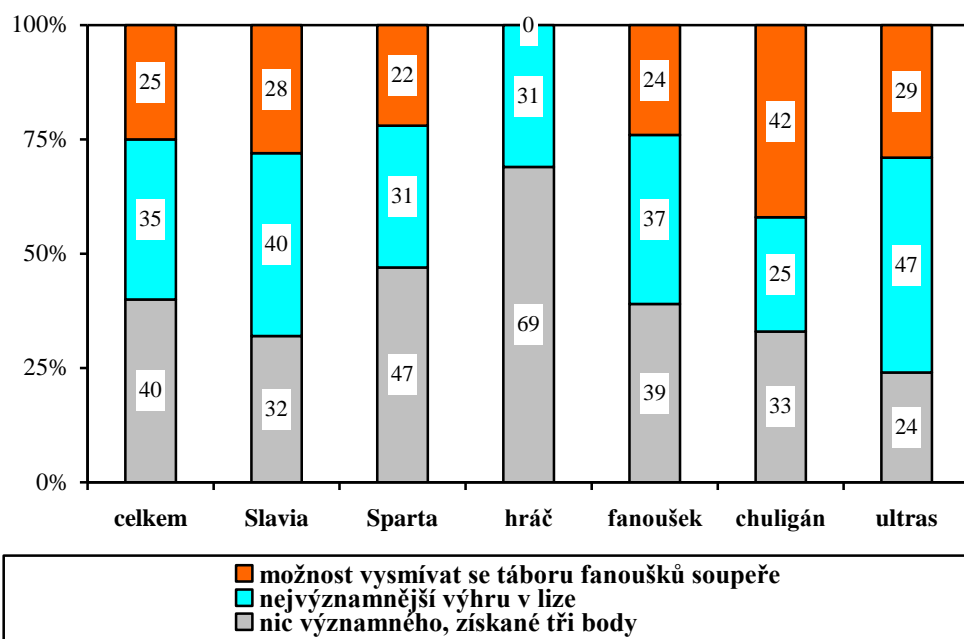
„Derby mě vždy:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 12

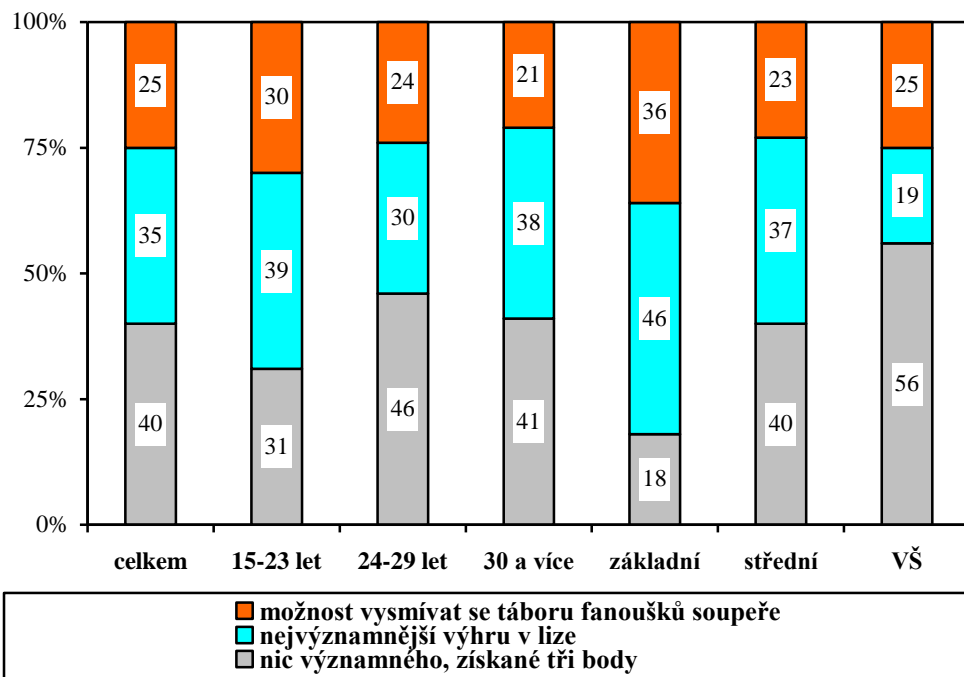
„Vítězství v pražském derby pro mě znamená:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 12a

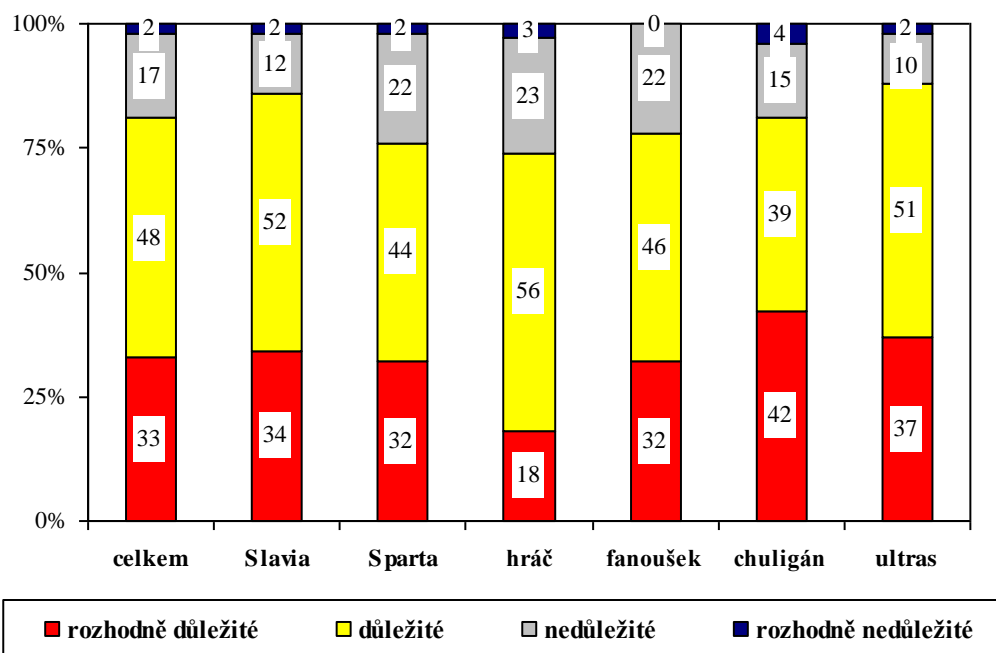
„Vítězství v pražském derby pro mě znamená:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 13

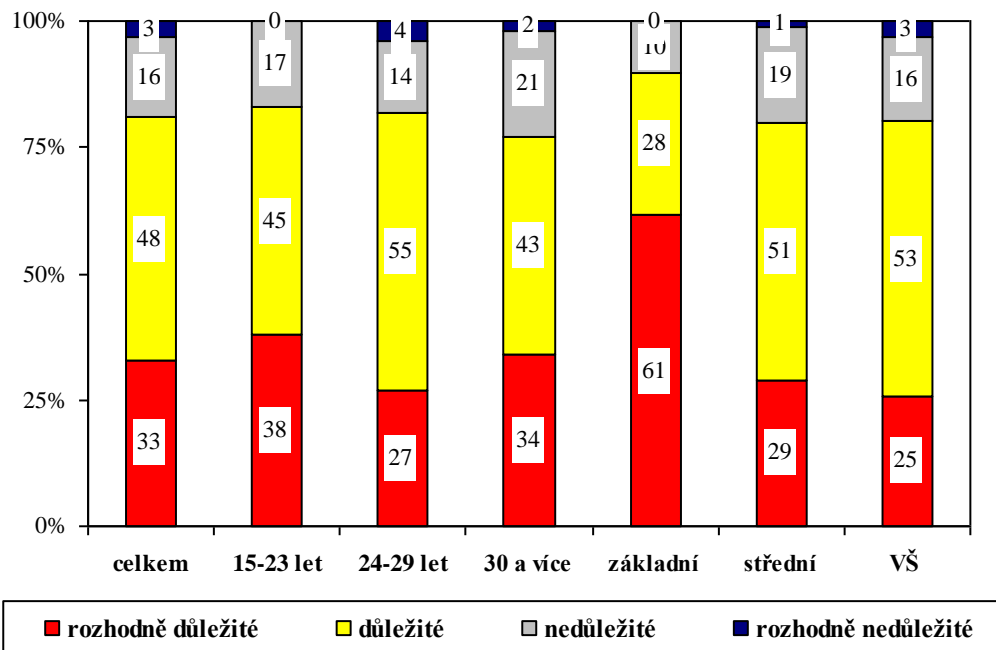
„Umístění před pražským rivalem je pro mne:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 13a

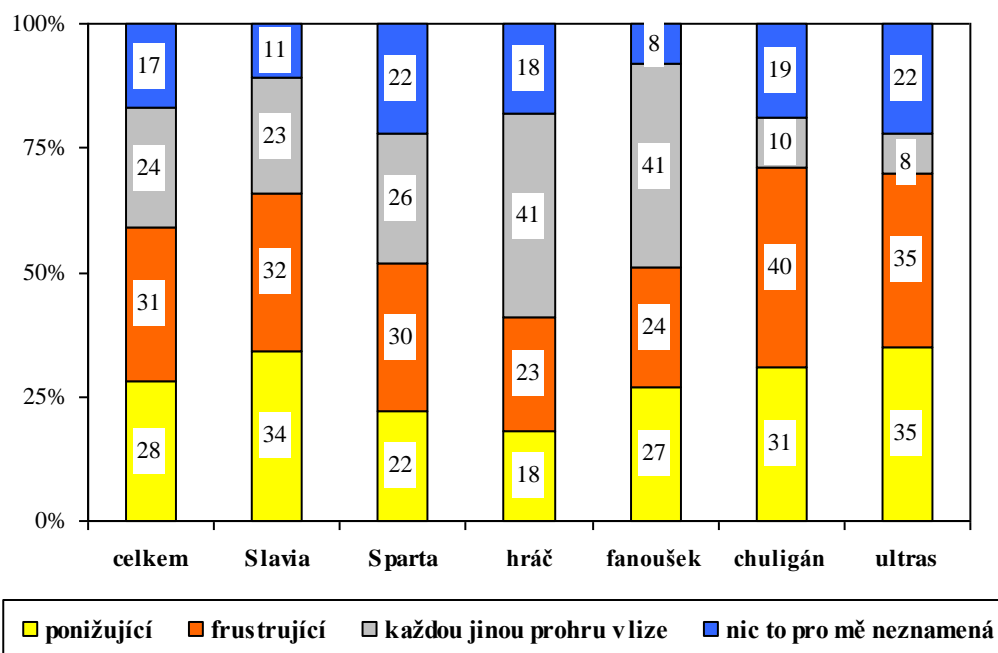
„Umístění před pražským rivalem je pro mne:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 14

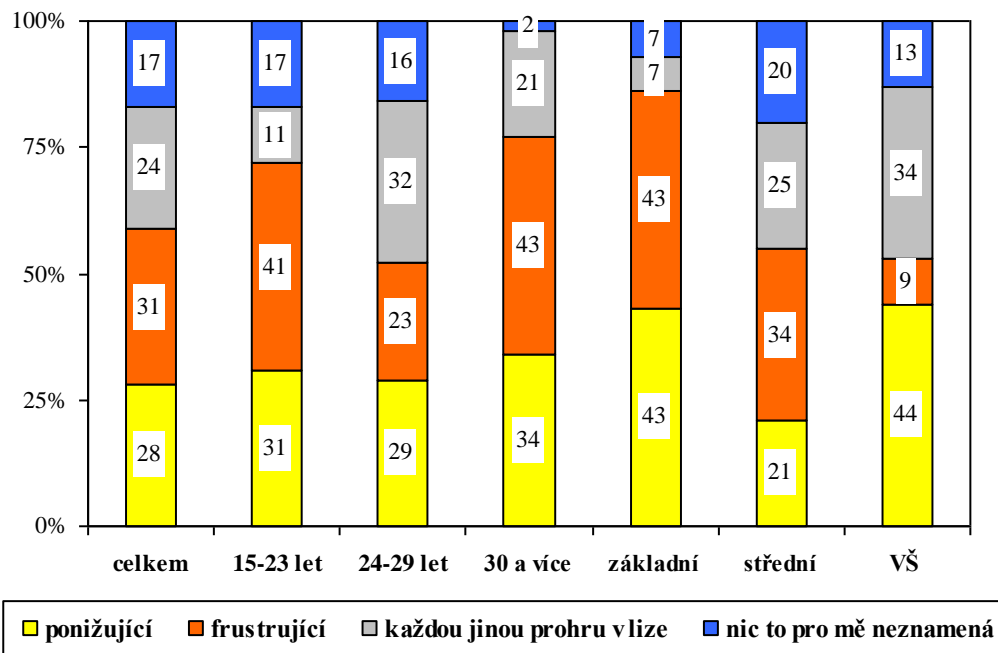
„Pokoření v derby s věčným rivalem vnímám jako:“
(podle klubu, jehož je příznivcem, a vztahu ke klubu)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 14a

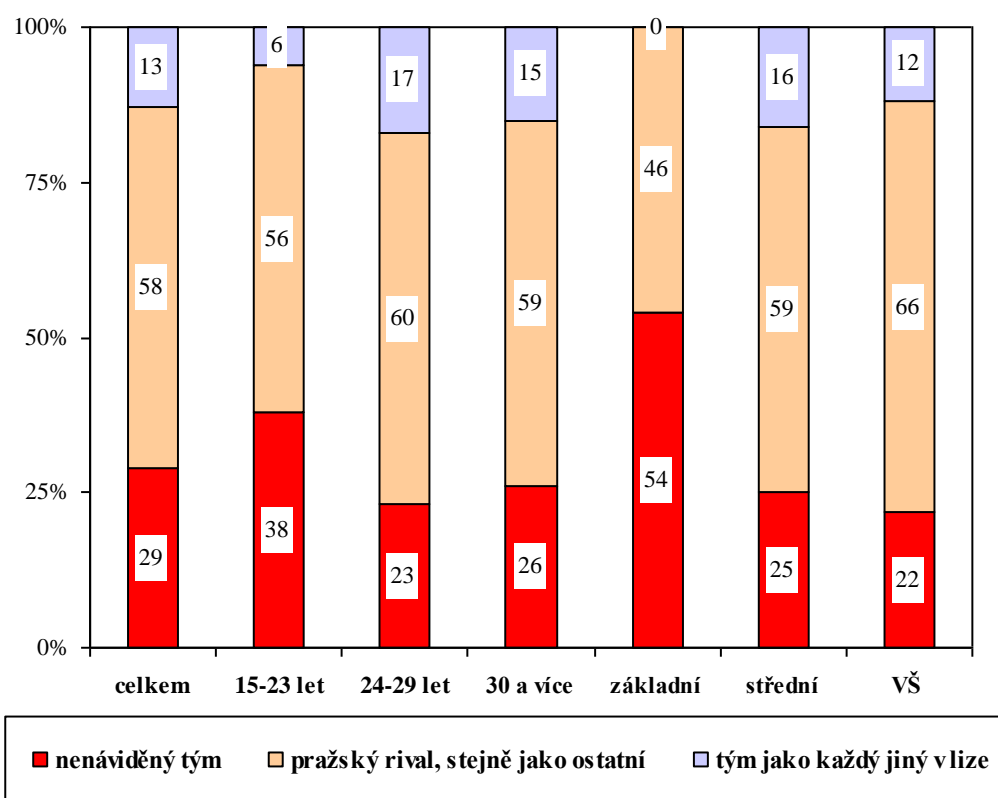
„Pokoření v derby s věčným rivalem vnímám jako:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 15a

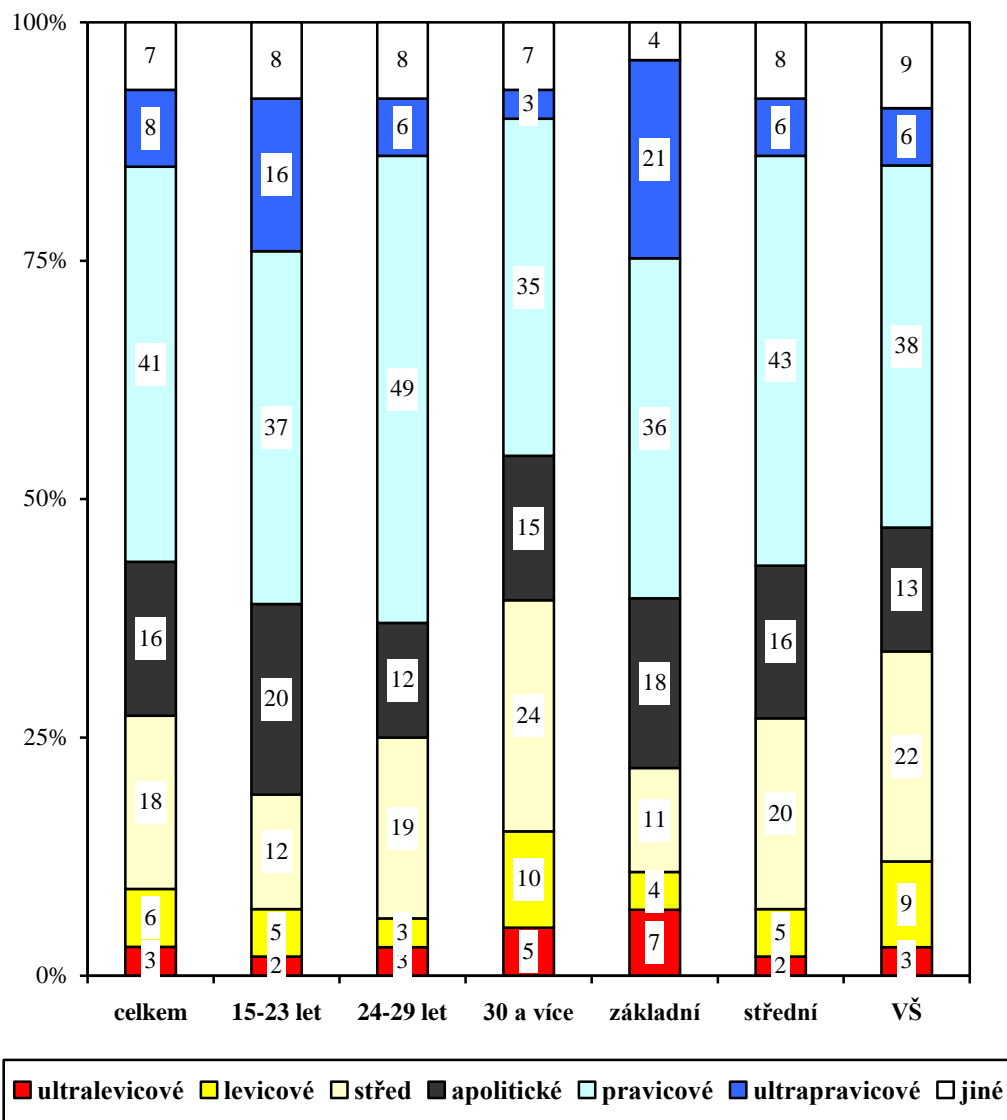
„AC Sparta Praha / SK Slavia Praha je pro mě:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

Graf č. 16a

„Politické přesvědčení:“
(podle věku a vzdělání)

Pramen: Chládek 2011

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno Autora: Štěpán Chládek

Obor: Sociální a masová komunikace

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: AC Sparta Praha vs SK Slavia Praha : Rivalita nebo nenávisť?

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 93

Počet stran příloh: 41

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 15

Vedoucí práce: PhDr. ThDr. Radek Mezulánik, PhD.